

7906

ఓమ్

బమ్మెర పోతనామాత్య ప్రణీతంబైన

శ్రీమదాంధ్రమహాభాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

సంగ్రహద్రులు :- ప్రకాశకులు

రెంటాల శివరామయ్య

చిగటపామి, ఆచ్చంపేట పోస్టు

పత్తెపల్లి తాలూకా, గుంటూరుజిల్లా.

కాపీరైటు]

[రు. 0-0-0

సర్వస్వాచ్యములు ప్రకాశమలవి.

ప్రథమ: ముద్రణము 1954

రెండువేల కాపీలు

గుంటూరు దేవనాగరి ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము

సూచిక

యెప్పుడు సింగనామోలయ్యను పూజించిన శ్రీమదాంధ్ర మహాభాగవత మంత్ర స్కంధమునందును, ఈమంత్ర స్కంధమునందును కలయు కలుగల గద్య పద్యములు యీక్రింది సంఖ్యలు గలవి యని తెలుపు కొనుచున్నాను.

154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165
166	167	168	169	170	171	172	173	174	175	176	177
178	182	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262
277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288
289	290	291	292	293	294.						

ప్రకాశకులు

విషయ సూచిక

షష్ఠ స్కంధము

నరక నిరూపణము	2
అజామిథోపాఖ్యానము	3
విష్ణుదూతల యమదూతల సంవాదము	10
ప్రచేతనులకు జండుగ్రు నోపనిగాగణచేయుట	22
దక్షోత్పత్తి, దక్షుండు ప్రజాసర్గం బొనర్చుట	23
దక్షుండు శ్రీహరినిగూర్చి కపంబొనర్చుట	23
దక్షునకు పరిమేళ్యుడు పుత్రశ్శత్రుం బగుట	25
మార్కకవ్యబలాశ్వుల జననము	27
శారదుండు దక్షునికాపంబు పరిగ్రహించుట	31
భేజాసురతిర్యక్తుగాదుల జననము	32
దివిజాల పలాయనము	37
బ్రహ్మచార్యులు విశ్వరూపుని నాచార్యునిగా చేవతలు వరించుట	42
'శ్రీమన్నారాయణ కవచప్రభావము	46
విశ్వరూపుని శిరోహననము	49
వృతాసురజననము	50
దివిజపలాయనము	51
సురలు శుక్రాయుధంబుకొరకు దధిచిల్యంబులు కొనుట	57
వృతాసురవధ	61
ఇంద్రుండు బ్రహ్మచార్యమాకుం దగుట	74
సమంతుం దగన్ముక్తికాపంబున సురరాజ్యభ్రష్టుండై యజగరం బగుట	76
ఇంద్రాగ్రహవము	77
ఇంద్రుం దశ్వమేధం బొనర్చుట	76
మిత్రశేతోపాఖ్యానము	79
ఇంద్రుండు శ్రీరామచాలకం దగుట	80
శ్రువానవస్త్రవతము	108
శుభశిష్టానవము	108

சுந்தரேசுவரர்

కీ పృథ్వి దేవ్యేనమః భాగవతస్తుతి

- క॥ కృతి భాగవతాఖ్యంబులు, కృతికర్త పోరాణాని కృతిపతి సీతా
పరియంబు జరివి వినినన్ । కృతకృత్యుల మగుమమంబు నువలయమందున్.
- క॥ పలికించి మునుమునున । చిరికించి ముఖములు సీతాసతి చా
దిరికించు చూడెందునె ! బలుగాములు నిలుచువెట్లు భాగవతంబున్.
- క॥ దలచుచు నొలచినవారల । కలికిల్ప మహాకివమ్ము కామితమిమ్మా
తొలి నే జేసిన పూజ । ఫలమున లభించితిమ్ము భాగవతిమ్మా !
- చ॥ దొరికితివన్న సంతసము, మృగమున్దగ్గిగోన నా కియో
దొరికితివేలనా మనెడి ముఖము, రెండును యేకమై మనిన్
పురిగొని క్రిందుమీదగుచు బోనని ప్రాణముతోడ నుంటిగో
పనమపవిత్రగాత్రి ! యల బమ్మెకపోతనకావ్యకన్యకా !
- చ॥ పగవృహవాస గాగ్రసములు బాయని దుగ్గతి బట్టిపట్టి వ
న్నెరిగి యిటొచ్చితి వకట ! యేమియొనర్తునో చెప్పుచుమ్ము ! స
చ్చరితవు నీవు నుమ్ము యిదె సమ్మతిజేసెనె గైకొనమ్ము, వో
పనమపవిత్రగాత్రి ! యల బమ్మెకపోతనకావ్యకన్యకా !
- ఉ॥ జీవము బోని కాయమున గిమ్మలుపె క్కిట నుగిమ్మలమ్ము నీ
జీవిధ నేవ కన్తుడని యెంచి యిటొచ్చితివోగదమ్ము, నీ
భావ మదెట్టిగో చెబువు, భక్తిని నా తలచాల్తునమ్ము నీ
పావనపాదపద్మములు, బమ్మెకపోతనకావ్యకన్యకా !
- క॥ భూతనయము, పోతనకవి । తాతనయము, గుల్మపుష్పాదముడిమణులై
ఖ్యాతింగాంచి జగముల । సీతా భాగవతనామస్వీకృతు లగుచున్ ॥

రెంటాల శివరామయ్య,
సంపాదకుడు.

నా తొలి పలుకు

20. చాచేప్పరేమహేశ్వర్త నారాధించు నానావిధుల వివాసములు
- చంద్రాక్షాదానిరేచులు నెల్ల మొదలుగాదాసె మొదటితలము
గోళాక్షాదానిరేచుల నెల్ల మొదటితలము
- చంద్రాక్షాదానిరేచుల నెల్ల మొదటితలము

నా జన్మమును పూర్వమును జన్మమునకు కంటాల గామము. కారణాంతరములచే కొన్ని సంవత్సరములకు పరివర్తన తాలూకాయందలి చిగురుపాడు గామమున నామేరయ్యవగు చిట్ల వేల్మూరు కుటుంబాన్ని నా గామమున గృహముందు నివసించుచున్నాను. ఆ గృహమునకు సులక్రిందకు పూర్వమునందలి శ్రీ గిరిపాడు గ్రామమున కరగుట సంభవించినది. అందు బ్రహ్మశ్రీ పుణ్యగొట్ట జగన్నాథావధానులు గారి యింట నభిధికామున నానికి బాతాశాచ మొచ్చుటయు, నాకి గృహదేవతాగృహము చేయుటయు నాకు సంభవించినది. అప్పుడా సమయమున భువనేశ్వరయన నతిపురాతన తాళపత్రగ్రంథ మొకటి గోచరింప నేమిగ్రంథమాయని, తద్రంధబంధనముచేర్చరజ్జపు నూడదీసి చూడ నది ప్రపమాణిషద్వస్తుంధాంతిమగునగుల శ్రీయశాంధ్రమహాభాగవతంబై యుండుటయు, దినుపతి గ్రంథాంధ్యభాగంబున గల కొన్నియాములు సుత్తియాద పద్మస్కంధము ప్రాంధ్యమై కింపనవ్యవహాయము గనుపించుటయు, శ్రీరామాంకితమై యుండుటయు తిట్లగింప, యితః పూర్వ భాగవతి పద్మస్కంధాదియందు శ్రీమహావిష్ణు పదమైన శాద్వాలవృత్తి ముండుట నుభయమున కొచ్చి విస్మయమొదలి మఱికొన్ని పద్యములు చదువ నత్యంత వ్యర్థమై యైట్లు వచ్చినది. దినుపతి దేవనివేదనాదికము లానెల్ల గృహమేళం గలని సుత్తియై భుజించి, సునపటికంబున పయనంబగు తఱి నా బ్రాహ్మణాధిపతియితో ఆయా గృహముందుగల తాళపత్రలిఖిత భాగవత గ్రంథ మొసంగుచునేని నేనును పూరించుచు సంతోషకొందునన, చిరునగవున గొని పొందని యాజ్ఞయిద మహాంధ మొందుచు వేదము పెన్నికలభించిట్లు స్వగృహంబున కొచ్చి గ్రంథం బామూలగ్రముగా చదివి పంచమస్కంధమున కొలదిగను, పద్మస్కంధ మత్యంతభేదముగను గనుపట్ల సందిశుడగాని నేను ఇదమిత్యుపచాలక గ్రంథ

మును దానమిచ్చిన అవధానులనాతి సన్నిహితబంధు వగు జ్యోతిర్విద్వాన్ బ్రహ్మశ్రీ పుల్లాభాట్ట లింగయ్యసింహాన్ని గాఢతో గ్రంథవిస్తానమంతయుం దెలుపు, వాడు దాని గాంచి ఆనందభరితుడై వత్సర గ్రంథముద్రాపణ మొనర్చుచుండి. పిమ్మట శేషశైలివాసు లగు మహారాజశ్రీ వేణూరి వేంకటేశ్వరస్వరూపులగారి, శ్రీవత్సరామూర్తి గాస్తికు యేతద్గ్రంథ సవిస్తారమును వినుమించి చూపింపగా వానిను మహానందమొంది అతని త్రింప మాసంపూర్ణాభిషేచమును నివేదింప. ఇతనిని ముగ్ధుని హృదయమున నివాసభార, మనోవేదక మహాస్వస్థ్యగులం దుండెను. గ్రంథమున మహాభాగ్యాసమృద్ధవై. కాశితమలపై బుద్ధులగు క్తిమగునట్లు ప్రతీతి ప్రాపికొని మునుపూర్వమున కదును చూచుచుండ చి వేల్పున వేంకటేశ్వరవాగ్దాయకగువత్సర స్వరూపినినామలను నా చిమిత్తును చిగి ముగసపాటి వేంకటేశ్వరగును నామనోవేదక వెంగి గ్రంథ సముద్భావప్రచ్యుత్పాదకగామి లాంబు సగుకటి, యెల్లధింపుల శ్రీసునాంధ్ర మహాభాగవతసేవాధరంధరులై వానిని శ్రీ వేంకటేశ్వరమును లేపు. వారు సహజ మగు శోదాయలు. అందు శ్రీవేల్పున వేంకటేశ్వరవాగ్దాయకగు.

శీ॥ పచ్చిగంధైను పుచ్చునో దలచితి భాగతామ్నా మని పుంకునాడు
యెన్ని పుత్తా క నా లన్ని యక్షుముడే వేచ్చులేకు జవా లిచ్చునాడు
పాపాలుగావై బాంకాకగా భోని నిర్వివాదైస్థిర నియతగుండు
సెగ సాకింతుమి లేని నిరుక్షానులనుల వెకే పత్తిద్రత మొనునాడు
గీ॥ కశ్యపప్రజాపతి యను ఘోషహర్షి గోత్రమధివమైర వేల్పునవంక
జనిత శోభిత చాకిరహార కాంబు మునుకు లక్ష్మీ నాగాయలు మజరహిగుండు.
నుటియు, ముగసపాటి వేంకటేశ్వరగు.

క॥ మిగులండు ముగసపాచ్చుం ! శాశ్వతే మనోత్రజరితు కవచంకలున్
స్తోత్రాస్తు వేంకటేశ్వో భాగ్యోన్మయ సర్వ కావలెగ్గున దలచున్.

ఇట్టి మహావక్తా పాఠింబుల సహాయమునో గుంటూరుపట్టణనివాసులగు శీ॥ బ్రహ్మశ్రీ నాయుద్రాంబు నింగనసోమయానిగారు, వాఙ్మహారుల శ్రీ కుమార వేంకటకమలాశ్రమిగాలు స్థాపించి దేవనాగరపవర్తప్రేషకండు ముద్రణపై గ్రంథ మొసంగితిని, వారు దానిని సాంగోపాంగముగా చదివి లేఖకపుమాదము బుచ్చుండున వాటిని తగువిధసవంతు శీ॥ బ్రహ్మశ్రీ నోర చాకిరహారాశ్రమిగారు తగు సమర్థులని నూచించిరి. నే కంతట శేషశైలముదుగల వారి స్వగృహములకుం జని మాస్తిభవించిన బ్రహ్మతేజోవిరాజతులగు వాఙ్మి నమస్కరించి, మహాగమక కథావీచమంతయుం దెల్పి గ్రంథం బొసంగిన, వారు ఆమూలాగ్రముగా పరిశోధించి దల్లెయని నాయండు

పుత్రవాత్సల్యముతో సమయసమచిత పరసపాదస్వరత పరిశ్రుణీయపదప్రయోగనిశిత నిర్వచనవిమర్శనావత్తదృశీయముండును, సంస్కృతాంధ్రాంజ్లేయభాసాధురంధరుండును, శ్రీమదాంధ్ర దేవీభాగవతాది బహుప్రబంధ గ్రంథకర్తయు, కవిసాహిత్యులు చాకిరుండును నగు శ్రీ వోర హరిహరాశ్రీ గారు యేతద్గ్రంథపరిష్కృతులునై పీఠిక గొంగివాడు, పద్మకాలపద్మావళయందు వానికి నామసంపూర్వక శత సహస్రాశేకసమస్కాములు.

|| హరిహరోత్తరవధూ । మహానాథ్యావృత్తాభిమత్రాంకునిభు
 స్త్రీ సహజాశ్రీ కవిగా । శ్లోకము చలించెను మది నిక్కపుధక్తిన్.

భాసాభిమానపరిపాతకథక్తసుహృదములందఱు హృదయపూర్వక నమ స్కారము జూపెను, యీగ్రంథముపై గల మీ మీ యభిరుచిభిప్రాయము తెల్లంద గలవో నిర్ణయింపగల సత్కారాగమచతునికు నిరీక్షనేయును, మీయందగ కీర్తనంధము చొరకిపగిడు, ప్రకటనముండు తెన్నును విజ్ఞప్తిసేకొనుచున్నాను.

చిగురుపాడు }
 10-2-1954 }

భాగవతసేవ్యుడు
 రెంటాల శివరామయ్య.

జిజ్ఞాస

జ్ఞానియొక యశూర్యానుభవము. బహుకాలముగా నివాదాంశముగా మనస్సు బిమ్మెర పోతనామాత్యుని మహా భాగవత పూరణమునుగూర్చి వీనితో ముఖ్యము యశూర్యవాదము రాలేదు. ఇంతవఱకును ముఖ్యముగా రెండేవాదము లున్నవి. పోతనామాత్యుడు పూరించిన మహా భాగవతగ్రంథము రాజాగ్రహముచే కిధిలము కాగా వీమ్మట కిధిలమైన భాగములను గంగయ, కింగయ వారయులు పూరించిరిని పెద్దల నానుషీలనున్న కథ యొకటి.

ఏ కాలముచేకో కొన్ని భాగములు పోతన వ్రాయక వదలివేయగా నవి యా ముగ్గురు కవులును బూరించిరిని రెండవ మతము. ఈ రెండు మతములవారిని నాదోపవాదములు చెలరేగినవి. ఈవారు పెరిగినవి.

ఇట్లుండగా నిప్పుడు శ్రీ రెంటాల కివరామయ్యగారి కృషివలన మూడవ మతమునకు ఆవకాశ మేర్పడినది. పోతనామాత్యుడు శ్రీ మహా భాగవతమును సంపూర్ణముగనే రచించెను. దాని ప్రతులు పూర్తిగా నశింపజేసెడు. పోతన కవిత్వ మందుత్థిభిమానముగలవారు పోతనగ్రంథమునే యథామూలముగా వ్రాసికొనుచునే వచ్చుచున్నారు. దేశ మలకల్లాలముగ నున్న సమయమున ఆ సంపూర్ణప్రతులు లభింపక నశించినవిని భావించి వారికి దొరకని భాగములు గంగయాదులు పూరించియుండుదురు. కాని మూలగ్రంథప్రతులు పూర్తిగా నశింపలేదు. అందులో యుదటి ఆరుస్కంధములు పూర్ణముగా ఈమధ్య అంధుల యవృష్టకళమున లభించినవి.

శ్రీ కివరామయ్యగారు పండితులుగారు, కవిగాదు, సంపన్నుడైననుగాదు. తన స్వగ్రామముగుంటూరుజిల్లా సత్తెనపల్లితాలూకా చిగురుపాడు గ్రామములో దన మనస్సు కొద్దిపాటి పాలమును వ్యవసాయము చేసికొని జీవనము గడపు మేదహారితుడు. ఐనను ఆ వృత్తినే యవలంబించిన పలువురారంధ్రులకువలెనే అంద్రకవిత్వమందు గాఢమైన ప్రీతిగలదు. అందుచే చాలిక కవితకృషియును పోతనయందు ప్రత్యేకాభిమానము, భక్తిగౌరవములు గలవు.

వారు కార్యాంతరముచే పల్నాడుతాలూకా శ్రీగిరిపాడు గ్రామము వెళ్ళుట తటస్థించినది. అప్పుడు వారు బోజునముచేసిన బాగ్గిపూర్ణగృహములో చాతాకోశము వచ్చుటచే గృహజీవితానివేదనముచేయుపని వారి పాలబడినది. అక్కడి జీవితార్చనము లోని పాలగ్రామాదులతోపాటుగా నొక ప్రాత తాళపత్రగ్రంథముగూడ నుండెను. గ్రంథముచూడగనే లోపల చూడవలెనను సమాజరౌత్వముచే వా రది విప్పి తిలకింప పోయిరి. శ్రీ మదాంధ్రీ మహా భాగవతము, ఉత్తస్కంధము అను దాని వెంటనే కంఠ పద్యము కనుపించినది. తా రెఱిగిన ఉత్తస్కంధము కాక్షాలకృత్తముతో పోలిరంభించి శ్రీరామచంద్ర సంతోధనము లేదని గమనించి, చిత్రముగా దోచి చదువసాగిరి. వెంటనే కథాశుట్టుకు వచ్చినది. చదివినచోతయ్య తాను మున్నెఱిగిన ఉత్తస్కంధము కంటే పూర్తిగా భిన్నముగా నున్నది. అంతట చివరకు ద్రిప్పి గద్యము చూడముగదా.

పోతనామాత్యునిచే నిర్వహణగా రచింపబడిన స్కంధాంత గద్యములందువలెనే “ఇతి శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకలిత కవితా విచిత్ర కేసవమంత్రీపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్య ప్రకీర్తనైక శ్రీ మహాభాగవతం బను మహా పురాణంబునందు.....
.....అను కథలుంగల పద్మస్కంధము” అని యున్నది. అది చూచి వారు ఆనందముతో తబ్బిబ్బుగుచు నా గ్రంథములోని పంచమస్కంధాంత్య గద్యము చూడ నందుకూడ పోతనామాత్యుని గద్యముగనే కనుపించినది. స్కంధాది పద్యము శ్రీకృష్ణ సంబోధనముగాక శ్రీరామచంద్ర సంబోధనముగా నుండుట గమనించిరి. వారి పెన్నిధి దొరికినట్లు తోచినది.

వా రంతట భోజనానంతరమున నాగృహస్థును యీ గ్రంథము వాకిత్తురా పూజించుకొందునని యిర్దింపగా దవకు బూజలో గొంతబరువు తగ్గుచున్నభావము ప్రకటింపుచు సంతోషముతో వారి కొసంగిరి.

శ్రీకవరామయ్యగారు ఆ గ్రంథము నింటికి దెచ్చుకొని చదివి దానిని చూచి యొక వాగిత పత్రి కాగితములపై సిద్ధముచేసిరి. అది రెండును వా రరిగిన కొలది మండికి చూపుచురాగా తప్పక ప్రచురించవలసినదని వారిని ప్రోత్సహింపబడిరి.

ఇది జరిగి గవారమి ఆరుసంవత్సరములైనను ధనాభావముచే వా రాపనికి బూను కొనలేకపోయిరి. ఇంత విలువగల గ్రంథమును పక్కటనార్థ మితరుల కిచ్చుటకు వారి సమ్మతి గాకపోయినది. గ్రంథములో అతిమాత్రముగా లేఖక దోషములు గలవు. ఏమిచేయుట యని యాలోచించిరి.

ప్రస్తుతము ఉపలభ్యమైన శ్రీ మహా భాగవతము ముద్రితప్రతులతో వారియొద్ద నున్న తాళపత్రప్రతిని పోల్చిచూడగా వారి కీ క్రింది విషయము లవగతమైనవి.

1. ముద్రితప్రతులలోని మొదటి నాలుగు స్కంధములకును యీ ప్రతిలోనివానికిని విశేషభేదములు లేవు.
2. పంచమస్కంధములో గూడ కొలదిభేదములు తప్ప విశేష భేదములు లేవు. మొత్తముమీద రెండును నొకేవిధమున నున్నవి.
3. పద్మస్కంధములో ముద్రితప్రతిలోని 54 గద్య పద్యములు మాత్రము మొత్తము మీద నొకటిగా నుండి మిగిలినవన్నియు నీ వ్రాతప్రతిలో భిన్నముగా నున్నవి. అందులో 530 గద్య పద్యము లుండ నిందులో 468 గద్య పద్యములు గలవు. కథాసందర్భములు, క్రమములుకూడ రెండును వ్యత్యాసముగా నున్నవి.

పై విషయములు గమనించి వారు తమకు దొరికిన ఆరుస్కంధములు ప్రచురించు భారముపెట్టుకొన నక్కరలేదనియు పద్మస్కంధ మొక్కటి ప్రచురించినచో ఆంధ్ర బాప్తయమునకు మహానీవ చేసిన పుణ్యము తనకు లభించుననియు భావించిరి. దానిపై వకు అవసరమగు నార్థికబలము లేకున్నను సాహసించి గుంటూరులో శ్రీ రాయప్రోలు లింగన సోమయాజులగారి కుమారులు శ్రీ కుమార వేంకట రమణాశ్రమిగారు స్థాపించిన దేవబాగి పవర్ ప్రెస్ లో అచ్చు కెట్టిరి. మొదటిఫారము శ్రావణ చూచుచుండ

గనే లెక్కలేనన్ని వ్యత్యాసాలు ఉంటున్న వానిని సవరించినట్లుగాని ప్రయత్నం
భావ్యముగాదని వారు నూచించిరి. ఇది సరిచేయగలవారి నెవరిని శివరామయ్యగారు
తా మెరుగమని నూచింప నా మీదగల ఆదరాభిమానములచే వారు నామేరు నూచించి,
మొదటిపాఠము మెషిక్త్రాఫ్తో సహా శ్రీ శివరామయ్యగారిని నాయుద్దేశ్యం బంపిరి.
నేను గ్రంథసంస్కరణములో ననుభవ మున్నవాడను కా ననియు మరి యెవరినైనను
చూడవలసినదనియు వానికి తెప్పిరి. ఆయినను వారు నన్ను నిర్బంధించుటచే నే నీ
పనికి బూనుకొంటిని.

నేను యీ వ్రాతప్రతి పరిష్కరించుటలో ముఖ్యముగా నీ క్రింది నియమము
లవలంబించితిని.

1. నిస్సందేహముగా వ్రాతపత్రములను సవరించితిని.
2. పదరూపము ఏ మాత్రము వాదించుటకు ఆవకాశ మున్నదని తోచినను వ్రాత
పత్ర ప్రాతమునే యుంచితిని.
3. గణభంగముగాని యతిప్రాసభంగములుగాని స్పష్టముగా కనుబడుచున్నచోట్ల
యెంత తక్కువ ఆక్షరములు మార్పుచేయ వీలగునో అంతవఱకే చేసితిని. పద్యము
యేమాత్రమును బాగుగా లేదని తోచినచోట్లకూడ నా స్వంత కవనమును చేర్చు
టకు సామాన్యతను. ఈ నియమములు పెట్టుకొనుటచే సామాన్యముగా
పరిష్కరింపఁగల పెన్నియో వదలివేసితిని. చేసినంతవఱకు ప్రాతప్రతిని
ఆంధ్రలోకమునెదుట నుంచుటకే ప్రయత్నించితిని. నేను ప్రాపును చూచు
నవకాశము లేకపోవుటచే నిప్పుడు చూచుకొనగా నేను దిద్దిన పద్యము
కూడ సరిగా అచ్చులోనికి రాలేదని తోచుచున్నది. ఏమైనను యీ గ్రంథము
పండితులయెదుట నేవో రూపముగా పెట్టుటయే శ్రీ శివరామయ్యగారి
ఆశయము. వారందులో ధన్యులైరని చెప్పగలను.

ఈ గ్రంథము బయటబడుటచే శ్రీ మహా భాగవతమునుగూర్చి క్రొత్త వివాద
ములు పుట్టుట కనేకావకాశములున్నవి. ఈ క్రిందివానిలో నేవిధముగా నూహించుట
కైనను నవకాశము గలదు.

1. పంచమస్కంధములో రమారమి 20 గద్య పద్యములుమాత్రము తమని దూర్చి
గంగనార్యుడు గద్యములో తానే స్కంధ మంతయు రచించితిని దిద్ది యుండ
వచ్చును.
2. షష్ఠస్కంధములో తనకు శిథిలమైన ప్రతి యొకటి దొరకగా అందులో నున్న
కొక గద్య పద్యములను కొద్దిమార్పులతో అల్లెయుంచి కింగయ మిగిలిన స్కంధ
మంతయు తనమేదానే పూర్తిచేసి యుండవచ్చును.
3. ఇప్పుడుదొరకిన వ్రాతప్రతియే పూర్వము నొకవోకని పోతనమేదానే పూర్తిచేసి
యుండవచ్చును.

మాదవపక్షము వాస్తవమని వాదించుటకు కొన్ని చిహ్నములు గలవు. పోతన రచించినట్లు చెప్పబలించినవాడు గంగయ, కింగయల గ్రంథభాగములు యేమాత్రము రాకుండలేయునుగాని కొన్ని ఏల రానిచ్చును? ఎంతవారైనను పోతనవలె నుండునట్లు కవిత్వము జెప్పు సాహసించియుండునా?

ఈ గ్రంథ ప్రముఖము సంగతి పులికలలో ప్రచురింపబడినంతనే కృష్ణాపత్రిక 22.8.53 తేదీగల పులికల శ్రీ పెద్దిభట్ల వీరయ్యగారి వ్యాస మొకటి ప్రచురింప బడినది. అందులో నీ గ్రంథములోని అద్య కందపద్యము నుదహరించి యందులో 'పెద్ద సమాసము యుండుటచేతను, పోతన కందములలో ముప్పాతికమాదుసీసములలో నున్న పదటికి విగదముగా నిది యుండుటచేతను ఈ గ్రంథము పోతన విగదిత మనుటకు యెట్టి యవకాశమును గన్పడుటలేదని నిగారణచేసిరి. అట్టిది యెంత తొందరపాటు నిర్ధారణయో విజ్ఞలే యూహింపగలరు. ఆ వ్యాసమువలన నాకు పూర్వము తెలియని విషయ మొకటి తెలియవచ్చినందు కెంతయు సంతసమైనది. పూర్వము శ్రీ కేషాద్రీ రమణకవులకు, బమ్మెగట సమీపముగల 'వేంకటేశ్వర' యనుచోట పోతనకృత మగు చాడకస్కంధములు గల భాగవతము లభించినదనియు, అది పరిశుద్ధులొ గలదనియు, నది శ్రీ సూర్యగార్లుగాన కొనించి పోతన విగదితముగా దని తేల్చినదియు నావ్యాస మున వా యటంకించిరి. కాబట్టి ఇప్పు డిందుతో ప్రచురించుచున్న ప్రతి మొదటిది కాదని తేలగలదు. అనియు నిదియు నొకటయైన శ్రీ సూర్యగార్లుగారి యభిప్రాయము విలువగలదేయైనను మరల వాదను, దేశములోని యితర పండితప్రకాండలను, భాగవతాభిమానులును పునర్విచారణ చేయవలసిన యవసర మేర్పడగలదు.

ఇప్పుడు ప్రచురించుచున్న చక్రస్కంధముపై నా కెట్టి ప్రత్యేకాభిమానమును లేదు. పోతనయొక్క మకవిత్వములు కనుసించు ఘట్టములలోని యుదాత్తకవిత్వము యందులో కనబడుటలేదు. కాని, యిది యొక్కదను గంగయ, కింగయల కవిత్వము నకు దీసిపోవుటలేదని నిశ్చయముగా జెప్పుగలను. రసజ్ఞులైనవారు నిష్పక్షపాతముగా నీ గ్రంథమును పఠింపి, పోతనగదిత మగునో కాదో నిశ్చయింతురను నుద్దేశ్యము తోదక శ్రీ శివరామయ్యగారు దీనిని ప్రచురించుచున్నారు. ఇది పోతనకృతమని 'పెద్దలు నిర్ధారణచేసిన సంతోషమే. కాకున్న గంగయ, కింగయలకు దీసిపోని మరి యొక రచించిన మహాభాగవత భాగమును ప్రచురించుచున్నందుకైనను శ్రీ కంటాల శివరామయ్యగారు కృతాభుత.

రే వ ల్లే,
విజయ పుష్ప బ ల
బుధవారము.
(27-1-1954)

నో రి న ర విం హ కా ప్తి

శ్రీ రస్తు

శ్రీ రామచంద్రాయ పశుబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ మ చాంద్రమహా భాగవతము

షష్ఠ స్కంధము

—

క. శ్రీ విశ్వభారధరా

ప్రావీణ్యవిభానమానభణిరాక్షణ భా

హావిపుల ! విజయమోహన !!

రావణమదకరిమృగేంద్ర ! రామస కేంద్రా !!

1

న. మహనీయగుణగిరిపులగు సమ్మృసశ్రీపులకు నిజలపురాణవ్యా
ఖ్యాత వైఖరీనమేషుండైన సూక్తుగ డిట్లనియె నట్లు ప్రియోప
విష్టుండైన పరీక్షిన్న కేందుగిమ శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని- 2

సీ. వేదాంతరూప సిన్ధుత్తిమార్గమును

సమస సంసారి వివర్తనంబు

బ్రకృతిజంభైన స్వర్గంబు పారికభోగ్య

సరకలక్షణము మన్వంతరిములు

ధరణీ బ్రయవ్రతోత్తాసపాదుచరిత్ర

వార్ధిసదీర్ఘపవర్తములును

సరవి భూగోళిసంసారంబు సక్షత్ర

సనుమహేంద్రాశ్రమవాసములును

తే. గీ. మొదలుగాఁగల సర్వంబుదుదకువేడల

వింటి మీవల్ల యోగీంద్ర వేడ్కతోడ

యాతనలబొంది నరులు నేరీతి నరక

మనుభవింతురు తెలియంగ నానతిమ్ము.

3

సరకనిరూపణము

- వ. అని పలికిన రాజుకు మునివరుం డిట్లనియె. 4
- క. మనమునఁ గాయంబున వా
 క్కునఁ జేసినపాతకంబు క్రూరంబగు యా
 తనబొంది సగులు సరకం
 బునఁ గూలుదు రధికదుఃఖమునఁ బరవశులై. 5
- చ. ప్రకటమనుష్యదేహములఁ బర్విన రోగచయంబులన్ జికి
 త్సకుఁడు విమర్శజేసి యవి జాతెడు నట్లుగ నొపధక్రియన్
 సుకరముతోడ నిచ్చుక్రియఁ జొప్పగు మృత్యువు రాకమున్నె పా
 తకముల నొంపఁగావలయుఁ దద్దయు శ్రీహరి నామకీర్తనన్. 6
- వ. అనిన రాజిట్లనియె. 7
- క. కలుషప్రాయశ్చిత్తం
 బులు సేసెడి నరులపాపములు నసియింపన్
 గలభస్నానముక్రియగను
 దలఁచెద మనమునను సర్వతత్వార్థనిధీ ! 8
- వ. అనిన యోగీంద్రుం డిట్లనియె. 9
- చ. అనయము మానవుండు రుచిరాన్నము పథ్యముతోఁ గుతన్ భుజిం
 చిన యెడ నొండురోగములు సెందనిమాడ్కి హరిప్రియంబుగా
 మునుకొని నిత్యకర్మములు ముందుగ నాచరణంబు వేడ్కఁ జే
 సినపుడ పాపసంఘములు సేరపు పుణ్యము లబ్బు నెయ్యడన్. 10
- వ. మఱియుఁ దపశికారణంబులైన బ్రహ్మచర్యంబును, శమంబును,
 దమంబును, సత్యంబును, శుచిత్వంబును, దయయును, దానంబును,
 మొదలైన నియమంబులచేత వేణుస్తంభంబుల ననలంబుసోఁకిన
 క్రియఁ బాతకంబులు సమూలంబులుగా నడంతును. కొందఱు పుణ్య
 వంతులు వాసుదేవపాదభక్తిపరాయణులై విష్ణుగుణాస్థితిసామ
 ర్థ్యంబు వలన సూర్యుండు నీహారం బడంచుక్రియఁ గలుపంబుల
 నాశంబుసేయుదురు. పాపకర్మలు విష్ణుకర్మచేతం బవిత్తులై నట్లు

యజ్ఞాదిక తంత్రంబులచేతం బవిత్రులుగానేరరు. అట్టి యజ్ఞాదిక
తంత్రంబులు, 11

అ. వె. మద్యభాండపూర్ణమగు తీరజలములు
నారు పవిత్రః జేయనోపనన్లు
హరిపరాజ్ముఖంబు లైన యజ్ఞాదులు
నరుఁ బవిత్రః జేయ దొరయవెచట. 12

చ. హరిపదపద్మభక్తిరతు లైన మహాత్ములు సర్వకర్మముల్
వెరవున నాచరించి యవి విష్ణుసమర్పణఁజేసి ధన్యులై
దురితసమూహసంపదల దుర్మదముల్ దలఁగించిమించి దు
ష్కృత యమపాపాస్తుల ముఖంబులుసూడరు స్వప్నమందునఁ 18

వ. నరేంద్రా, విష్ణుదూతల యమదూతల సంవాదం బను నొక్క
పురాతనోపాఖ్యానంబు వినిపించెద నాకర్ణింపుము. 14

అజామిధోపాఖ్యానము

మ. పరిఘాతోరణవజ్రగోపురమణిప్రాసాదదేవాలయ
స్థిరకేళీననదీర్ఘ కాగిరులచే శృంగారమై మత్తసిం
ధుర భృత్యాశ్వరథాదిసైన్యములచే దుర్దాంతమై యొప్పు ని
త్యరమాశ్శోభితమైన పట్టణము కన్యాకుబ్జ నామంబునన్. 15

వ. మఱియును, 16

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాసమేతులై
భాసిల్లుచుండెడి బ్రహ్మవరులు
యధమధ్యమునసన్నద్ధ శాత్రువశోః
దేశంబునోఁ దుగించు రాజవరులు
ఘనలాభసంగతక్రియవిక్రియంబుల
వై భవోన్నతులైన వై శ్యవరులు
స్వామిహితైక విశ్రాంతులై తెలివొంది
సుజనమానితులైన శూద్రజనులు

తే. గీ. జతుకులై నట్టి సత్కళాశాస్త్రవిదులు
గవిజనామాత్యభటులును గాయకులును
గలిగి సంపదలకుఁ దానకంబుగాఁగ
ధర్మశోపలఁ జెలువొందుఁ దత్పురంబు.

17

క. సురసంఘంబులు మిక్కిలి
తమోదత సందడించుఁ దత్పురి విఠా
ధ్వజముల హంతభాగంబులఁ
బరితృప్తి నహించు పథల పొరినవినుతా.

18

సీ. భక్తినిర్మితసాధభాగాగ్రగృహపూర్ణ
పర్ణితమర్గళా ధ్వనులచేతఁ
గేలిపనాంతగక్రీడాసమాసక్త
తరుణకోకిలకూజతములచేత
రాజనీకీచగదాజముళిపద
నిమలనూపురనిస్వనములచేత
బంధురామరరాజసింధురప్రతిఘాన
చతురమస్త్రేభఘీంకృతులచేతఁ

తే. గీ. బ్రహ్మకాలాతి నిబిడదుర్వారతీవ్ర
వాయుఘట్టనసంక్షోభనసధిజనిత
లోలకల్లోల నిస్సోషలీల మెఱసి
తఱుమ ముఖరితమై గెలువఁ దత్పురంబు.

19

చ. తఱుచుగఁ గీలితంబులగు తత్పురగోపురవై జయంతికా
గురుతరపద్మరాగమణికుంభములందుఁ బయోదసంఘముల్
గిరికొని చిత్రవర్ణ కవికీర్ణములై నయనోత్సవంబుగాఁ
బఱచిన మేలుకట్లక్రియ భాసురలీలఁ దనర్చు నెప్పుడున్.

20

న. ఇట్లు సకలవైభవాశ్రయంబై సర్వమంగళపరిపూర్ణంబై దివ్య
నారిజనాలంకృతంబై నూతన నవపుష్పపరిమళామోదితంబై సకల
జననయనానందంబై విలసిల్లునట్టి కన్యాకుబ్జపురంబునందు

21

సీ. తర్కింప వేదశాస్త్రపురాణసహితంఁడు
 సత్యమార్గంబునఁ జనెడువాఁడు
 నశాంతమును గృహస్థాశ్రమోపేక్షఁడై
 సర్వసమత్వంబు జరుపువాఁడు
 బంధుమాతాపితృభక్తిసంపన్నుడై
 సంతతదానప్రసన్నుడగుచు
 బరతామీనీసంగపరిచయకహితంఁడు
 నిష్ఠపదధ్యాన విశుద్ధింఁడు

తే. గీ. ధర నజామింఁగఁ డెను పేర బిగువాఁడు
 భూసుగోత్తమతనయింఁడు పుణ్యమూర్తి
 యొక్కనాఁ డల డైన ప్రయుక్తుడగుచు
 దండయానతి వడసి నునిసముఖోప.

22

చ. వనమున కేగి చూవిబలధనన్యకుమారుఁడు నన్యభూతనం
 జనితములైన పుష్పఫలజాలములెల్లను సంగ్రహించి ద
 ప్పిని బరితాపితండగుచు బీరముదప్పక నీరులుగిక్కి
 చని యుదకంబుగ్రోలి యొక చల్లనిచోట సుఖోపవిష్టుడై.

28

వ. అయ్యవనరంబున,

24

తే. గీ. ఇరువుగల యొక్కపూజాదగింటిహోన
 పరవధూయుగ్మదుర్దాంతసురతజనిత
 కమ్రకంకణరూపరూపాత్కారసహిత
 మైన మణితంబు విని మది హర్షమంది.

25

క. హృదయంబున మదనాంకుర
 మొదవఁగ నవ్విప్రవరుఁడు నుక్కుక్తుడై
 యిది చూడవలయు ననుచును
 ముదమునఁ జనె నానికుంజమునకు స్వపాలా!

26

ఆ. వె. సకలవేదశాస్త్రసారజ్ఞులైనట్టి
 మునులకైన యోగిజనులకైనఁ

బద్ధభవునకై నఁ బవనాత్మజునకైనఁ

గాముబారి మిగులఁ గుడువ వశమె.

27

ని. అట్లమ్మహీసురకుమారుండు సత్వరంబుగా సాలగృహంబు సేరం
జని యందు నిమేషరహితంబగు దృష్టిసారిగిది మనగంబున నిట్లని
వితర్కించె.

28

చ. పురుషుడులేని భామయెడఁ బుట్టవు నీమణితాదు లిందులోఁ
బురుషవధూముఖాకృతుల పోలికగానఁగఁరాదు హర్ష మున్
వెజపునుఁ గోషము నిగ్గుల వేకుకయున్ హృదయంబులోన ను
స్థిరతవహించి పోవలయు శీఘ్రమై యింటికి నేమిసేయుదున్ ?

29

వ. అని మనంబున వితర్కించు నానమయంబున,

30

నీ. సంభోగ భాగసంజాతశ్రమంబునఁ

జెమట దేహంబునఁ జెల్పిఁజాజుఁ

గుచకుంధములఁ గెలంకుల నాటనొత్తిన

పచ్చిగోరొత్తులు బయలుపడఁగ

నధరబింబంబుపై నంటిన దంతక్ష

తములు గెంపుల లీల రమణ మెఱయ

వనపుష్పమంజరీవాసితకబరికా

భారంబు ముడి వీడఁ బారి జారఁ

తే. గీ. రూఢ నిశ్వాసజనితమారుతము చేతఁ

దోరమగు నాసికామణి దూలియాడఁ

శ్రేమఁ బెనఁచిన కుసుమాస్త్ర దీమ మనఁగ

వెడలె నచ్చోటువిడియొక్క విప్రదాసీయ.

31

వ. అయ్యవసరంబున నమ్మహీసురకుమారుండు పంచశరజాలవీడితుండై
నిజదారావత్యగృహదుల మఱచి యధర్మమార్గ ప్రయాణాభి
ముఖుడై.

32

మ. కనియెన్ విప్రకుమారుఁ డచ్చటను రాకాచంద్రబింబాననన్
ఘనమ త్తద్విరచారిమధ్యవిలసత్కంజాత వతేత్తుణన్

విసయోపేతవచోవిలాససహితక నిలాలకాలంకృతన్
వనితారత్నము జక్రవాకయుగభీవక్షోజసంభావితన్. 33

వ. ఇట్లు తత్కుమారుండు నూతనంబులగు సందభోగచిహ్నంబులు
బరిధ్రమించు తత్కామినీరత్నంబు గదియంజని దేహంబున మదన
దాహంబు నిగుడతన్నయనారవిందసందోహశోభాతీరస్కరణ చా
తురీధురీణంబగు తత్పదారవిందంబులందును జేతనంబుల దళికుల
మేలాపాదించు తన్నయనవిభ్రమంబులయందును జంభారికుంభి
కుంభస్థలసౌభాగ్యంబుల ధిక్కిరించు తత్కుచంబులందును నిమేష
రహితంబగుదృష్టి గీలుకొలిపి చిత్తంబు బరాయత్తంబుజేసి
దర్శనసుఖపారవశ్యంబున దేహంబు మఱచి కొండొకతడవునకుం
దెలిసి యావామలోచన కిట్లనియె. 34

ఉ. ఎవ్వరిదానవే జలరుహేక్షణ నీకును నామ మెద్ది ని
న్నెవ్వడు బంపె నిచ్చటి కనేకవిధంబుల దుష్టజంతుకో
టివ్వనమందు జాల గలవేషని బూదిలి వింతలోన నీ
జవ్వనమున్ విలాసమును సౌఖ్యమొనర్చి మదీయదృష్టికిన్. 35

వ. అనిపలికిన భూసురోత్తమునకు నవ్వనితాలలామ యిట్లనియె. 36

తే. గీ. వినుము మునివర్య యేనొక్క విప్రునకును
దాస్యమొసరింతు నాతని దైవికముగ
నొక్కరోగంబు తనువుపై నుద్భవంప
నౌషధార్థంబు వచ్చితి ననఘ యిటకు. 37

క. అని పలికిన దానికి ని
ట్లనియె దద్విప్రులుతుడు హర్షోన్నతుడై
మనసిజశరపంచక సం
జనితానలతీవ్రతాప సహితుండగుచున్. 38

సీ॥ ముదిత, నేత్రములు నీ ముఖపంకరుహమందు
శ్రుతులు యుష్మద్వాక్య శ్రుతులయందు
బాహువుల్ భవదంగపరిరంభణములందు
ముఖము నీవదనాభిముఖ్యమందు

గరములు కుతుచుగోగ్ధుర్మసుఖమందు
 పొలుపై సతిహృదయ బాగడుటందు
 బాదయుగ్ధులు కి భవనాభిగమమందు
 కూపచిత్తము నీ కూపమందు

తే. గీ. దగిలి యొకటి మఱింపఁ దరముగాక
 హగ నుగతనుగను నా యుగకములు
 బాహ్యభాగముల వేడ్కొరగునటుల
 నిగక దయచేసి నను బాడు పంకజాక్షి !

39

క. సతతము మదినుని శిరసం
 లితులను దేహంబు మొదలఁ దత్తంబయ్యెన్
 బ్రతిలేని సురతసుఖముల
 సతిముదమునఁ గారవింపు మంబుజపాణి !

40

న. ఇట్లు మహీసురనందనుండు వలికిన నాశ్చర్యంబుది యవ్వామలో
 చన యిట్లనియె.

41

క. ఏవిప్రుని గృహదాసిని
 నీవు మసీనురండ వళల నీతిజ్ఞుడ వి
 క్షీణివరము దలంపక చు
 రాభవనసేయంగనీకు భావ్యులగునే.

42

నీ. నిత్యకర్మాదుల నియమంబు విడఁదన్ని
 సంధ్యాదికృత్యముల్ జారుపటిచి
 తరుచైన పుణ్యతీర్థస్నానవిధి మాని
 కులసత్తిపైనున్న కూర్మివిడిచి
 యగ్నిహోత్రాదికృత్యములన్నియు మఱచి
 వేదశాస్త్రాదికవాద మెడలి
 జవతపోధ్యానప్రశంస దూరముచేసి
 యిహపరాదులమీఁది యిచ్చ వదలి

తే. గీ. యశుచియునునట్టి తనువు నీ వాసుఁ జేసి
 పొందఁగోరెద వక్కట మధవరేఖ్య !
 శాస్త్రదూషితమైన దుష్కర్మసమితి
 నాచరింతుఁడ మీజ్ఞాన్లు ఆర్యచరిత ! 43

వ. అనిన దానికి వసుధామరతనూజం డిట్లనియె. 44

సీ॥ పరికించిచూచిన బ్రాహ్మణోత్తమునకుఁ
 బండాలునకు జన్మసదన మొకటె
 యిందందులో భేద మేర్పరింపఁగ రాదు
 కర్మమూలంబున ఘనుఁడు ద్వివిధు
 శౌచకర్మాచార మాచరించినగాని
 పరము లేదందును బ్రహ్మవిదులు
 ప్రత్యక్ష దేహగంభావ్యసౌఖ్యముకన్న
 దేహంతరమున నే తెలివిగలదు

తే॥ గీ॥ వసుధ యన్వసనంపూర్ణ ననితలెల్లఁ
 దొడరి సంసారసౌఖ్యహేతువులుగారె !
 పెక్కుమాలలు నిక నేలఁ ప్రియముతోడఁ
 గారవింపుము నను భక్తిఁ గమలవదన ! 45

అ॥ వె॥ సర్వమైనయందుఁ జర్చించిచూడంగ
 మనసు దవిలినందె మమత నిలుచు
 మమత దగిలినట్టి మానినీరత్నంబు
 గవయువాఁడు భాగ్య ఘనుఁడుగాఁడ ! 46

క॥ అదిగాని మదనుశరములు
 కదియఁగ నేతెంచెనింకఁ గరుణదలిర్పన్
 మదిరాక్షి ! నన్నుఁ జై కొను
 మెదిరిన పరిరంభణముల నీ వనపిథిన్. 47

వ॥ అని భూసురతనయుండు మదన వేదనాపీడితుండై పలికిన సాత్విక
 పూర్వకంబులైన వచనంబుల కొడంబడిన నాచేడియం దగిలి కన్య

పబ్బపురంబున కరుగుదెంచి జాతీయంబుమాని తల్లి దండ్రులం బరిత్య
జించి కులకాంతను విసర్జించి యాదాసియం దనవరతంబును సురత
క్రీడాగమన శ్లోకై చౌర్యమాయాద్యూతపానాదివ్యసనంబులం
దగిలియుండి కుటుంబభరణంబు సేయుచు గొండాకవత్సరంబులకు 48

ఆ. న. ఆ యజామీఘంబు హర్షంబు రెట్టింప
దాసియందు వరుసఁ దనయవగుల
బదురగాంచి యందుఁ దుదసంభవించిన
గొండుకు మీఁది కూర్చి మిగుల మెఱయ.

49

క. నారాయణుఁ డన వానికిఁ
బేరిడి సంతసముతోడఁ బిలుచుచు నెపుడున్
నోరిక పాతముసేసెను
నారాయణుఁ డినెడి విష్ణు నామాంకంబున్.

50

క. సడిచిన సలసిన నాలసిన
నుడుగక యెచ్చోట నైన నుండినఁ గలలన్
గొండుకును నారాయణ యని
నుడువుచు వానియెడఁ గూర్చి నూల్కొలిపె నృపా!

51

న. అంతె నజామీఘసకుఁ బాతకంబువలన నాయుష్యంబు దినదినం
బుసకుఁ దరిగి మృత్యువాసన్నంజైన సమయంబున ఘోరాకారు
లైన యమకింకరులు పాశహస్తైలై యతనియెదుట నిల్చి యున్న
సమయంబున,

52

క. నారాయణుఁ డను తనయునిఁ
గారివమునఁ జీరి చీర కంఠగర్తంజై
యూహాఘ తనువువిడిచెను
మీఱి యజామీఘుడవుడు మేదిని మీఁదన్.

53

విష్ణుమూర్తిల యమనూతల సంవాదము

తే. గీ. తనువు విడువ విప్రదాసీవిభుని వానిఁ
డొడరి కట్టి యముని దూత లవుడు

దండపాణు లగుచు దర్పించి చను నంత

విష్ణుదూత తెరిగి విస్మయమున.

54

వ. ఇట్లు దివ్యతేజులును జక్రిగదాశార్జధరులును, బద్మాక్షమాలా విభూషితులును, బుండరీకవిశాలనయనులును, దివ్యతేజోవిరాజితులును, బీతాంబరాలంకృతులును, నైన విష్ణుదూత లతిసంభ్రమంబున నేపించి యమదూతలం బరాజయంబు నొందించి శ్రీహరి మహాస్మరణప్రభావంబున గతకల్మషుండగు నజామీనుని విడిచించు కొనిన, గృతాంతకింకరులు భూవృతమనస్కులై యాదివ్యపురుషులతో నిట్లనిరి.

55

సీ॥ శంఖచక్రిగదాసి శార్జాదిదివ్యాయు

ధంబులు ధరియించి దర్పమెసంగ

నేతెంచినారు మీ రెవ్వరు ఘనమైన

అపరాక్రమములఁ బ్రబలినారు

దుఃఖాకరంబులై దురనగాహము లైన

బహువిధ నరకకూపములయందు

దండింపఁదగిన యీధరలోసురాధముఁ

గొనిపోవు చున్నారు కొడువ లేక.

తే. గీ. ధరణిలోపలఁ బావతత్పరులనెల్ల

దండనముచేయ నధిపతి దండధరుఁడు

విడువుఁ డీక మీరు గొనిపోక వీని నిపుడ

యనిన యమకింకరులకు నిట్లనిరి వారు.

56

క. హరిభక్తితోడ వెలసిన

పురుషుల వైకుంఠపురముఁ బొందించుటకై

తిరుగుదుము జగములోపలఁ

బరబలసంహరణచతురబలసహితులమై.

57

చ. తనయ మిషంబుతో నితఁడ ధర్మము సేయుచునైనఁ బుండరీ

కనయను నామకీర్తనముఁ గైకొని మానక చేసెగావ నీ

మనుజుడు కత్తునిర్మితవి మానముఖంబున దివ్యకామిని
జనములు గొల్వఁ జేసె నతి సౌఖ్యముతోడత విష్ణులోకమున్. 58

క. హరిపదసేవారత్నండ్లై

హరిగూములు నుడువ నేర్చి హస్తోన్నతుండ్లై
హరిభక్తి గలుగు సగులకుఁ
బగువునఁ జెడిపోవు నెట్టి పాతికమైనన్.

59

ఆ. నె. ధండధనుఁడు కర్త ధర్మంబులకు నెల్లఁ

సట్టిధర్మ మెల్లఁగి పట్టిమీర
లిది యధర్మ మనుచు నిది ధర్మమనుచును
విస్తరింపవలయు విభజనముగ.

60

న. ఇట్లు పలికిన విష్ణుదూతలకు సంవర్తకింకరు లిట్లనిరి.

61

సీ. వేదంబు లెల్ల శ్రీవిభుని గూపముగానఁ

దత్కథితార్థంబు ధర్మసరణి
తద్విధగోచరార్థ న్యతిక్రమ రూప
మది యధర్మం బన నాశ్రయంబు
నాకాశచంద్ర)వాయ్యగ్నిభూసురులును
జలభూయమాదులు సాక్షి గాఁగ
బుద్ధ్యానంతులు బుద్ధిపూర్వకంబుగ ధర్మ
మాచరింతురు ముక్తికరుగుచుందు

తే. గీ. రంత నజ్ఞానమోహితు లైన నరులు

సంతతాధర్మ నిరతులై సమసి మీఁద
యాతనాదేహముల శార వాదులందు

దుఃఖములఁ బొందుచుందు కద్యుతము మెఱయ.

62

న. మఱియు దుష్కర్మంబులు చేసిన పాపాత్ములు దండనీయులు.

సత్కర్మంబులు చేసిన పుణ్యాత్ములు మాననీయులై యుందు
రిట్లు ధర్మాధర్మంబు లాచరించి దేహాంతరగతుండైన జీవుండు
భోగ్యంబు లైన స్వర్గనరకంబులందు నుఖదుఃఖంబు లనుభవించి

తుడు గర్భప్రవిష్టంబులైన గర్భంబులఁ బ్రవేశించి తత్ఫలంబు
లనుభవించు నాయనుభవంబు సంసారరూపంబైన పుత్రమిత్రకళ
త్రాదిశరీరమాత్రంబందు సంయుక్తంబైన యది సుఖం బనం
బరఁగు. నిట్లాద్యంతంబై ప్రసర్తించు సంసారంబు ననుభావంబునం
జనెడివానికి నిజమార్గంబు దూరంబై నఁ దనుచ్ఛాయయందు
నిలువం బడెడు మనోరథంబు సంభవించు మాక్కి గ్రమం
బునఁగాఁగల సుఖంబుల యందు వాంఛ సంతపించు, నావాంఛ
దేహవతనపర్యంతంబుఁ జెడక నిల్చు, నది పూర్వకర్మపరిపాకం
బునం గాని ఫలితంబు గాదు. దేహికర్మంబు లాచరింపుచుఁ
దత్ఫలం బంగీకరించి బహువిధంబులగు సంసారరూపంబులు బడి
వెడలు మార్గంబు లెఱుంగలేక జన్మాన్యత ధియంబులం
బొందుచుఁ బ్రేరితుండై పాపపుణ్యంబు లాచరింపుచుండ దండ
ధరుండు నవి వేఱువఱచి దగ్గింపగదగు వారిని దిగ్గించు నది
గావున నీయజామీశుం యొక్కనాడు సమిత్తు శిఫలపుష్పార్థంబు
వనంబున కరిగి, యచట నొక విప్రదాసిగ గని మనంబు నియమింప
శక్తుండు గాక నిజకాంతంబరిత్యజించి తద్గతస్త్వాంతంబై చార్య
ద్యూతాదిన్యసనంబులం దగిలి యాదాసియందు సంతానంబు వడ
సిన నతండు దండనీయుం డని యమునిసమ్మంబునకుఁ గొనిపోవు
వార మని యమదూతలు పలికిన విని విష్ణుదూత లిట్లనిరి. 68

సీ. ధర్మవేదులు మీరు ధన్యులే కాని పు
ణ్యులఁబట్టి దండంపు చున్నవారు
తల్లిదండ్రుల నిజాంతకుమారులం జగవఁ
గదియంగ మాన్పఁగాఁ గలరె యిరులు
పుణ్యవంతులు బుద్ధిపూర్వకంబుగ ధర్మ
మాచరించిన జగంబట్టె ననును
నిలిచి ధర్మాధర్మములు నెఱుంగని వాడె
పరుచుతిరిగెడి గ్రామ్యపశువుగాడె

తే. గీ. తత్వమున మీ రెఱుంగని ధర్మ మేది
కోటిజన్మాభిలాషు సంగతిఁజ్ఞెన
ప్రాతకాలాన హరినామవకనఁజేసె
గాన పుణ్యాత్మక డయ్యె నిమ్మానవుడు. 64

క. వ్రతము లనుగులాచార
క్రతువుల దానములనైనఁ గలుగదు లక్ష్మీ
పరిణామవిహితసౌఖ్యము
సతతము శ్రీవిష్ణునామ జపరహితవకుఁ. 65

తే. గీ. సంతతాచారదానయజ్ఞముల భక్తి
నాచరింపఁగనే ధర్మ బలిశయిలు
ప్రభాతకాలమున హరినామ వకనసేయ
ధర్మవరులకుఁ గలుగుబో తత్ఫలంబు. 66

క. పరిహాసంబున నైనను
హరినామస్మరణసేయ నట్టిమహాత్ముల్
దురితంబులు పెందక శ్రీ
నరు పథమున నిలుతు రధికవై భవయుతులై. 67

న. అదిగాన మీరలు వైష్ణవసేవానిర్మలైన మహాత్ములం గనుం
గొనిన యప్పుడే లొలంగవలయు నని వివేకవాక్యంబులు పలికిన
విస్మయంబుని సమన ర్తికింకరులు తద్విష్ణుకింకరుల కరంబుల నజా
మీఘుని బలాత్కారంబునఁ గొనిపోవ నలవిగాక నతిత్వరితంబున
యమనన్నిధి కరిగిరి. విష్ణుదూతలు నయ్యజామీఘునిం గనుంగొని
యిట్లనిరి. 68

ఆ. వె. దురితచయము వలనఁ దరిగిన భవదాయు,
నందులోన శేష మనుభవించి
యంతమీఁదఁ బుష్పకాంతరగతుఁడవై
చక్రిభవనమునకుఁ జనుము విచారి. 69

క. ఆయువు శేషించినచో

బ్రాహ్మక జననంబు వసుధశ్రావణంబు నఁ
య్యాయువు పూర్ణంబుగ ధృతి
నాయతపుణ్యమున జీవుఁ డగును మహాత్మా.

70

వ. అని భూసురునకు దద్వర్తతలం బంతయు నెఱింగించి విష్ణుకింకరులంత
ర్ధానంబు కొంది రంత నజామీఘంసును నిజాయుశ్శేషం బనుభవించుటకు
విసృష్టంబగు నాత్మశరీరంబుఁ బరిగ్రహించి పశ్చాత్తాపం
బున దాసీనంగమంబు రోసి పుత్రదారాధనాస్తపశుగతిదుర్మో
హంబు విసర్జించి గంగాకూలంబున కరిగి.

71

క. చిత్తంబున హరిరూపం

బత్తుకొనం జేసి తద్గుణావలు లెపుడున్
దత్తరమున నొడువుచు దు
ర్వృత్తి విసర్జించి తత్త్వవిద్యాపరుడై,

72

సీ. అఖిలజగద్రాపమై వెలుంగుచు నున్న
హరియె దైవం బని యాత్మఁ దలచు
బహువిధమృగమత్స్యపక్షిక్షీటాదుల
విష్ణురూపములుగా వీక్షిసేయు
సంతతధ్యానప్రశాంతుడై యుకనేళి
హరితుం డగుచు బౌహ్యంబు మఱచు
తిరకరణశుద్ధుడై తెలిసి నాలుకతడి
మఱువక విష్ణునామములు నుడుపు

తే. గీ. భక్తతో నిల్లు శ్రీవిష్ణుభక్తఁ డగుచు
నయ్యజామీఘం జింద్రాదు లాత్మఁ బొగడి
గాల మోరీతిఁ గడుపుచు లీలతోడఁ
దత్పదధ్యాన విమలుడై తనువు విడిచె.

73

ఉ. ఆహరిభక్తుఁ డంత మదనాభినవాకృతిఁ దాల్చి దేవసం
దోహము గొల్వ దండధరుదూతలు విస్మయమందఁ బుష్పకా

గోహామాచరించి మణిరోచులు దిక్కుల నుల్లసిల్ల న
న్నాహముతోడ విష్ణు సదసంబున కేగె మహానుభావుడై. 74

వ. అని వ్యాసకుమారుం డిట్లు సవిస్తరంబుగా నజామీధుని వృత్తాం
తం బెరింగించిన విగ్మయంబుది మహీకాంతం డిట్లనియె. 75

క. యసుదూతలు హరిదూతలు
దమలో వివదించి కలసి తన్మార్గమునన్
యసుదూత లెచటి కరిగిర
విచులగుణోద్ధార నాకు వివరింపగఁజే. 76

చ. అసిన ముసీంద్రుఁ డిట్లనియె నానృపపుంగవుతోడ సత్యవా
క్యనయగుణాభిసన్నుత, కృతాంతుని కింకరు లంత నాత్మనా
ధుని కడ కేగి చిత్తమునఁ దొట్టిన భీతిని గంపితాంగులై
మునుకొని హస్తఃకంఠముల మోడ్చి రయంబున దాసిమొత్తమై 77

సీ. అధిప! కృతాంత! నీయూజ్ఞావశంబున
సకలభూతల మెల్ల సంచరించి
సనకమైతనరు కన్యాకుబ్జపుర మనఁ
గలదు పట్టణము విఖ్యాతిఁమెఱసి
సరవి నాపురిలో సజామీధుఁ డను నొక్క
భూసురతనయు డద్భుతచరిత్రుఁ,
డతఁ డాత్మసతిఁ బుత్ర్యాగము చేసి దా
నీవతిత్వమునొంది సిగ్గువిడిచి

తే. గీ. జాతిధర్మంబు విడనాడి సత్య ముడిగి
తనకులంబునఁ గలుగు బౌంధవులు నవ్వ
శౌర్యసాహసవిద్యాదిసహితఁ డగుచుఁ
డనయులం గొంచె వేడ్కతో దాసియందు. 78

క. ఆరూఢపతిఁ డగు వా
డారూఢిని నిజతనూజులం దొక సురునిన్

నారాయణుఁ డెను పేరడి

నారవమున వానిఁజేరుఁ గుణవిలిప్పక .

79

క. నారాయణుఁ డెను సుతాపైఁ

గూరిమిఁదలకొల్పి వానిఁ గొనకొని యెపుడుకే

నారాయణ నారాయణ

నారాయణ యనుచుఁ జేరు సయముప్పుంగన్ .

80

ఎ. ఇట్లు పుత్రదా రాగృహదీదుర్జోహనహింసించి సయ్యచామీ సొండు
పాపంబులవలన నాయుక్తీణుడై యపవృత్తి ముఖింబున బుధ
త్వంబునొందిన నే మద్వితాముని గొనివచ్చు నెడఁ జనుచు
జాలును శింశువక్రగదాధనులును నీతాంబరాలంకృతులును దివ్య
తేజోవిరాజితులును, రత్నభూషణభూషితాంగులును, సర్వలక్షణ
పరిపూర్ణులునైన పరమపురుషు లెదిర్చి బలాత్కారమున మేదీయ
కరంబుల వలన బహుకలుషసమేతుల డగు తస్మహినుని విడి
పించుకొని చనిరని విన్నవించిన వారిలకు నైవస్వతో యిట్లనియె 81

స. వినుఁడు కింకరులార వేదాంత వేద్యులకు

విష్ణుడునా నాదవేల్పు గలఁడు

అతఁ డాత్మమాయా బాహ్యుడై శ్రీబగంబుఁ

బుట్టించు రక్షించు బాడ వడంచు

నతని యానాఁడేసి యుంబునొద్దవసుద్ర

ఓవిజాధిపతు లెల్లఁ దిరుగుచుందు

రంగుర సర్వసహగ్ను వాయు బలాది

తత్త్వరూపంబునఁ దినుచుండు

తే. గీ. నెందుఁ బరికించి చూచిన సంద కలిగి

నెగడుదుర్మార్గవర్తులఁ దెగడు పరచి

స్థావరంబును జంగమాత్మకము నయిన

జగము పాలించు నాదేవచక్రివర్తి.

82

- క. ఆవిష్టుఁడు జగదీశ్వరుఁ
డా విష్టుఁడు యోగిమానసాంబుజనిలయుం
డా విష్టుఁడె పరతత్వం
బా విష్టుఁడె వేదవేద్యుఁ డాత్మఁ దలంపన్ 83
- క. హృత్కమలంబున విష్ణుని
సత్కారముతోడఁ తలఁచు సంస్తుత్యులకున్
దక్షైక్యభుజులరాక్షస
జత్కమనీయాలయంబుఁ జేకొనుఁ దిరమై. 84
- క. పరిహాసంబున నైసను
హరినామస్మరణ సేయు సట్టి మహాత్ముల్
దురితములఁ బాసి పొందుదు
దిరవగునై కుంతపురము నెససిన వేడ్కన్. 85
- చ. పతితుఁడు దుశ్చరాన్వితఁ డపాత్రిఁడు దండ్యుఁడునన్య కామిని
రతుఁడు సువర్ణహర్తయును బ్రాహ్మణహంతయునైన మానవుం
డతల్లితివిష్ణుభక్తి యుత్తరైహరినామముఁబల్కె నేని య
చ్యుతినిలయంబు జెందు సతి శోభితుఁడై యతఁ డింద్రీ సేవ్యుండై 86
- క. అజ్ఞానంబున నైసను
విజ్ఞానముతోడ నైస విష్ణునిగుణముల్
పాజ్ఞతఁ పాగడిన నరుఁడు మ
దాజ్ఞకు భయపడిక నరుగు హరిపురమునకున్ 87
- ప. మరియు మహేంద్రుండును నేనును నిర్మలియును, వరుణుండును,
గళినాథుండును, సగ్నియు, నీశుండును, బవనుండును, సూర్యుం
డును, గమలసంభవుండును, విశ్వేదేవతలును, వసుకుద్రాదిత్యు
లును, దేవగణంబులును, భృగ్వాదిమునిగణంబులును, దద్విష్ణుని
యధార్థస్వరూపం బెఱుంగ లేము. తిద్గుణంబులు వర్ణింపను మనో
గోచరంబులు గావు. అట్టి పరమపురుషుని కింకరులు విష్ణుభక్తి
సమేతు లగువారిని బరమపదంబు నొందించుటకునై తత్పండిరీ

కాక్షరూపస్వభావంబులు భరియించి గుప్తాకారంబుల జగంబుల
సంచారంబు సేయుదురు మఱియు భగవత్ప్రీతిభర్తృంబులను
బ్రహ్మయు, నారదుండును, గిరిశుండును, గుమార స్వామియు, గపి
లుండును, వై పస్వతుండును, బ్రహ్మదుండును, బలియు, జనకుం
డును, భీష్ముండును, వ్యాసతనూభవుం డెఱుంగుదురు. గాని తక్కిన
వార లెఱుంగ లేరు. భక్తియోగసమేతులగు వారలకు భగవ
న్నామమంత్రోచ్చారణమాత్రంబునఁ బరమపదంబు గలుగు నని
సమవర్తి చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 88

శా. మీకీతత్వమెఱుంగఁ జెప్పెద నజా మీఁగుదు పాపప్రభా
నాకారంబు భరించియున్ నిజసుత వ్యాజంబునం జేసి ల
క్ష్మీకాంతాప్రియు నామవర్ణములు నల్కెంగాన వాడంత్యమం
దాకంజాక్షు పురంబు నొందు గతపా పానీకుండై మేఘకన్ 89

క. భూవలయంబున నరులకు
భావతనూవచనజనితపాపము లడఁపన్
శ్రీవిభుని నామకీర్తన
తావన్మాత్రంబు జాలుఁ దలపోయంగన్ 90

క. పాయక తగిలిన సంపా
రాయాసమె సౌఖ్యమనుచు ననయము మనుజుల్.
మాయామోహితులై హరి
సాయుజ్యముఁ బొందలేరు సన్మార్గమునన్. 91

క. అదిగాన వైష్ణవంబునఁ
బదిలుండై తిరుగునట్టి పావనుఁడు భయా
స్పదమగు మద్దందాహరి
నదరకచను నమరసేవ్యుడై హరిపురికిన్ 92

గీ. హరిగదాభిగుప్తులై యెల్లకాలంబు
సర్వసమతఁ బొందు సౌమ్యమతుల
దండనంబు సేయఁ దలకును మత్స్యాని
దండమధికభీతిఁ దల్లడిలుచు, 93

ఉ. ఇంతటినుండి మీటికఁ మహివలయంబున కేగి దుష్కృతా
క్రాంతశరీరసంయుతులఁ కంజదళాక్షపదాంబుజద్వయా
భ్యంతరపుణ్యరేణువిముఖాత్ముల శారవబంధచిత్తులన్
బంధముతోడఁ దెంచు హరిభక్తులఁ జేరఁగఁ బోకుఁ డెన్నడున్. 94

చ. శిరమున నిష్ఠు నందనముసేయని వారల నాత్మలోపలన్
హరిఁ దలపంగ నేరని సరాధములన్ మది నమ్మి జహ్వల్
గిరికొని భక్తి నామగుణ కీర్తనముల్ విడనాడు క్రూరులన్
బరువునఁ బట్టి శెండిటకుభాసురపుణ్యము లెన్ని గల్గినన్. 95

సీ. కేల్గిమై హరినామకీర్తనామృతపాన
మత్తులై దిగుగాడు మనుజువరుల
హృత్పద్మనుగదు లక్ష్మీశుపదధ్యాన
నిరతులై నర్తించు నియమమతుల
కమలానాభప్రీతిగా మహిసురులకు

దానంబు లొసఁగెడి ధర్మపరుల
భువన మంతయుఁ జతుర్భుజనిరూపం బని
తలఁపనేర్చిన మహాతత్వవిదుల
శే. గీ. నొక్కనాఁ డైన హరివాసరోపవాస
సహితు లై నట్టి సంతతాచారపరుల
సతిధిపూజాసమేతులై నట్టివారి
దూరమునఁ జూచినంత నే లొలఁగ వలయు. 96

గీ. ఆత్మభక్తిసహితు లగువారి దుష్కర్మ
మడఁప నేర్చినట్టి హరిఁ బరేశు
నాదిపురుషునకును నన్యయుఁ బరమార్థ
విభవు దలఁతుఁ మిగుల వేడ్కతోడ. 97

న. అని పలికి నమనర్తి నిజకరంబులు శిరంబునం గీలుగొలిపి పుండరీ
కాక్షుని దలంచి. 98

క. సతతంబును శ్రీనితా
పతి యగు జగదీశ్వరుండు భక్తులయెడ మ

క్రుతమగు నపరాధాయుత

శతములను సహించుగాక సంరంభమునన్

99

న. ఇట్లు శమనుండు కింకరుల కాజ్ఞాపించిన వృత్తాంతంబు వినిపించి
వైయాసి యిట్లనియె. 100

క. అదిగాన విష్ణుక్షీర్తన

విదితజగన్మంగళాదివిశ్రామగృహం

బెదిరిన కలుషానీ క

చ్చిదమతిరమ్యంబు నీక్షుసేయగనధిపా. 101

క. అలయక లక్ష్మీశ్వరునిగా

ములు వీనుల వినిననైన మోదము తోడం

బలికిన నైన ను నరులకుఁ

గలుగును నిర్వాణసుఖము కోరననాథా 102

గీ. ప్రస్తుతింప విష్ణుభక్తీచేహృదయంబు

శుద్ధిబొందినట్లు సాగదీసేయు

సంతతవ్రతాది సత్కర్మములచేత

నాత్మశుద్ధి గలుగ దనఘచరిత. 103

చ. హరిపదపద్మపట్టరణుడైన ననుండు విశ్వమండయ్యు దు

స్తరస్పృశనానహంబు లనఁ జాలిన మాయగుణంబులందు సం

చరణమొనర్ప నన్యుఁ డవి చారితకామహితాంతరంబుగ్నడై

దురితచయంబుగీటుడప ధున్యుడుగాఁ డతఁ డెన్ని చూచినన్. 104

చ. అదిమొద లాపరేతపతి యానతిఁ జేసి రదీయకింకరుల్

వదలని సాధ్వసంబున సవారిశిష్టపదాబ్జభక్తీచే

బొడరెడి వారి మాంగాముల బోవక సంచరణంబు వేడ్కఁ జే

యుదురు జగత్త్రయంబున నయోక్తి సముజ్వలితాంతరంగులై

క. అరులితహరిచందనప

ర్వతమున నాసీనుఁ డగుచు వణిగెత మగు ని

- య్యతిహాసము చెప్పెను నా
కతిముదమున కుంభజండు హర్షంబొదవన్. 106
- వ. అని యిట్లు చెప్పిన పరీక్షన్న రేదుగ్రిందు శుకయోగీందుగ్రిన కిట్లు
నియె. 107
- క. దివిజాసురఖగమృగమా
ననపన్నగశైలభాననదుమముల సం
భవ మెల్ల నింటి నిక నను
భవస్వగళము వినగనలయు భవగుణరహితా. 108
- వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 109

ప్రచేతసులరుఁ జంద్రుండు పోవనివారణనేయుట

- సీ. ఎలమిఁ బ్రాచీనబర్హిర్నామములఁ బొంది
నరుణాత్మజులు వాఙ్మనలననుండి
వదురు సంభవ మొంది పాద పోజ్జల మైన
నసుధాతలం బెల్ల వరుసఁ జూచి
వారు రోహవేశపూరితనయను లై
యాననముల మారుతానలములు
పుట్టించి తద్వృక్షముల దహింపుచు నున్న
యనసరంబున చంద్రుఁ డరుగుదెంచి
- గీ. యమృతరూప మైన యతిసాంత్యనోజ్జ్వల,
వాక్యసరణిచేత వారి హృదయ
జనితకోపవహ్ని చల్లార్చి ముదమునఁ
బలికె నిట్లు జగము ప్రస్తుతింప. 110

- సీ. సర్వేశ్వరుఁడు వనావధుల నాది సృజించె
సన్నార్థ మఖలజీవావలులకుఁ
దన్నిమిత్రము భవత్ప్రేమితామహాదులు
నీని భావించుడు వేడ్కతోడఁ

సాంతత్యముగఁ బ్రజాసగఁబుకొఱకు మీ
రాజ్యపు లై నవా రనఘులార
సావరజంగమాత్మకరూపములయందుఁ
దెలివొందు సాక్షియై జలజనాభుఁ

గీ. డట్లు గావున నాభూరుహముల నెల్లఁ
హింససేయక ఘనరోష మేపడంచి
భూజనంజాత యైన యాపూవుభోగి
నేలవలయును భార్యగా నేపు మిగిలి.

111

దక్షోత్పత్తి వక్షిండు ప్రజాసర్గందొనర్చుట

వ. అని చంద్రుండు సాంత్యవచనముల బ్రచేతసులగ రోషింబు మాన్పి
వృక్షసంరక్షణంబు చేసి యావృక్షసంభవ యగు కన్యకారత్నంబు
నందుఁ బ్రజానిర్మాణచాతురీన నేతరుం డైన దక్షప్రజాపతిం బుట్టిగ
చిన నతండు తపోమహాత్మ్యులున మనోమార్గంబున దేవాసుర
మనుష్యగంధర్వాదులను జలస్థలనియమంబు లైన జంతువృత్తి
బుల సృజించిన నవి బహుప్రకారంబుల వృద్ధిపొందక నమసి
పోయినం జూచి యమ్మహాత్ముండు విశికలితాంతరంగుండై యుద
న్సార్గంబునం జని వింధ్యపర్వతప్రాంతంబున సఘమర్షణతీర్థం
బునఁ దవంబు సేయుచు లక్ష్మీకాంతుని నిట్లు స్తుతియించె, 112

దక్షిండు శ్రీహరినిహర్పి తపఁదొనర్చుట

చ. పరమపరాత్మమూర్తినిగృహింపాని భక్తజనైకసేవ్యునిన్
పరమమునీంద్రయోగిజన భావనరోరుహమధ్యవర్తి ను
త్కరరిపుగర్వభంజనునిఁ గంజదళాత్ముని సర్వపూర్ణునిఁ
హరిగమలాధినాయకుని నాత్మఁ దలంచెద నెల్ల కాలమున్. 113

మ. తిలలక్ష్మితైలము సంక్రమించుకరణిన్ లేజంబు భూజంబులన్
గలుగుంభాతి గుణంబు ద్రవ్యయతమై గాన్పించుచందంబునన్
దెలియన్ విశ్వమయుండవై వెలయు నీ దివ్యస్వరూపంబు ని
శ్చలభక్తి వినుతింతుఁ గొల్తు ధరణీశా దేవచూడామణి!. 114

సీ. దీపించుచును మనోరూపంబు గైకొని
 సకలజీవులయందు సంక్రిమించి
 లోచనంబులకు నాలోకంబు రసనకు
 రసవివేకంబును ఘ్రాణమునకు
 గంధంబు శ్రోత్రియాంగమునకు శబ్దంబు
 చర్మంబునకును సంస్పర్శసుఖము
 కరమలకును గర్మకాశలంబును బాద
 ములకును గతియు నై మోద మలరి.

గీ. జగముఁ బుట్టింప రక్షింప సమయఁజేయఁ
 గర్తవై నీవు జనులందు గరిమ మెఱసి
 బ్రహ్మరుద్రాదిసురులెల్లఁ బ్రస్తుతింప
 మాయఁదిరుగుదు వీరీతి మదనజనక.

115

చ. ఇనుఁకును బద్మవై రియు మహేంద్రుఁడు నారదుఁ డాత్మసంభవుం
 డును భుజగాధి నాథుఁడు వృషభుండును వ్యాసుఁడు బాంబవంతుఁడు
 సనకసనందనాదులును సంతతిమున్ భవదీయ మైనమా
 యను దరియింప లేక తిరుగాడుదు రెయ్యడ నంబుజోదరా !

116

స్రగ్ధర. సారాచారావిచారా జగదవసపరా సచ్చిదానందరూపా
 ఘోరా నేకామరద్భి ఘ్నులదళివరతా కోటిభానుప్రకాశా
 శ్రీరత్నోదారవక్షి స్థితకనకమయా శేషభూషావిశేషా
 భూరామాధీశ మిమ్రేపుడుఁ దలఁచు దయాపూర్ణరాజ
 త్కటాక్షా. 117

ఉ. అధ్యయనంబు చేసి చరితార్థము నెల్ల యెఱింగి యాత్మలో
 విద్యుపయుక్తకర్మపదవిం జనువారికిఁ గాని యాత్మలో
 సాధ్యముగాదు ముక్తి గూఢాసాగర నిన్ గొనియాడినంత నా
 రాధ్య భవన్ని వేశము తిరంబుగఁ గల్గును భక్తికోటికిన్

118

మత్త. నారదాదిమునీంద్రివందిత సవ్యసాదసరోరుహ
 ఘోర దానవదర్పనాశన కోటిమన్మథసన్నిభా

భూరిమాభివకౌస్తుభద్రీయ భూవగాభివిరా జితా
చారుతై ధవ భక్తవత్సల శంఖచక్రసముజ్జ్వలా.

119

ఏతేనపి శ్రీమన్నారాయణమూర్తి ప్రత్యక్షింబగుట

డి. దక్షిణబాహుదండమునఁ దార్కొని చక్రము తేజరిల్లగా
వక్షిజగద్విభుండు సులభంబగువాహనమై చెలంగ స
ద్రీక్షణ చేయఁబూనిన విరాజితమూర్తి ధరించి నాకుఁ బ్ర
త్యక్షము గమ్ము దైత్యకులదర్పనినారక మాధవాచ్యుతా. 120

ఏతేనపి పరమేశ్వరుఁడు ప్రిత్యక్షింబగుట

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల నన్నుతించు సమయంబున గిరిడివాహ
నారూఢుండును, దివ్యాంబరాలంకృతుండును, ప్రలంబాష్టభుజ
గృహీతశంఖచక్ర, ఖడ్గ, చక్ర, బాణ, కోదంబ, పాశ, గదా
సమేతుండును, నీలనీరదనమాసశ్యామలజేహుండును, పగిసన్న
వదనుండును, వసమాలికావిభూషితుండును, శ్రీవత్సవక్రకౌస్తు
భాంగీతుండును, రత్నకీరీటకుండలహారికటకాంగుళియవలయనూపు
రాంగదసముజ్జ్వలుండును, త్రైలోక్యమాహనాకారుండును నైన
లక్ష్మీవల్లభుండు నాచాదిదివ్యమునిసమేతుండై శక్తిగంధర్వా
దూలు ప్రస్తుతింప సయ్యముమిర్చ గతీర్థంబునఁ బ్రత్యక్షుం దై నయంత
సవలోకించి దక్షిప్రజాపతినయనానందకందంబగు తద్రూపంబు మనం
బునఁ గీలుకొల్పి సాష్టాంగదండిప్రణామంబాచరించిన సతనికీ
బుండరీకాక్షు డీటనియె.

121

తెలుగు విశ్వవిద్యాలయ

క. ప్రాచేతస విను మిచ్చట

నీచేశితపమువకును నే మెచ్చితి నా గ్రంథాయం

నీచేతన స్థేయము వసు

ధాచక్రము నెల్ల సుతతప్రియచరణా. 122

సీ. ధమకాంబుమరులును ధాత్రినిలింపులు

భూతలంబగ్నియఁ బుణ్యనదులు

వాయువాకసమును వనధులు భానుండు
 సద్గ్రహతారలు జ్ఞానపదము
 నాశ్రమంబులు కాననాంతరములు వేద
 సంఘముల్ పశువులు సప్తమునులు
 మొదలుగాఁగలుగు నీ విదితప్రపంచంబు
 రూఢిగావెలయు మద్రాపమగుచు

గీ. అధికమద్వీర్య బృంహితుండగుచు వేడ్కఁ
 దత్ ప్రపంచంబుఁ బుట్టింపఁధాతవాడమె
 నతఁడు సృజియించెమిమ్ము విశ్వాదిసగఁ
 చతుర సాధనసంపత్తిసహితమతల.

123

గీ. వారిలోననీవు వర్ణింపఁదగినట్టి
 బుద్ధి నేర్పులందుఁ బాలుపుమిగిలి
 సకలవిద్యలందు సర్వజ్ఞతనుమించి
 నాఁడవనఘ సత్యనయవిశాల.

124

వ. మత్కటాక్షవిశేషంబున జగంబులనంతంబై పూర్వంబున నుత్పాది
 తంబులయ్యె నందుఁ బ్రజాసర్గంబునకు నిర్మాణప్రకారంబులు బహు
 విధంబులై వ్రవత్కించుఁ దత్ప్రకారంబులయందు-

125

సీ. జగములోపల ప్రజాసర్గంబు విధమెల్ల
 వివరించిచెప్పెద వినఁగవలయుఁ
 బంచజనాంగసంభవ యీతలోదరి
 ప్రేక్షునశక్తి నాపేరుగలది
 యీకాంత పత్నిగానేలి వేడుకతోడ
 సంభోగభోగంబు నలుపునపుడు
 విదితంబుగా భవద్వీర్యంబు తద్గర్భ
 జలజంబులోపల సంక్రమించి

గీ. పుత్ర సంతానరూపమై పాలుపు మిగుల
 నందుమూలమున సృష్టివిఖ్యాతిబాదలు

ననుచు దక్షునికిట్టివృత్తాంతమెల్ల
దెలిపించనియెను తద్రమాధిపుమనంత.

126

హర్యశ్వదిలాశ్వల జననము

1వ. ఇట్లు తెలిపి లక్ష్మీకాంతుండంతథానంబునొందిన దక్షప్రజాపతి
తదాజ్ఞ నంకిరించి విష్ణుమాయోపబృంహితుండై పంచజనితనూ
భవయగునశక్తిం బెట్టియూడి యక్కాంతయందు హర్యశ్వలను
కుమారులంగాంచిన వారలును సర్వగుణగుమేతులై ప్రజాసగంబు
కొరకు జనకనియు క్తులై వరుణాదిగ్భాగంబునకుంజని- 127

మహాస్రగ్ధర. కనిరాహర్యశ్వలంభకణసహితమదుత్కంపితాకీర్ణభూజా
గ్రనవానేకప్రసూనగ్ధితమధుకరా కాంతపుష్పసవాంత
జానితామోదాభిగుప్తచ్ఛదకమలవన చ్ఛాయసంకాంత పానీ
యనితాంతాపూర్ణనారాయణవిమలసరస్వితాంతసౌవరా
భూమి. 128

క. ఆనారాయణతీర్థము

లోసన్ దపమాచరించులోతో త్తరు లే

దానంబులేకవాంఛిత

మైనపదార్థములఁ గేలనందుదురధిపా.

129

న. ఇట్లు దక్షకుమారులు బహువిధమహీగుహచ్ఛాయాగమాసీన ముని
జనసల్లాపముఖితమగు తత్త్వరంబు ప్రవేశించునమయంబున- 180

సి. పల్లవంబులతోడ భాసిల్లుచుండెను

పల్లకీపాటలాశ్వదతలులు

కోరకంబులతోడఁ గొమకుదీపించెను

గోవిదారాశోకకురవకములు

నవపుష్పములతోడ నవకంబులై మించె

గురువిందచంపకకుందలతలు

పరివక్ష్వఫలశుభాకరములై తెలివొందె

సహకారకదలికా జంబుదములు

గీ. సార్వకాలంబుడ తీరజాతవిమల
భూమహానకులీలిబాలుపుమిగుల
బ్రహ్మవిద్యాప్రవీణులై పరగునట్టి
దక్షతనయులు చనుదెంచి తత్క్షణంబు.

131

చ. తొలకరిలో మెఱుంగులనఁ దోరపుకాంతులమించినంతతో
జ్వలహరిచందనాంకిత కుచంబులచేదెలివొందుపొండ్యదే
శలలితమానసీమణుల సన్నపుఁబయ్యెదలంగదల్చుచున్
మలయగిరిగ్రవాయునతి మందముతోడుతవీచెనయ్యెడన్.

132

క. హరిచందనగిరివాయువు
లగుదుగనీ శౌచెనంత హర్షోన్నతులై
పరగుచు నక్షకుమారకు
లిగువుగనచ్చొట్ల నిలిచి రీశ్వరసములై.

133

వ. ఇల్లు హర్యశ్వులు సింధుసముద్ర సంగమంబునం గలుగు నారా
యగా సరోవరంబున పరిపూర్ణంబులగు జలంబుల నభుమర్షణ
స్నానంబులుచేసి తదనంతరంబున సూర్యాభిముఖులై వాయు
భోజనులై లక్ష్మీనల్లభునిఁగూర్చి తపంబుసేయుచుండి రాసమయం
బున.

134

సీ. భసితాంగరాగవిభ్రాజితదేహులై
రజితశైలముమాఁజ్జీరమణమెఱసి
సానసఘనశిరఃపటలంబులలోయన
జడఃకార్యముఖములై సందడిలగ
మేఖలాత్రితయనమ్మితింబులై కృష్ణ
కృష్ణచర్మదీప్తులుకటిసలము నలమ
స్ఫటికాక్షమాలికాభ్రమణవేగముగూడి
కరనఖంబులకాఁగి మెఱసిచెలగ

గీ. ఘనసదాగతిఘట్టనాకృతితమగుచు
మహాతియనునీణభుజముపై మలయుచుండి

బ్రహ్మకడనుండినను పుత్ర)కులకడకు
నరుగుదెంచెను నారదుం డతిముదమున.

135

హర్యశ్వతిలాభ్యులప నారదుండు దోడించుచు

ఉ. దేవమునీంద్రుఁడిట్లగు దెంచి సీయంబునవారికిట్లనుక
పాననులార మీరు మితభూషణులై వసుధాతలంబునక
గేవలమైనదృష్టిపరి కించినఁగానిప్రజాతివృద్ధి లే
దీవివరంబు మీఁజూగు డింతతపంబున నుండ నేటికి.

136

సీ. గరిమనదృష్టనిర్గమరాష్ట్రబిలమును

బహురూపములు గల్గువడతి నొకరిఁ
బుంశ్చలీపతియైన పుగుఱునినొక్కచో

దిరముగా నిల్చిన గురుని నొకనిఁ
బంచపంచాద్భుత ప్రభవగేహంబున

ద్వివిధ ప్రవాహమై నెలయుదీని
భ్రమకరంబగుచుఁ చిత్రకథా విశేష వి

భూతమై తెలిపొందు హంసనొకరి

సీ. నెఱుంగకజ్జతబొంది మీ నీవిధమునఁ

శాస్త్రవిరహితమగు తండ్రిశాసనమున

భ్రమప్రజాసర్గ మొనరింపఁబాలువడఁగ

ననువుగాదని నారదుం డరిగె దివికి.

137

వ. అంతహర్యశ్వలు నారదనిగదితంబగు వాక్యంబు లొకర్నించి
యదృష్టనిర్గమరాష్ట్రబిలంబనునది యాపరమేశ్వరాధారి ప్రితి
పదవాక్యరచనాసమన్విత శాస్త్రార్థ దర్శనంబనియు బహురూపా
వృత్తియును పడతి సర్వేంద్రియ వ్యాపార సహకారియును మనం
బనియు పుంశ్చలీపతియును పుగుఱుండు మాయామోహితంబగు
చిదాత్మయనియు నొక్కచోఁ దిరముగా నిల్చిన గురువనునది
సర్వాతీతంబై యవ్యయంబైన బ్రహ్మంబనియు, బంచపంచాద్భుత
ప్రభవగేహంబనునది పంచవింశతి తత్త్వాశ్రయంబైన దేహం
బనియును, ద్వివిధప్రవాహరూప యనునది బంధమోక్షకరంబు

లై స యైశ్వర్యశాస్త్రంబులయందు సమాగతంబైన మతియనియు,
 భ్రమకరంబగుచు చిత్రకథావిశేష విఖ్యాతహంస యనునది
 సమ్యజ్ఞానంబనియును నిట్లు తద్గీతవాక్యగతారూఢార్థంబులెఱింగి
 జీవుండు దుఃఖాకరంబగు మానవదేహంబు ధరియించియు సాత్విక
 శాస్త్రదర్శనంబుల బహువ్యాపారసమేతంబగు హృదయంబును
 నియమించి మాయాగుణంబులం జెందక బుద్ధిసమేతుడై బ్రహ్మ
 బంధువనంబరగునని నిశ్చయార్థంబుదలపోసి యాకుమారకులు
 సమ్యగ్జ్ఞానసమేతులై ధ్యానమార్గంబున బ్రహ్మంబుమలీనంబైన
 యంత దేశంబు నారదకృతంబున నిజకుమారులు నిధనంబగుటవిని
 శోకంబునొంది మఱియు నతండు కుమారసహస్రంబు గాంచిన
 వారలు శబలాశ్వలను నామంబుల జనకనియుక్తులై యనుభవ
 సర్గ నిర్మాణమునకు నుద్వృత్తులై నారాయణతీర్థంబునకుఁ దపంబు
 సేయఁజని యఘమర్షణన్నానంబుచేసి వాయుభోజనులై పుండరీ
 కాక్షునర్చించి యుదన్ముఖానుసీనులై బ్రణవంబు చ్చరించి 138

శ్లో. ఓం నమోనారాయణాయ పురుషాయమహాత్మనే

విశుద్ధసత్త్వనిష్ఠాయ మహాహంసాయధీమహి.

139

చ. అనియెడుమంత్రరాజమును నంగుజనాథునిగూర్చి దక్షుని
 జనితకుమారకుల్ తపము సంతతమాచరణంబుసేయఁ ద
 ద్వనమున కేగి నారదుఁడు వారలఁగాంచి ప్రియంబుతోడ ని
 ట్లనియెను హేతుగర్భిత పదాభినుతంబగువాక్యవైఖరిక. 140

గీ. వినుడుశబలాశ్వలార మీశెనయు నేడ్చు

భ్రాతలందఱు జనినట్టి పదవిఁజనిన

పురుషుడత్యంత పుణ్యసంపూర్తికొంది

దివిజనుతుండగుచు సుఖించుదినములోన.

141

న. అనిపలికి మఱియునిట్లనియె.

142

సీ. గరిమవదృష్ట నిర్గమరాష్ట్ర బిలమను

బహుగూపములనొప్పు పడతియొక తె

బుంశ్చలీవతియైన పురుషునినొక్కచో

తిరముగానిలచిన గురునినొకనిఁ

బంచవంచాద్భుత ప్రభవగేహంబున

ద్వివిధప్రవాహమై వెలయుచేని

భ్రమకరంబగుచు చిత్రకథావిశేష వి

ఖ్యాతిమై తెలివొందు హంస నొకలి

గీ. నెఱుంగ కజ్జితఁబొంది మీ రివ్వధమున

శాస్త్రవిరహితమగు తండ్రిశాసనమున

భ్రమ బ్రజాసర్గమొవరింపఁ బాలువడగఁ

ననువుగాదని నార్దము డర్థిగ దివికి.

143

ప. ఇట్లునారదనిగదితంబైన వాక్యకృతార్థజెఱిగి శబలాశ్వులు సమ్యక్జ్ఞానసమేతులై ధ్యానయోగంబునఁ దమతోఁబుట్టువులుఁ సనిన మార్గంబునఁ, బునరావృత్తిరహితులై బ్రహ్మంబునందావిర్భవించి రంత దక్షుండంతయు నెఱింగి నారదుంగని పుత్రశోకజనితంబైన రోషంబున నిట్లనియె.

144

నారదుండు దక్షనిశాపంబు పరిగ్రహించుట

చ. వినుముదురాత్మ నారద వివేకవిహీనుడైవై గుణత్రయం

బనువునఁ దీర్చనేని మదాత్మికులన్ సుకుమారదేహులు

గనుకొని నీవు దుమకద వికారసమేతుడై రయంగునన్

మునుకొనిభిక్షుధర్మచయముం ప్రకటించినయంతమత్సరులై. 145

క. ఘనముగమద్వాక్యము నై

కొననొల్లక కార్యమెల్లగోల్పజచి తుడం

జని రవ్యయపదమునకును

బునరాగమనంబులేక బుధసన్నతులై.

146

ప. తత్కారణంబునం బ్రజాసర్గంబునకు విఘ్నంబువాటిలై, సజ్జనులైన వారలకు సర్వసమత్వంబుగాని జీవులయందు విపరీతధర్మంబొదవునే యని పలికి రోషభరితనయనుండై దక్షప్రజాపతి మరియునిట్లనియె.

సీ. దుర్మదాంధుడవయ్య దూరంబుననుజూడ
 సజ్జనచిహ్నముల్ చాలగలిగి
 భిక్షుధర్మము చెప్పి పృథుకవర్తనులను
 నాశంబుచేసితి వాసుగతిని
 వైరంబులేనిచో వైరంబుగల్పించి
 చెఱుతువు శౌర్యులుట్లగుడెంచి
 సంతతస్నేహపాశనికర్తనుండవు
 క్రిందుమీ దెఱుగవు కీర్తిలేదు

గీ. విష్ణుభక్తులలోన నివిష్ణుడనని
 తిరుగుచుండవచ్చుటదీర్ఘముని
 సమ్మదముతోడ నెరిగినమ్మనచ్చు
 భూసురాధమనీవు దుర్బిద్ధిగహిత.

148

క. గోపంబడగదు నాకింక
 దీపించినగోపవహ్ని ధృతిచెడిచెదరెన్
 శాపంబిచ్చెదపట్టము
 పాపాత్మకసకలలోక పరిహృతచరితా.

149

వ. అని మరియును.

150

గీ. ఇక్కడక్కడైన నెచ్చోటనైనను
 సంచరింతువీవు జగములోన
 నిలయమైనచోట నిముషమాత్రంబైన
 దివిరినిలువలేక తిరగదవిక.

151

వ. అని దక్షప్రజాపతి శిష్యునిచిన నారదుండు తచ్చాపంబంగీకరించి
 చనియె. నయ్యవసరంబున.

152

దేవాసుర సరతిర్యక్తుగాదుల జననము

వ. జలజాననప్రార్థితుడై యావ్రజానతియు నిజపత్నియగు నశక్తి
 యందు రూపవతులైన కూతులం నరువదింటం గనియె. నిట్లా

కూతులను ధర్మనకు బదుగురను కశ్యపునకు బదముగ్గురను
చందునకు నిరువదేడ్గురను భూతునకు నాంశీరనునకు గృతా
శ్వునకు నిద్దిరేసిచోప్పన నార్పురను దాప్తునకు నలుపురను
నీకీమంబున నిచ్చె వారి నామంబు లాకర్ణింపుము. 158

గీ. అట్టిపుణ్యవతుల నీ చేడియలఁజెప్ప
నవతులేని యట్టిసవతులయ్యుఁ
గడుపుఁబడసిరెట్టి కడుపువఁబుట్టిరో
కడిమిఁజగమెల్లఁ గడుపుగాఁగ. 164

వ. * భానువు, లంబయు, కుముదయు, జామియు, విశ్వయు, సాధ్యయు,
మరుద్వతియు, వసువును, ముహూర్తయు, సంకల్పయు, ననఁబడు
గురుధర్మనకువత్తులై కొడుకులంబడసిరి. వారెవ్వరంటి లేని భాను
వునకుగుజేరుండును, ఋషభుండును, నింద్రసేనుండును ననుమువ్వురు
పుట్టిరి. లంబకు విద్యోతుండుపుట్టె. విద్యోతునకున్ననయుత్తుండు
పుట్టె, కుముదకు సంకటుండుపుట్టె, సంకటునకు కీటకుండుపుట్టె,
గీటకునకు గుర్తాభిమానులైన దేవతలు జనియించిరి. జామియును
దానికి దుర్గమంబుజనియించె. విశ్వయునుదానికి విశ్వదేవతలు జని
యించిరి. వారల పుత్రకులనంబరగిరి. సాధ్యయునుదానికి సాధ్య
గణంబులుపుట్టె. వానికినర్ధసింధుండుపుట్టె. మరుద్వతియునుదానికి
మరుద్వంతుండును, వసువునందువాసుదేవాంశుండైన యుపేంద్రుం
డనంబడు జయంతుండుపుట్టె. ముహూర్తయునుదానికి సకలభారం
బులకు జన్మంబు లేమలేమకాలంబున సగుటంజీసి యాయాశలల
బులనిచ్చు మోహర్తకులనియెడి దేవగణంబులు పుట్టిరి. సంకల్ప
యునుదానికి సంకల్పుండై కాముండనంబుట్టె. నసురయునుదానికి
దోగ్రుండును, బాగుండును, ధృవుండును, సప్తండును, సగ్నియు,
దోషుండును, వస్తువును, విభావసుండును, ననవసువులేనమండ్రు
పుట్టిరి. ఆవసువులందు దోగ్రునకు భార్యయైన యభిమతియుండు
హర్ష, శోక, భయంబులుపుట్టె. బాగునకు భార్యయైన యోజన
స్మరియుండు సముండును, నాయువును బులోజయు, ననువారలు

పుట్టిరి. ధృవునికి భార్యయైన ధరణీయందు వివిధంబులైన పురంబులుపుట్టె. నర్మనకు భార్యయైన వాసనయందుఁ దుష్ట్యాదులుపుట్టె. సగ్నికి భార్యయైన వసుధారయందు ద్రవిణకాదులును, గృత్తికలయందుఁ గృత్తికాపుత్రుం డనంబరగు స్కందుండుపుట్టిరి. దోషునికి శర్వరియనుభార్యయందు హరికళయైన శింశుమారుండుపుట్టె. వస్తువునకు నాంగీరసయనుభార్యయందు శిల్పచార్యుండైన విశ్వకర్మయు, నావిశ్వకర్మకు నాకృతియును సతియందు జాక్షుషమనువును బుట్టి నామనువువలన సిద్ధ, సాధ్యగణంబులుపుట్టిరి. విభావసునకు నుషయనుభార్యయందు శుచియును, రోచిష్ఠుండును నాతపుండును బంచయాముండును దివసంబును బుట్టిరి. మరియు కర్మంబులయందు నేమిటసంతోషించునట్టి రోచిషమనువులు నాతపంబునుం బుట్టిరి. అతనికి దివసంబుపుట్టె. శంకరాంశజుండైన భూతునకు సురభియను భార్యయందుఁ గోటిసంఖ్యలైనఁ రుద్రగణంబులు రైవతుండును నజుండును భవుండును భీముండును వామదేవుండును నుగ్రుండును వృషాకపియును సజైకపాదుండును సహిర్బుధ్నుండును బహురూపుండును మహాత్ముండును ననువారలును భయంకరులైన రుద్రపార్షదులైన ప్రేతలును నాయకులుంబుట్టిరి. ఆంగిరసప్రజాపతికి స్వధయనుభార్యయందుఁ బితృగణంబులుపుట్టిరి. సతియనుభార్యకు సధర్వణవేదంబుపుట్టె. గృతాశ్వినకు సర్విసరయను భార్యయందు ధూత్రుకేశిపుట్టె. ధిషణయనుభార్యకు వేదకీలుండును దేవలుండును దయుండును మనువునుం బుట్టిరి. తాష్ట్యనకువిసతయు, కదునయను, పతంగియు, యామినియు సనుస్లగుభార్యలందు బతంగికి బక్షులుపుట్టె. యామినికి శలభంబులుపుట్టె. విసతకు సాక్షాత్కరించిన యజ్ఞాధిపతికివాహనంబైన గరుడుండును, సూర్యునికి సారథియైన యనూరుండును బుట్టిరి. కదునకు భుజంగంబులుపుట్టె, జందునకుఁ గృత్తికాది ఋతుంబులు భార్యలు వారలయందు దక్షశాపంబున తయ

రోగుండై సంతానంబు బడయవోవకుండై. నవ్వును దత్తవ్రసాదం
బున క్షయవోగవిరహితుండై కళలంబోందె. మఱియును. 155

సీ. *కామితప్రదండైన కళ్ళపుకాగిల
ముచ్చటదీర్తురే ముద్దురాండు
రఖలలోకములకు నవ్వలై సకలంబు
పూజలగొందురే పువ్వుబోండ్లు
బలియై పుత్రులు పౌత్రులు త్రిదశంబు
లేలంగఁ జూతురే యిందుముఖులు
ముంగొంఘపసిడియై మూలుపుణ్యంబుల
విజ్ఞప్తుదురెట్టి వింతరాండు

గీ. వారిగలకన్వకడుపుల నేరుపదుల
నరిదిబిడ్డలఁబడసిన చిరుదునతుల
నామములు నన్వయంబులు నీమనంబు
బూనఁజెప్పెదవినవయ్య మాన వేంద్ర. 156

తరల. *అదితయున్ దితిగాష్ఠయున్ దనువ య్యరిష్టయు, దూమయుం
విదితక్రోధవశాఖ్యసారస వేడ్కతో సురభిన్ మునిన్
మొదలుగా దివియున్ యిల పియ ముఖ్యమాసరమాదిగా
ముదితలెన్నఁగఁ గన్నసంతతి ముజ్జగంబుల భూవరా. 157

సీ. *చాఁగదివికిని జలచరంబులుపుట్టె
మరి కిరాతులు సరవకుసుశునులు
సురభికి మహిషాది సురభులు జనియించె
తామ్రీకుశ్యేన గృధ్రములు కలిగ
మునికి నవ్వరసాదిమూకలు జనియించె
నిలగ నె భూగుహంబులను గోధ
వశకుద్భవితై దుర్వారసర్పంబులు
సరిమాతుధానులు సారసకును

గీ. నుప్పతిల్లిరి గంధర్వులొక్క మొగిన
రిష్టకుడయంబునొందిరి త్రిదశరిపులు
పదియు నెనమండునై నట్టి విదితబలులు
వారినామాస్వయంబులు గోరివినుము.

158

వ. ద్విమూర్ధుండును, ధూమ్రకేతుండును, శంబరుండును, నరిష్టుండును, హయగ్రీవుండును, విభావసుండును, నయోముఖుండును, శంఖ శిరుండును, స్వర్భానుండును, గపిలుండును, నరుణుండును, బులోముండును, వృషపర్వుండును, నేకచక్రుండును, ననుతాపసుండును, నిరూపాత్ముండును, విప్రజిత్తియు, దుర్జయుండును ననువారలు వీరలలోన స్వర్భానునకుఁ బ్రభయనుకన్యకపుట్టె. దానినముచివివాహంబయ్యె. వృషపర్వునకు శర్మిష్ఠయను కూతురుపుట్టె. దాని సహుషపుత్రుండైన యయాతిపెద్దీయయ్యె. వైశ్వానరునకు నుపదానవి హయశిర, పులోమ, కాలకేయులను నలువురుపుట్టిరందు నుపదానవి హిరణ్యాక్షునకుంబత్నియయ్యె. హయశిరనుమనువు ద్వాహంబయ్యె. బులోమకాలకేయులిద్దరను గశ్యపప్రజాపతి చతుర్ముఖ ప్రజాపతివాక్యంబునఁగైకొనియె. నాయరువురకు సమరణోవిదులైన దానవులు పులోమజకాలకేయాదులనఁ బుట్టిరి. వారికి నఱువదివేలరాక్షసులు జనియించిరి. వారు యజ్ఞకర్తంబునకు నిఘాతులై నర్తింప వారలనిండునకుఁ బ్రియంబుగా బ్రహ్మదేవ ప్రేరితుండై యర్జునుండు వధియించె. మఱియు విప్రజిత్తికి సింహిక యనుదానియందు రాహుపు పూర్వజుండుగాఁగేతుశతంబుపుట్టె. రాహుపుగ్రహత్వంబుగైకొనియె. మఱియుఁ బురాణపురుషుండైన నారాయణుండు తనయంశంబుననే పరమభాగ్యవతిగర్భంబున నవతరించె. నాయదితివంశంబుగావున వినుపించెద సావధానుండనై వినుము. నివస్వతుండును, నర్యముండును, బూషయు, త్వష్టయు, బరితుండును, భవుండును, ధాతయు. వరుణుండును, మిత్రుండును, శకుండును, నురుక్రముండును నను నాదిత్యులు జనియిరిచిరందు నివస్వతునకు శ్రాద్ధదేవుండును సాంజ్ఞయందుఁబుట్టె. మఱియు ఆదిమి

ధునంబై యముండును యమియునుంబుట్టి సంజ్ఞ బొడబడిన నశ్వసి
 దేవతలుపుట్టిరి. ఛాయాదేవియుందు శనైశ్చరుండును, సావర్ణి మ
 మపును తపతియునుకన్యకయును బుట్టి రాతపతిని సంవరుణుండు
 వరియించె. సర్యమునకు మాతృకయును వత్నియందు జర్వణాయు
 పులు పుట్టిరి. వారికి మనుష్యజాతియుని మనుష్యులని బ్రహ్మచేత
 నామంబులు కల్పింపబడియె. పూష దక్షునింజూచి దంతంబులు
 వికృతంబుగానవ్విస నతండుకోరించి దంతంబులూడనణచిన నాట
 నుండియు భగ్నదంతంజై పిష్టాదులు భక్షించుచుండె. ద్వష్టకు
 దైత్యసంగయైన రచనయునుకన్యకకు నధికబలాధ్యుండైన విశ్వ
 రూపుండుపుట్టె. నావిశ్వరూపుని దేవతలపైగోపించి బృహస్పతి
 తొలుంగిపోయినఁ దమకు నాచార్యునిగావరియించిరనిచెప్పిన శుక
 యోగిండునకుఁ బరీక్షిన్న రేందుగ్రాంధీట్లనియె. 159

దివిజాల పలాయనము

సీ. *అరయంగ యోగింద్ర యద్భుతంబయ్యెడు
 సురులపై నేటికి సురగురుండు
 కోపించె నీతఁడు గురుభావమున దేవ
 తలకేమి యాపదగలుగఁజేసె
 నెఱిగింపు మనపుడు నిందుగ్రిండు త్రిభువనై
 శ్వర్యమదంబున సత్పథంబు
 గానక వసురుద్రగణములు నాదిత్య
 మరుడశ్వినీముఖ మండలములు

గీ. సిద్ధచారణగంధర్వజహ్నగాది
 సురులు మునులును రంభాదిసుందరాంగు
 లాడి పాడంగ వినుతిసేయంగఁగోలువ
 నొక్కభద్రాగ్రసంబున నుక్కుమీఱి.

160

సీ. *నిండుపున్నమనాఁడు గండరించిన చంద్ర
 మండలశ్రీలతో మాఱుమలయు

భద్రవిద్యోతాత వత్రంబులంగల
మిన్నేటితరగల మెరుపుగొలువ
గలితదివ్యాంగనా కరతల చాతురీ
చారశ్రీఘలు జాడపడఁగఁ
జంతామణిస్ఫటికాంత రత్నానేక
ఘటితసింహాసనా గ్రంబునందు
గీ. నూరుపీఠంబుపై శచియొండనుండి
వరుస దిక్పాలకాది దేవతలుగొలువ
సాటిసెప్పంగరాని రాజసముతోడ
నిండ్రుడొప్పారె వైభవ సాంద్రుడగుచు.

161

క. *గురుతరధర్మక్రియ నయ
గురుఁడు మరున్మంత్రవిషయగురుఁడు వచశ్రీ
గురుఁడును సమస్తసురగణ
గురుఁడు గురుండరుగుదెంచె గొలుపునకు నృపా.

162

చ. *అమితతపఃప్రభావుఁ గరుణాత్మని గీష్మతిజూచి రాజ్యదు
ర్దను మదరేఖనిండ్రుఁడు వృథాతనగద్దియ లేచకుండె నె
య్యమున నెదుర్కొనంజనక యూసనమీయక గౌరవోపచా
రములఁ బ్రసన్నుఁడేయక తిరంబుగదివ్య సభాంతరంబునన్.

163

క. *అప్పుడు య్యింద్రునికన్నులఁ
గప్పిన సురరాజ్యమద వికారంబునకున్
జప్పుడుసేయక గృహమున
కప్పుఁబ్బుఁడు తిరిగిపోయె నతిఘన్నుండై.

164

చ. *ఎఱుంగమిజేసివట్టి గురుహేళనమంత నెఱింగియింద్రుడ
చ్చెరువడి భీతినొంది యతి చింతితుండై తలపోసిపల్కె న
వ్వరమపవిత్రలోకనుత భవ్యచర్చిత్రవిశేష పాదపం
కరుహముఁబూజసేయక యకర్మముఁజేసినపబ్బుద్దినై.

165

- క. *త్రిభువనవిభవమదంబున
సభలోనద్గురువునకుఁ బ్రసన్నునకుల న
త్పత్రిభువునకు నెగ్గునేసితి
శుభములుదొలగంగనే నసురభావమునకా. 166
- ఆ. *పాఠమేష్ఠ్యకరుణ పదవినొందినవాడు
లెస్స వారికెదురు లేతురనుచు
విబుధవరులవలన వినబడెనేనియు
నదియె పరమధర్మ మండ్రుమొదల. 167
- అ. *కువభవర్తులగుచు కుత్సితదుర్వచో
నిపుణులైనవారి నిడివి తెలిసి
దొలగ లేకవా రథోగతిఁ బడుదురు
తప్పలేకరాతి తెప్పభంగి. 168
- ఉ. *కావునలోకనందితుని కార్యవిచారునియింటికిఁగి త
త్పావనమైనపాదములపై మటుటంబుఘటిల్ల మ్రొక్కి త
త్సేనయైనర్చి చిత్తమునశించి ప్రసన్నుఁడైతనంచు న
దేవవిభుండునోయె నతి తీవ్రగతిఁ గురుధామసీమకుకా. 169
- సీ. ఈరీతిఁ తనయింటి కేతెంచు దేవతా
పతిరాక లూబ్ధహస్తతిమొలంగి
యథ్యాత్మమాయచే నడంగి యదృశ్యుడై
పోయెనపుడు దేవ పుంగవుండు
నకలులు పరికించి జూడఁగానక గురుని
చిగిలించి దలపోసి చిన్ననోయి
పోయిన విధమెల్ల దాయలు రాక్షస
వీరులు వేగులవారివలన
గీ. తెలిసిమిక్కిలి తమలోన తెలివికొంది
యందఱునుగూడి భార్గవునాశ్రయించి
తత్కృపాదృష్టిఁ దమశక్తిదట్టమైన
దేవతలమీద దాటికే దెరువువెట్టి.

క. ధూర్తులు సమ స్తకిల్బిష

మూర్తులు వరభర్మకర్మముంచి మార్గా

నర్తులు దుర్లయకారణ

కీర్తులు దానవులు సనిరి గీర్వాణులపై.

171

సృగ్ధ. *దండింగోదండ కాండ్కోద్ధతరథ హయవే

దండతండంబుతోడం దండలై మెండుగానద్దనుజనికరముల్

దై వతాకోటిమీదం జండబ్రహ్మాండభేద్య జ్ఞయభయరవముల్

సర్వదిక్షోభగానుద్దండ ప్రభ్యాతలీలఁ దలపడి సురల్

దర్పులై వారితోడఁ. 172

చ. *మదమున దేవదానవులు మత్సరులై కడుబిచ్చులించి సం

పదలకుఁగోరి పోరు నెడ భార్గవుమంత్రకళావిశేషులై

గుదురుగవారియస్త్రముల కోర్చి మహాసురపై రియేసెఁ బె

న్దుదులుగఁగ్రువ్వదేవతలు కోల్తలకోర్వక పాటిరయ్యెడఁ. 173

ఆ. *దనుజవీరులేయ దారుణదివ్యాస్త్ర

దళితదేహులగుచుఁ దలలువీడ

నోడి పాటి రద్భుతోపేతబలులైన

త్రిదశవరులు బిట్టుదిట్టినట్లు.

174

క. ఒకమొగముగాక దివిజులు

దికమకగొని వైరులెల్ల దీక్షొనిదమ్ముల్

బకబకనగ నకనకలై

లుకలుకఁబరువె త్తిరోడి లోగుచుభీతిఁ.

175

చ. *దనుజుల గర్వరేఖయును దానవవీరుల యంపజోకయున్

మనుజువిశేష భోజనుల మచ్చరికంబు నిశాటకోటి యే

చినబలశౌర్యమున్ దమకు సిగ్గును హాని మహాభయంబు ని

ర్గుణమును జేయనుమ్మలికఁ గోల్తలకోపక పాటిరా ర్తులై. 176

క. *లమరులు విస్మయదారుణ

సమరులుశరభిన్న దేహసంతాపగూ

భీములు దైత్యకిరాతక

చమరులు కమలజానికడకుఁ జనిరి భయార్తిగ.

177

ఉ. *ధాతకుడైవతావిభవ ధాతకు బుణ్ణబనానురాగ సం

ధాతకునమలోకహిత దాతకు వైదికకర్మమార్గ ని

ర్ణేతకు నుల్లసద్విభవ నేతకు సర్వవిగజ్జయాంగ జ

భాత్రకుఁ బుణ్ణయోగిజన భావవితేతకు మొక్కి రయ్యెడగ. 178

సీ. భాసురవిష్ణునాథ సరోరుహమందు

సర్వజ్ఞమూర్తివై సంభవించి

వార్ధినదీదీప్త వనసమేతములుగా

భూస్వర్గపాతాళములు సృశించి

వశుప్తిమృగకీట పన్నగమనుజాది

బహుజంతువుల నందుపాదుకొల్పి

యాజంతుతెలులకు నాహార మైధున

నిద్రాదిసుఖములు సిగుడఁజేసి

గీ. పుత్రదారాదిమోహముల్ పొందువలచి

జగముఁబుట్టింప రక్షింప సమయఁజేయఁ

గర్తివై యుందువనయంబు ఘనతమెఱసి

పంకజాసనలోకై కథక్తవరది.

179

క. బ్రహ్మలకును జనకుడవై

బ్రహ్మజ్ఞమనస్సరోజ పరిపూర్ణమహా

బ్రహ్మంబన విహరింతువు

బ్రహ్మనగరిస్వరూప పరమార్థజ్ఞ.

సీ. అవధారువిష్ణుప ముఖలోకాధీశ

యాయథానులు మదోద్యోతులగుదురు

భార్గవ మంత్రప్రభావనంపన్నులై

సంపూర్ణభుజగర్వ సహితులగు

శర ఖడ్గ చాప తోమరచక్రముద్గర
 పాశకుంతములఁ జేపట్టిమెఱసి
 భీకరాకారులై పేర్కితో నమర రా
 జ్యంబెల్ల బలిమితో నాక్రమించి

గీ. రానికాటుల నేరితినణపవచ్చు
 నిట్టిచందంబు మా కానతీయవలయు
 ననుచు విబుధులు పార్థింపనబ్జజాతుఁ
 డమరపతితోడననియె నిట్లాదరమున.

181

బ్రహ్మవాక్యంబున విశ్వరూపుని నాచార్యునిగా దేవతలు వరించుట

క. ఆఖండలుండు మొదలుగఁ

లేఖానీకముల బ్రహ్మలేనగవున ని

త్యాఖండసత్కృపారస

శేఖరవాక్యములవారి సేదలుదీర్చెన్.

182

వ. ఇట్లుబ్రహ్మదేవుండు దేవేంద్రప్రముఖులైన దేవతలకనుకంఠాతి
 శయంబున సభయంబొసంగి యిట్లనియె.

183

చ. వినుము సురేంద్ర రాజ్యమదవిహ్వలితాక్షుడై సభాసలం
 బునకు గురుండువచ్చినను బూజయొనర్పక రత్ననిర్మితా
 సనముననుండి గైకొనమిఁ జక్కననిర్జరరాజ్యైభవం
 బనియెతె రాక్షసాపహృత మయ్యెనుదద్గురు పాతకంబునన్.

184

క. అవనీసురులను గురువుల

నవమానముసేయునరుల కతిరభసమున

న్నవనియు సిరియును వాయువు

ప్రవిమలసత్కీర్తి కులవిభావము నడఁగున్.

185

క. గురుఁడును హితుఁడును ధరణి

సురుఁడును నీతివభావశోభితుఁడునునై

- పరమాధాపారగుండగు
గురుఁ డమరానీకములకు గురుమాతృంజే. 186
- క. ధనరాజ్య వృత్తకుల యా
వ్వనవిద్యాకౌర్య సంభవములగు ముదముల
మునినైన జీకుఁజేయును
ఘనునైననుబధిరుఁజేయుఁ గ్రహమువృంగన్. 187
- క. అదిగాన మదవిమోహిత
హృదయుఁడనై కానలేక హితుఁడగు గురునిన్
మదినవమానముచేసినఁ
జెదరినకలుషమున బలిమిచెడె నమరులకున్. 188
- క. మంత్రజ్ఞుఁడు భార్గవుఁడభి
మంతించినబాణజాల మందినయపుడే
సంతాసరిహితులగుచును
దంత్రంబువగెలుతు రమరతతి నయ్యసుగుల్. 189
- గీ. కినిసేనేని శుక్రుఁడనిమిషాధి పతిత్వ
మణిగఁజేయుకత్తుఁ డతనిమాయ
నెఱిఁగిమాయసేయ నితరులకలివియె
గురుఁడుదక్క సకలగుణవిశాల. 190
- వ. అనిపలికి పంకరుహసంభవుడు శరీవల్లభునకు మఱియునిట్లనియె 191
- నీ. అనురులతోఁబుట్టెవా నారచనయందుఁ
గాంచెను ద్వప్తవిభ్యాతయశుని
విశ్వయాపాఖ్యుని విపులజేవాభ్యాస
సంయుతు నఖిలకాస్త్రప్రసిద్ధు
పఠకు యోగాభ్యాస మాచరించుచు మల
యాఁద్రిపై నున్నవాఁ డతిముదమునఁ
జర్చింపగురునితో సమమెన్నఁగావచ్చు
గులతపోవిద్యుల గొడువలేక

గీ. యామహాత్ముడు శుక్రమాచార్యులంబు
 నణచిరక్షింపగలడు మి మృతిరయమున
 నతని బ్రారించి సుకపురోహితునిగాఁగ
 నందనము సేయవలయుఁ బావనచరిత.

192

ప. అనిపురందసునకు నట్టివృత్తాంతంబు చెప్పి కమలభవుండంతథానంబు
 నొందె. సంత దేవతాగణంబుతోడ దదాజ్ఞ నంగీకరించి గోత్రభేదన
 సమేతులై మలయాద్రీకింజని యుచ్చోటఁదవంబు సేయుచున్న విశ్వ
 గూఢుం గనుంగొని యభివందనంబొనరించి వినయంబున నిట్లని
 స్తుతించిరి.

193

సీ. అతిథులవగుచు నీ యభిమతాశ్రమభూమి
 కరుగుదెంచితిమి భవ్యస్వరూప
 పితృదేవతలకు సంప్రీతిగా నమయించి
 తంబగుకార్యంబు దలఁపవలయుఁ
 ననయులకుత్కృష్టధర్మంబు పితృగణ
 శశూరమాంబని శుశ్రుతులుచాటు
 బుత్రసంగముతులై న పుణ్యవంతులకెల్ల
 నీస్థితార్థములగు లేవిచిత్ర

గీ. మమరు లముమేము దేవతానాథుశితఁడు
 మహిమమెఱయుచు భవదీయమంత్రబలిమిఁ
 గరపరాభవ జనితా ర్థి బాపిమమ్ము
 నాదరింపంగవలయు సంయమివరేణ్య.

194

సీ. బ్రహ్మస్వరూపంబు పరమార్థ గురుండగు
 మాతృరూపంబు భూమండలంబు
 భారతమరుత్వప్రభాకరంబగు మూర్తి
 మునుకొన్న భవదీయ మూర్తిభగిని
 ధర్మంబు తనువులు తలఁపంగ నతిథు ల
 భ్యాగతుండనఁగ దేహింశ మనఘ

భవదాశ్రమమున కభ్యాగతా కృతీలము
గాన మీకగపడంగానునలసె

గీ. జతురగుణ ధుర్యమస్వరోహిత్యుడై నఁ
నీకతంబున శాశ్రీవానీకములను
గెలిచి సుర రాజ్యమేలెద మెలమితోడ
చుమ్మునయచేసి సమ్మతింపంగనలయు. 195

క. పోరోహిత్యముగైకొని
మీటితపోమహిమ ససురన్బుగయూధముల
న్నేరువున నగుచునది బృం
దారకులకువానితింబు ధైర్యనిగానా. 196

గీ. పిన్నవాడైతై సఁ బ్రియమున భవదంభు
వందనంబుచేయనలయు మాకు
నరయగార్యకర్త లగునట్టి పిన్నలు
వంధ్యులధికునకును వరుసతోడ. 197

న. అని యిట్లు పోరోహిత్యంబున కభ్యర్థితుండై విశ్వరూపుడు
బృందారక సమూహంబున కిట్లనియె. 198

క. సత్యాచారవిరాజిత
నిత్యోదయుడై నగుచుని నిగించిన మీ
కత్యంతమైన పోరో
హిత్యంబొసరింపవశమె యెవ్వరికై నన్. 199

చ. అనయము సాధువృత్తిదిగుగాడుమహాశ్వులు ధాత్రిపైశిలో
ఛనుదను దేహధారణము సల్పుచునట్లునులదు సత్యముల్
పొనరఁగనాచరించుచును లోకవిగర్హితమైనయట్టియీ
పనికిని బూనుకొందురె తపఃఫలనాశక్తులై మరంబునన్. 200

గీ. అయిననేమివిబుధు లుదెంచెవారట
కలదెచేయరాని కార్యమొకటి

ప్రాణమైననిచ్చి భవదీయశాత్రవ
కోటిసణచువాడె కొడునలేక.

201

ఁ. అని విశ్వరూపుండు మహేంద్రాద్రిసురనికరంబులకు పాఠోహిత్యం
బునకునై పీఠిశుత్రుగబుచ్చేసి కలిపయదినంబులకు మహేంద్రు
పురంబున కరిగి తత్పేర్తోహిత్యంబుఁ గైకొని నిజతపఃప్రభానంబున
శుక్రమాయాభిగుప్తబగురాక్షస శ్రీయంతయుం దెచ్చి మహేం
ద్రునికెచ్చిన నతండు నారాయణకవచంబున విశ్రాంతుండై విష్ణు
మాయాబలంబుకతనైత్వసైస్యంబులక బరాజయంబు నొందించి
లోకత్రయంబునుం బరిపాలించుచుండె ననిచెప్పిన మునీంద్రునకు
రాంజేంద్రుని డిట్లనియె.

202

క. నారాయణకవచంబున

నేతీమహేంద్రుఁ డసుర నేపణగించెన్

తేరికొనఁ దెలియఁ జెప్పము

దూరీకృతకలుషనిచయ దుర్మదహరణా.

203

న. అనిపలికిన రాజేంద్రునకు మునీంద్రుని డిట్లనియె. స్వపాలకా నారా
యణ కవచప్రభావంబు చెప్పెద వినుము.

204

శ్రీమన్నారాయణ కవచప్రభావము

సీ. స్నానంబుచేసి ప్రతాళితపాదుండై

సవవిత్రినాస్తుండై సజ్జనుండుఁ

సాదజానూరు హృత్పద్మముఖంబులు

ప్రాణవాదిగామును పకనచేసి

నయముగా ఓం నమోనారాయణాయ

వర్ణముల్ నిల్పి పర్వములయందు

కరకుహన్యాసంబు గావించి మఱియును

హృచ్చిరోభ్రాశిఖా వృథులనేత్ర

గీ. యుగమానందునుబ్రాహ్మ సంయుక్తముగను

వెననమోస్తు సదా విష్ణువేయటంచుఁ

బలికి తన్మంత్రేవర్ణముల్ పాదుకొల్పి
మంత్రేహుపంబుధరియించి యంతమీద.

205

క. నెరిముద్రాసహితంబుగఁ

గరమునభూభూతశుద్ధి గావించితుదన్

హరిఁదలఁపగవలయు సుహృ

త్సరసజముననాత్మయోగ సహితుండగుచున్.

206

క. పరిగేంద్రివాహనంబున

చతురతనర్వాముఖప్రళేస్తుండగుచు

గ్రీతురూపమైన విష్ణుఁడు

సతితమురక్షించుగాత సర్వగతుండై.

207

వ. మణియు జలంబులయందును నరుణపాశంబులయందును మత్స్య
మూర్తియు స్థలాకాశంబుల యందు మాయావళి గూర్చుండగు
వామనుండును మహారణ్యంబుల దుర్లిఖంబులయందును సకల
చరాచరసంహరితుండగు నారసింహుండును మార్గంబులయందు
దంష్ట్రాకరాశింబగు నాదినరాహంబును బ్రవాసంబుల వదికూటం
బులయందును లక్ష్మణుండును రామచంద్రుండును బ్రేమోదగ
బులవలన నారాయణుండును యోగంబులవలన యోగనాథుం
డైన దత్తాత్రేయుండును గర్మబంధనంబువలన గణేశుండైన కపిలుం
డును మదనవికారంబులవలన సునక్రూరమారుండును దేవహీనంబు
వలన హయగ్రీవుండును సరయంబువలన నాచికూర్మింబును నప
త్యంబువలన ధన్వంతరియును ద్వంద్వధ్యాయంబువలన హృషీకేశుం
డును గృతాంతనివలన యజ్ఞహూవుండును గోధంబువలన సహి
నాయకుండును నవప్రేమాదులవలన ద్వైపాయనుండును బాపండ్
గణంబులవలన బుద్ధుండును గలికల్మషంబులవలన గలిక్యవతారుం
డును బ్రాతఃకాలంబున గదాధరుండగు కేశవుండును సంగవ
కాలంబునందున గోవిందుండును బ్రాహ్మకాలంబునందున నారాయ
ణుండును మధ్యాహ్నకాలంబునందు విష్ణుండును సవరాహ్న

కాలంబునందు మధుసంహరుండును నాయంకాలంబున మాధవుం
డును బ్రోదోషకాలంబున హృషీకేశుండును అర్ధరాత్రీసమయం
బున బద్ధనాభుండును సపరరాత్రంబున క్రేవత్సాంకుండును
బ్రత్యూషకాలంబున జనార్ధనుండును సంధ్యలయందు దామోద
రుండును బ్రభాతకాలంబున విశ్వేశ్వరుండును మమ్మురక్షింతురు
గాక యని సర్వతోరక్షంబుగావించి.

208

సీ. వరసుదర్శన భవద్వదన వేగంబున
దహియింపు మహితులదర్పమణచి
విపులగ దేశనీ విస్ఫులింగంబుల
శత్రుసింహంబుల సంహరింపు
మతులితఖడ్గ మాయుతులధారల చేత
ప్రత్యర్థి శిరములు పగలమోదు
మధికమై నాయక యక్షురక్షోగణ
గ్రహభూతతతులను మహిమదునుము

గీ. దైత్యమర్దన శత్రు కృత్యములవలన
సర్పములు మొదలుగాఁగల సకలదుష్ట
.....జంతు సంఘంబులెల్ల సంక్షయమునొంది
సర్పమునునొక్కచీకతో సమయుగాత.

209

వ. అనియిట్లు నారాయణాత్మకంబగు కవచంబుపఠించిన నరుండు
కీర్తివిజయంబులంబొందు నట్లుగుటంజేసి శచీనాయకుండే నారా
యణకవచంబు పఠించి యాత్మధీనస్థైర్యంబుగెల్పి సురరాజ్యంబు
పాలనంబుఁ జేసి, నిట్టి నారాయణకవచంబు పఠించి తొల్లికొలి
కుండను భూసురోత్తముండు ముందేరింబున శరీరంబువిడిచె. సంత
నదేహంబు భూమిపై సస్థిమాత్రావశేషంబయ్యె. సంతనొక్కనా
డాశరీరంబుమీద చిత్రరథుండును గంధర్వనాయకుండు కాంతా
సమేతుండై పుష్పకంఠెక్కి వియస్కార్ధంబున సంచరించుచు నారా
యణకవచ ధారణాస్థిపైఁజని పుష్పకంబుతోడఁ దలక్రిందెవడిన

వాలఖిల్యోపదేశంబునఁ దచ్చల్కంబులుగొనినని గంగాజలంబుల
వైచిన్నానంబుచేళి క్రమ్మరినిదవృత్తిజేంచి పుష్పకాశోహంబు
చేసి పనితానహోయందై నిజపురంబునకుంజనియె. నిల్లునారాయణ
కవచంబు ధరియించిన మానవుండు జగద్వంద్యుండగుటండేసి యీ
విద్యవిశ్వనూపునివలన నభ్యసించి శచీనాయకుండు శత్రువులనిర్జించి
త్రైలోక్యరాజ్యవిధవంబుగైకొనియెననిచెప్పి శుకుంఢీటనియె.

విశ్వరూపుని శోహరణము

సీ. త్వష్టకుమారుండై తనరెడునావిశ్వ

నూపుని కరుదుగానూఢితోడ

నన్నాదనంబు మద్యపమును సోమపం

బన మస్తకత్రితయంబుగలదు

యజ్ఞతంత్రాదులం దతడుహవిర్భాగ

మసురులకీయ్యుగా నమరవరుడు

కోపంబురెట్టింపఁగొట్టి వజ్రంబునఁ

దన్యస్తకంబులు ధరణిసూల

సీ. నందునన్నాదనంబగు నట్టిశిరము

తిత్తిరీగూపమయ్యెను దేలియమద్య

పంబుకలవికమయ్యెనాపైని సోమ

పముకపింజలమయ్యె విభ్రమముమెఱయ.

211

వ. ఆసమయంబున

212

ఉ. తప్పిదమయ్యెనంచుఁబరి తాపమునన్ సురలెల్లఁగుండగా

ముప్పిరిగొన్నరోషమున ముందరగానక దేవనాయకుం

డవ్వుడు బ్రహ్మహత్యతనహస్తములందు పరిగ్రహించి తా

నెప్పటియట్ల నిల్చిన మహీవలయంబున భూతసంఘముల్. 213

క. శరదంతంబునమిక్కిలి

పరితాపమునొందిశుద్ధి బరగెడుకొఱకై

సురపతి బ్రహ్మఘ్నుండని

మొఱవెట్టెను బంచభూతములు త్రిజగములన్.

214

వ. అంత జగంబులహాహాకారంబులైన సురనాయకుండు భయభ్రాంతుండై తద్బ్రహ్మహత్యనివారణంబగు నొక్క కార్యంబుచింతించి పనుధాతలంబునకేతెంచి మదీయ బ్రహ్మహత్య సంభవంబగు కలుషంబువలనం జతుర్భాగంబులు పరిగ్రహింపవలయునని భూ, జల, వృక్ష, స్త్రీలంబ్రాధించి వారలకు ఘాతంబుపూర్తియు సార్వకాలపవిత్రతాగుణంబును భంగంబులైన శాభాఘూలంబులు పునరంకురితంబులుగాను స్త్రీలకు సార్వకాలసురతసుఖంబును వరంబులుగానొసంగి తనహత్యచతుర్భాగంబులు పంచియిచ్చిన భూమి యూషరూపంబును, జలంబులు ఘోరకృత్రిని తరువులునిర్వాస భావంబును, సతలు రజోవికారంబులను బ్రకటంబులుసేయుచు నాచాతకంబుధరియించి రిండుసురవిభుండు గతకల్మషుడైయుండె. నప్పుడుత్విష్ట నిజకుమారుండైన విశ్వరూపుని మరణంబెఱింగి మహావికటభ్రీకుటిసమాకులితవదనుండె.

215

పృత్రాసుర ఆసనము

సీ. తెఱవీకననలుఁ బ్రతిష్ఠాపనముచేసి

సరివిగాఁజరువులు సంగ్రహించి

బ్రహ్మదిబ్బుత్విగ్వర చతుఃస్సమేతంబుడై

మహిమనాధర్వణ మంత్రములను

దాడితొడినిద్రాశతోవివర్ధస్వనా

త్వష్టవేల్వంగ నతి త్వరితగతుల

నంతకుమాడ్కి ఘోరాక్షుడై కజ్జల

తైలంబురీతి నాశ్చర్యమొదవ

గీ. ఘనగుహాసమమైన వక్త్రమునునభము

దాకఁ గబళించుకై నడి శీకరమున

నాపులించుచు దంష్ట్రులందనలమొదన

నొక్కపురుషుండు వహ్నిలో నుద్భవించె.

216

ఉ. శూలముచేతఁబొనిఘన శోణితపాత్రధరించి దేవతా

జాలముఁగీతినొంగి యతిసంభ్రమ మొందుచుఁ బాణిపాత్రను

జ్వాలలుకోవఁజెప్పురిత నహ్ని ముఖంబున నుప్పత్తిల్లఁగా

పాలికమూర్తి గండమునఁ బుష్పచుదిక్కుల నయ్యనాన్పుచున్ .217

క. ద్వాతంగి దాయుధంబులు

గౌతమునధరించివిబుధ గణములఁజెడన్

సుత్రామునకునుబగ్గయై

వృత్రుండనబరఁజెనెదెరు వీక్షింపంగన్.

218

దివిజపలాయనము

శా. ప్రావృట్కాలపయోదసంఘురుచి విభ్రాజన్మహాకాయుండై

నీవృద్ధ్యారచయంబు నాహవమునన్ నిర్జించిసర్వీరుండై

శ్రీవృద్ధిక్షయ హేతువై ననరు లక్ష్మీనాథసద్భక్తుండై

యావృత్రాసురుఁడాక్రియించె నకలాశాఢీశలోకంబులన్. 219

న. ఇట్లు ప్రళయకాలరుద్రపతిమానుండగు వృత్రాసురుండుదయించి

దినదినంబు బాణమూలంబు వృద్ధిగొందుచు నిజశరీరంబున విశ్వంబా

క్రమించుచునుండె. నయ్యవసరంబున నిగదాదిదేవతాసమూహం

బులు నిజవిమతుండగు నావృత్రాసురుం గనుంగొని బాహుబలం

బున నాహవసన్నద్ధులై యాహవహీరుని నెదిర్చి భద్రాదిమహాయు

ధంబులు ప్రయోగించిన నయ్యసురవిధుండు తల్పియుక్తంబులగు

శస్త్రాస్త్రంబులు గ్రసెయింపందొడంగిన వారలు బలవిహీనులై

తేజంబులనొలంగి మహాశృర్యంబునొంది భయంబునరయంబుచెడి

సరస్వతీతీరంబునకరిగి భక్తవత్సలుండైన లక్ష్మీకాంతునట్లని స్తుతి

యించిరి. 220

సీ. పంచభూతంబులు బ్రహ్మరుదాదులు

నఖిలలోకములస్సదాదిసురలు

మునుకొని యేమహాత్మున కొనర్తురుపూజ
 లగతకుఁడెవ్వరికై తెలంగు
 సన్వితీయుండు సన్వయుఁడునై యెవ్వఁడు
 పుట్టింఁచెఁ ద్రిజగంబుపాలుపుమీఱ
 నఖిల దేవరి తిర్యగ్నాదులయందు
 నిలుచు నెవ్వఁడు మాయ నెలపుకొల్పి

గీ. సన్వవేదండునై సట్టిచక్రికరుఁడు
 నేన నేద్యుఁడు జగ దేకవిశ్వదుండు
 బహుళమగు వృత్రసంభవభయమువలనఁ
 మించి వేగినమమ్ము రక్షించుఁగాత.

221

గీ. శ్రీసమేతమమ్ము సేవింపనొల్లక
 మీఱిశుభము నొందగోరువాఁడు
 చెంగలించిశునకలాంగూల ముఖమున
 సబ్ధిదాటఁగోరు నట్టివాఁడు.

222

చ. అరయఁగఁదొల్లి పద్మభవుఁ డాత్మనివాససరోజకర్ణికాం
 తరముననుండి తీర్చివనప్రహితాధిక నీచిమాలికా
 పరిమితఘోషశీషణ మహార్ణవమందుఁ బ్రమాదమన్నుఁడై
 పరునడితోమిముందలఁచి పారముఁబొందెను భక్తవత్సలా. 223

శా. ఓరాతీనదళాభిరామ సయనా యోనిత్యసన్నంగళా
 యోరాత్రించరకంతనాళదహనా యోసర్వ లోకాధిపా
 యంరత్నాకర మేఖలా పరివృతా యోధక్తకల్పదుర్జిమా
 యోరాకాహరితాంక రమ్యనదనా యోపద్మనాభాచ్యుతా. 224

క. నారాయణ లక్ష్మీవతి
 దారుణదైత్యేంద్రవిపుల దర్పవిదళనా
 నారిధిశయనదయాపర
 భూరమణా నిన్నుశరణు పొందెదమీశా.

225

విరోధ్య నీ. శ్రీనాథ సంతతాశ్రిత జనాఘానేక
 గజఘటాహర్యక్ష కాంతిసహిత
 శరణాగతార్తినాశక జగన్నాయక
 నీనరక్షక లేలిహానశయన
 శంఖ చక్ర గదాసి శార్ఙ్గాక్షపలజాత
 సహితరాజతహస్త సకలనిలయ
 హారకంకణకీరీ టాంకలాంఛిత దేహ
 భగరాజకేతన కంజవయన

గీ. రాక్షసానీక ఘనకంఠరావిదళన
 నిశ్చలానందనీరద నీలతేజ
 జలధితనయాధినాయక జననరహిత
 సచ్చిదాకార జయజయసత్యచరిత.

226

కా. శ్రీపద్మాంకినిమూర్తి యేవిమల రాజీవాక్షఘ్నగ్నాయ ల
 క్షీవక్త్రాంబుజ పట్టదాయనసుధా మిత్రాయ సర్వాత్మనే
 భావజ్ఞాయ కృపాకరాయహృయే ధర్మార్తి సంధాయినే
 గోవిందాయ నమస్తద్దైత్య సింహ కూరాయ తుభ్యం నమః. 227

క. సూనాస్త్రజనకపుణ్య ని
 ధానాబలమగ్గలింప దానవబలమున్
 బోధికపట్టి బవరము
 లోనన్ బాలియింపు కమలలోచనపాలుపై.

228

న. అని యిట్లు సురలుసన్నుతించునమయూబున శంఖ చక్ర పద్మ గదా
 ధరుండును బీతాంబరాలంకృతుండును బుడరీకవిలోచనుండును
 రత్నభూషణ భూషితుండును శుభలక్షణ పరిపూర్ణుండును నగు
 లక్ష్మీకాంతుండు గరుడవాహనాచూఢుడై శ్రీపత్నికౌస్తుభ
 చిహ్నుంబులుగలిగి నిజలక్షణలక్ష్మీతులగు పోడశవర్ష దివ్యపురుష
 నమెఱుండై ప్రత్యక్షుండై సంజాచి తద్బృందారక సందోహంబు

లందొకచేలంగుచు నుబ్బొంగి సాష్టాంగదండప్రణామంబులాచరించి
కరకమలాబులు మొగిచి యిట్లని స్తుతియించిరి. 229

ఉ. ఇందుకళాధర పియ మహీవనితాధిప సన్నునీశ్వరా
నందితవై ధవోన్నత జనార్దన సర్వనివాస దేవతా
బృందవిరోధి దుగ్గద విభేదక మీకతిథక్తితోనుతన్
మాదకమాదరించెదము వారిజనాథ దయావిరాజితా. 230

క. వాగాహరూపవామన
నారాయణ వాసుదేవ నలినోదర ల
క్ష్మీగుణుణ పరమగుంగళ
కారణ రక్షిపురుషుమ్మ కరుణవర్షిణి. 231

లయగ్రాహి. విష్ణుగణజాండమును జెప్పనదిచిత్రముగఁ
గప్పకొన ధయమునను నొప్పులువిడంగా దప్పిగొనిరక్కములు
చప్పుడెడలించివడిఁ
దప్పుదెరులఁ జనఁగనువ్వరములోనన్ త్రొవలనుర్పుల నుచు
నిప్పులొగిరాలఁగను
నొప్పికడననుజనతి దప్పిఁగొనగోళ్ళం ముప్పిరగుగోషమున నప్పు
డటుచీరి మీ
యొప్పుగన సురలకివిచొప్పులె నృసింహ్వ. 232

న. మఱియు మహాపురుషకాయశివ పరమహంసలగు పరివ్రాజకుల
చేత సమాధిభేదంబుల నాచరితంబులగు భావంబులం బరిస్ఫుటపరమ
హంసధర్మంబులచేతను స్తోత్రంబులుసేయని నేరంబునలన నపా
కృతంబగు నాత్మలోకంబునను లబ్ధమాత్రంబులగు భావంబులుగలిగి
యాత్మసమర్పితంబులై యపరిక్షితంబులగు దేహంబులకు నుత్పత్తి
స్థితిలయకారణంబై నర్తింతువు. గుణవిసర్గాతీతుండవై దేవదేవుం
డవై సర్వజనంబులకు హితంబులగు కుశల ఫలంబులిత్తు వాత్మా
రామస్వభావంబున షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండవగు నీవీశ్వరావ

గాహ మహాత్మ్యంబున సర్వాచన వికల్పంబులంబిలిస వికల్ప
విచారప్రమాణ భాగవతాశ్రయమనెన్నిమాప్రక్షలంగిరి వాడినై
పుణ్యసమేతులగు విద్వాంసుల వివాదావసరంబులందును వితితంబు
లగున స్తి, నాన్తవాక్యంబులు లేక నిజమాయామిత్యంబున సన్న్య
న్యాంతర్ధానంబులు యుక్తిగోచరించినై నను విషయములు బులన్
భ్రాంతిపడియించుచున్న మానవులకు ద్రివ్యంబులందు ద్రివ్యాం
తరభ్రాంతి జనియించు సర్వేశ్వరా నీవువగత్కారణంబైనై సర్వ
భూతప్రత్యిగాత్మ్య నగుటంచేసి స్వమగునోపలక్ష్యంబునై యద్వి
తీయుండనై నర్తించువు. సర్వలోకేశ్వర్యా సర్వదేవతామానవత్వ
త్పదంబులయందు సంలెట్టమనెనున్నై యుచునెనుంబులంది
సాదితద్వప్తశ్రుతివిషయ సుభావ వేదంబుల గల సమభాగవతోత్తి
ములు సర్వభూత్రయంబైనై సర్వోపనీలయంబైనై యథగవ్యంబుగళ
దివ్యవిగ్రహంబునందు నివృత్తిమనెనున్నగువారిల ములయు
సాధనకువలెనై యాత్మ ప్రయశంభవులగు వజ్రములు ధివదాచర
ణంబునంచేపి యూర్ధ్వంబునులున నేర్తులే. ప్రధివనాత్మ్యధివన,
త్రివిక్రమ, త్రలోకమనోహరానుధివ, ధివద్విభూతిభేదంబులగు
దేవదానవులకు సనుపమగమయంబెట్లంగి నిజమాయాబలంబున
సురాసురసగమ్మగజలదరాదహాపగతించినై తదీయాపగాధాను
రూపంబగుదండంబున నాజ్ఞానెట్లపు. సర్వదుఃఖసహక, ధివ
న్ముఖసరోరుహంబునెలన వినిర్గణంబు వదనాన్మృతివిశేషంబున
మదీయమనస్తాపనివారిణంబు సెయనెనధరింపుము. సకలజగదుత్పత్తి
స్థితినిలయంబగు ప్రధానకారణంబగు దివ్యమాయానుగతపీనోదుం
డనై సకలజపనికాయంబులకు బౌహ్యధ్యంతరింబులం బ్రత్యగాత్మ
ప్రధానరూపంబుల దేశకాల దేహోపన్యావిశేషంబులందు సుహాస
నానుభవంబులంగలుగు సవనప్రత్యయనాక్షిపై సరబ్రహ్మస్వరూ
పంబగు భవత్పదపద్మఫలాశచ్ఛాయ నాశ్రియంబెదమని దేవతా
సమూహంబులు లక్ష్మీవల్లభునకువిన్నవించి మణియు సప్లసిరి. 233

క. మాతేజములాయుధములు

చాతురివృత్తానుసండు సమయించెను వా

డే తెఱఁగున నిహతుండగు

నా తెఱఁగిక నానతిమ్ము యజ్ఞాధీశా.

284

సీ. పరమహంసస్వరూప జ్ఞాననాగర

సర్వాంతరస్థిత సకలవేద్య

కృష్ణశృష్ట్యాధిపక్తి విభ్రాంత

భవపాంథనిలయ భూభారహరణ

సత్పురుషార్చిత స్వాగతనిరవంధ్య

నిరుపమావ్యయరూప నిర్మలాంగ

పరమపరాపర పరమార్థవిశ్రుత

సర్వేశ్వరస్వజ్ఞ సామలోల

గీ. సచ్చిదానందమయరూప సత్యవిధవ

భవవిరించాది సన్నతభక్తవరద

పైభయంబున భవదంఘ్రీ వైభవంబు

నాచరించెద మతిధక్తి నఖిలజనక.

285

సురలట శ్రీమన్నారాయణుండు ప్రసన్నుండగుట

వ. అని యిట్లు దేవతాసమూహంబులు బహువిధంబుల సంస్తుతింప

సంతసించి లక్ష్మీనల్లభుండు వారలతో నిట్లనియె.

286

సీ. ప్రీతుండనైతి నే పృథులభవత్కృత

స్తవమున కమరబృందంబులార

యేప్రీతివాందిన నేమిబాండఁగరాదు

చర్చింపమద్భక్తి సహితంలకును

నేకాంతకృతబుద్ధి హితుండగుతత్వజ్ఞ

డన్యంబుగోరఁ డత్యాశబాదలి

సరులతిరోగంబునను బాధఁబొందుచు

గొనకొని పథ్యంబుగోరుచుడు

గీ. రదియుఁగావున మీను దేహములనున్న
భయముఁజెంది చనుఁడు విభ్రమముతోడ
దీనమున్నటుండైన దధీచికడకు
నశ్వనీదేవతలఁగూడి హర్ష మొదిన.

287

ప. వినుము సురేంద్రా పూర్వంబునం ద్వష్టనిజతనూజుండైన విశ్వ
రూపునకు మదీయంబగునభేద్యులైన కవచంబునుపదేశంబుఁ జీసఁ
గ్రమ్మరఁ దత్కవచంబు వృత్తునకువస్యకించె. దత్కారణంబున
భవదాయుధంబు లయ్యసురయందుఁ బ్రయుక్తంబులై నిష్ఫలి
తంబులయ్యెం గావున నీవుదేవతాసమేతుండినై రయంబునం గత
కల్మషుండును పరోపకారపరిపణుండును నగు దధీచిమునికడకుం
జని యశ్వనీదేవ ముఖంబున విద్యావ్రతవిహారవంతంబగు తద్దా
త్రంబు నిమ్మని ప్రార్థించిన నమ్మహాత్ముండు మీకుశరీరంబునొసం
గినఁ దచ్చల్యంబులు విశ్వకర్మనిర్మితంబులై శతధారలంగలిగి దివ్యా
యుధంబగుచు మిత్రకోపబృంహితంబై వృతాసురశిరశ్శృదనకార
ణంబయ్యెడు సంతనమగులు పూర్వసామర్థ్యంబులంబొంది శస్త్రాస్త్ర
బలుమేతులై తొల్లిటియట్లత్రిదివంబుననుండెదరని శచీవల్లభునకు
భావికార్యంబులానతిచ్చి పుండరీకాక్షుండంతర్ధానంబునొందె. సంత
నుహేందుండును దద్వాక్యంబులంగీకరించి సంతసంబునొంది విబుధ
గణసమేతుండై దధీచికడకుంజని యమ్మహాత్మునకు దండప్రణా
మంబులాచరించి యశ్వనీదేవముఖంబుననిల్లనియె.

288

సురలుపజ్జాయుధంబుకొరకు దధీచికల్మంబులుగొనుట

క. మునివరపరపురుషార్థ
ప్రణుతాహర్దప్రభావ రమణీయగుణా
దీనదయారసపూరిత కనుఁగొంటిమి
నిన్ను చక్కరనుతచరితా.

289

క. క్రతుభుజలము నీగృహమున
కతిభులమైనచివార మంచితమద్వాం

భీశమీయనలయుఁ దడయుక
చతురగుహోదారసకలసౌభాగ్యనిధీ.

240

క. అతిథియే తెచ్చినప్పడు
చతురతసంతోషమాత్మ సంధిలఁ దద్వాం
భీతమీయఁగలుగు పుణ్యఁ
నగ్రులగుదు రంబుజోదరాలయమునకున్.

241

గీ. అగ్ని హోత్రసమయమందు
భోజన వేళఁ గుధ్యదినమునందుమాపటింటి
నదనమునకుతిరిచనుదేఱఁ దద్వాంభి
తార్మీయనలయు నతిముదముఁ.

242

క. అభ్యాగతులకునతిథులఁ
కభ్యన్నతిపూజసేయు నట్టిమహాత్ముల్
సభ్యులుపొగడగఁ బొందుదు
రభ్యునియగు మేతులగుచు హరిమందిరమున్.

243

వ. అదిగావున మిదాగమనవృత్తాంతంబెఱింగించెద మాకర్ణింపుము. 244

నీ. స్మృతానుయోగము విదితబలాభ్యుదే
యఖిలలోకంబుల నాకమించి
త్విష్టమంత్రప్రభావమున జనించెను
నతడు తన్నునిదక్షిణాగ్నివలన
నానిశాచరనాథునాహవంబున మించి
జలజాసనుండైన గెలువలేడు
భవదీయ దేహసంభవశల్యకృతిమగు
నాయుధంబునఁగాని హతుఁడుగాఁడు

గీ. గానఁ దపమునబుణ్యసంకలితమైన
నీశరీరంబుమాకిచ్చి నిర్లరేంద్ర
రాజ్యసంస్థాపనముచేసి రమణమెఱయఁ
రూఢి నమరసంఘంబు బోవనలయు.

245

వ. అనింగులు బృందారకనియు క్షులగు నశ్వసీదేవతలు పక్షిని విని దిగ
హసితవదనుడై దగ్గించి విబుధరాధురాలొకించి యిట్లనియె. 246

క. అడిగెడివస్తువులడిగిన
నిడవగునకుగంగరాని దిచ్చునఁజెల్తం
బొడలుడునె యెట్టివారికిఁ
గడువేడుకనీయనసుర గణనుచరితా. 247

ఉ. జీవములందుబుద్ధిగల జీవములెల్లన వానిలోన నం
భావితమూర్తి నుముఖులు ముఖ్యులు నానిలందు హా
దేవతలు తైమోత్తను విధిజ్ఞులు తద్విధుదేహధారిగా
బేవినరింపఁబుగ్గుముల పెంపుకుఁగారిగా మెప్పించుచున్. 248

క. జహజన్మాతర పుణ్య
గ్రహితుడై మనుజుడంత బ్రాహ్మణుడై త
ద్విహితాచారంబుల లో
ఁగిహితుడై ముక్తిఁబొందు క్రమమొప్పుగన్. 249

ఉ. ఘోరములైన దుఃఖములఁ గుందుచున్నెనను సర్వరోగ నం
పూరిత దేహియఁజ్యునిజ పుత్రః శత్రువిహీనుడయ్య నం
చారమణిగిపాటవము జాతిననై ననుజీవితంబు తా
గోరచునుండుఁగాని మృతి గోరదుమానవుఁ డెట్టివేళలన్. 250

క. మధురామధురంబులలో
మధురముజగమగదు సకలమాంసంబుగు నా
మధురంబుకన్న మిక్కిలి
మధురము దేహంబుసకల మనుజులకెల్లన్. 251

వ. మతియు బ్రతుకంగోరెనువాఁడు విష్ణుసంప్రార్థితుండయ్యును
స్వపదార్థంబు నిజదేహంబయ్యును ప్రాణులకుమృత్యుభయంబే
భయంబు. మీరదుగుటనాకు మహాశ్చర్యంబు. 252

గీ. *ఎలమిబ్రతుకనిచ్చయించినవారికి
దేహమెల్లభంగిఁ దీవుగాదె

యచ్యుతుండువచ్చి యర్థించెనేనియి
తన్నునిచ్చునట్టి దాతగలఁడె.

253

సీ. *అరంబునేఁడెడి యరులుగలరుగా
కంగంబునేఁడెడి యరిగలఁడె
తగఁగోరికలనిచ్చు దాతగలఁడుగాక
తనదేహమీనేర్చు దాతగలఁడె
ఘానేర్చువాఁడు తన్నిచ్చినరోయక
చంపెడునట్టి యాచకుఁడుగలఁడె
చంపియుఁజోవక శల్పంబులన్నియు
నేటిపంచుకపోవు వారుగలరె

గీ. రమణలోకమెల్ల రక్షించువారికి
హింససేయుబుద్ధి యెట్లుపొడమె
శ్రాంతియైనయట్టి ప్రాణంబుపైదీపి
తమకుఁజోలె నెదిరి దలఁపవలదె.

254

వ. *అనిన దేవేంద్రుండిట్లనియె.

255

గీ. *సర్వభూతదయాపర స్వాంతులకును
పుణ్యవర్తనులగు మిముజోటివారి
కధికసత్కిర్తి కాముల కలఘుమతుల
కీయరానిపదార్థంబు లేమిగలవు.

256

గీ. *అడుగరానిసొమ్ము లడుగరాదనిమానఁ
దడుగువానిమాట లడుగ నేల
భ్రాంతినడుగుచోట ప్రాణంబులైనను
నిచ్చువాఁడుదాచ కిచ్చువాఁడు.

267

వ. *అని పరసంకటంబుదలంపక నిలింపులుగుంపులుగాని వాక్యపరంపర
లంశ్రాంతించిన నతండు దరహాసితభాషితవదనుండై యఖిలలోక
ధర్మంబులెఱింగియు నొక్కిగతకాలంబునకుం బ్రతివాక్యంబిచ్చి,
దీనిసహింపందగు మీయట్టివారికిఁ బ్రయంబగు నేని నెప్పుడైన విడు

నంబడెడి శరీరంబువిడిచిపుచ్చుటయేమి దుర్లభంబునుంబైన
దేహంబుచేత గీర్తిసుకృతంబులెవ్వవాచ్చింపకుండు నతండు హామ
ణాదులకై ననిష్ఠుండు. మీయట్టిపుణ్యశోకులచేతనాశింపంబడినఈశ
రీరంబప్రమేయ ధర్మార్జితంబేదేహంబుచేతనైనను సకలభూతం
బులు శోకానుభవంబును సంసారాంధకూపంబును మోహజాలం
బులు హర్షించునట్టి మహాకష్ట దైన్యాత్మకంబైన శరీరంబు శునక
సృగాలాదుల పాలుగాకుండిమలయ్యె నని నిశ్చితాత్మకంబైనదనీచి
తత్వాలోకనంబుచేత నిరసితబంధనుండై బుద్ధీగ్రియమానసంబు
లతోడఁగూడిన క్షేత్రజ్ఞుని బ్రహ్మస్వరూపుండైన పుండరీకాక్షు
నారాధించి యేకీభూతంబుడేసి యోగిజ్ఞానంబున శరీరంబువిడిచి
నప్పుడిందుండెనిశల్యంబులు విశ్వకర్మనిర్మితంబైన శివశతధారా
సమాన్వితంబైన మహాదేశోబృహితుంబైన వెలుంగఁజేసిన వజ్రాయు
ధంబుగైకొని భగవత్క్షేత్రోబృహితుండై యైరావతానూఢుండై
సకలదేవోత్తమ, గరుడ, గంధర్వ, భువర, కిన్నర, కింపురుష, సిద్ధ,
విద్యాధర సేవితుండై సకలముపజంబులునునుతాప త్రిలోకహర్ష
కార్యయై వృత్రాసురుపై నడచెనపుడు.

258

పృథ్విసుర వధ

జి. *వృత్రుడు దానవాన్యజుపవిత్రుడు లోకజిహ్వాంసుక క్రియా
సూత్రుఁడు విగ్రహగ్రహణ సుసీరవాక్యవివేకమాన చా
ర్మిత్రుడు దేవతోరగదర్శితన క్త్రియ రోషభూషితా
మిత్రుఁడు శత్రుచాకగని మిక్కిలిమైనయుగాంతకాకృతిన్. 259

క. *మెండుగలదనుజనాయక

మండలములుగొలువనడచె మహిమోన్నతివే

దండముల నడుమఁజనునడ

గొండయునుంబోలె నిబిడ కోపోద్ధతుడై.

260

క. *కాలగళుడడరికడువడి

గాలునిపై గవయుమాడ్కి భరతరరవ సు

చాలిత సర్వదిగంతరుడై

లీల మహేంద్రదుమీద నతఁడరిగెన్నపా.

261

వ. *ఇట్లు రుద్రగణంబులు మరుద్గణంబులు నాదిత్యగణంబులు నశ్వనీ
దేవతలు పితృదేవతలు వహ్నియు నైర్వృతియు వరుణ వాయు
కుభేరేశానాదులు కిన్నర కింపురుష గరుడ గగధర్వ ఖచరప్రము
ఖంబులగు నిద్రసైన్యంబులతోడ శంబరుండును సచర్వుండును
ద్విమాధ్యండును వృషభుండును హయగ్రీవుండును శంఖశిరుండును
విప్రజిత్తుండును నయోముఖుండును బులోముండును వృష
పస్వండును హేతియుఁ బ్రహేతియు నుల్కలుండును ధూమ్రకే
శియు విరూపాక్షుండును గపిలుండును విధిపారుండును విభావ
సుండును నిల్వలుండును బల్వలుండును దండశూకుండును వృషభ
ధ్వజుండును కాలనాభుండును మహానాభుండును భూతసంతాప్తం
డును వృకుండును మొదలై నదైతేయులును యక్షులును రక్షో
గణంబులును సహస్రసహస్రంబులై మాలి సుమాలి ప్రముఖు
లైన యాతుధానులంగలసి చతురంగబలసమేతులై మృత్యువున
కభేద్యంబగు మహేంద్రసైన్యంబు నెదిరించి భయవర్జితులై
రయంబున సింహనాదంబులుచెలంగ గదా, పరిఘ, బాణ, ప్రాస
ముద్గర, తోమర, బింధిపాల, శూల, పరశు, ఖడ్గ, శతఘ్ని
ముఖంబులైన నిశిఠివివిధాయుధంబులచేతఁ దార్జకంబులజలదంబు
లాచ్ఛాదించుచందంబునం గీర్వాణబలంబులంగప్పిన వారును
జడియక నిజబాణప్రయోగంబులఁ గదాయుధంబులఁ దునియలు
చేసి రిక్తిభయసైన్యంబులుఁ గలయంబడి మహారణంబునల్పు
చుండిరానమయంబున.

262

ఉ. దానవవీరులేచిన మదంబుననుద్ధతులై రయంబునన్

బూనికతోడ శస్త్రునిరుభూధరముల్ ధరియించి దేవతా

సేనలతోడ బిట్టదిరఁ జేసిరియుద్ధము సాహసక్రియన్

దినమణిభాసమానవటుదివ్యరథంబుల నేక్కియొక్కడన్.

263

ఉ. అంతమహేంద్రముఖ్యులగు నావిమధురీపుసాయకావలి
సంతతుల్పొచ్చిచక్కశర జాలనితాసినముష్టలద్దవా
మేంతములన్ దదంగములు కోపముతో విదలింపవారల
త్యంతమునాజిహంగపడి యున్నారెక్కరి బాధపొందుచున్. 264

గీ. పఠిసిడిచి మూలఁ బారిపోవుచునున్న
దైత్యులఁజూచి దిర్ఘమెసఁగ
వేటువేటబిల్బులుచుచు నచ్చోట
వృత్తఁడంటివారి వెరపుదెలిపె. 265

చ. నిలునిలుఁడలనా మెనను నేనిటనుండగ దేనసేను
బలములబాణసాతిములఁ జక్కుగఁజేసి మహేంద్రముఖ్యులన్
గలిచి జగంబులోపలను కీర్తులునిల్పఁగఁ బాదుగొల్పి మీ
రలుపినుతింపఁ బొందెదను రంజలకావయ మయ్యదారతన్. 266

వ. అనియ్యి వృత్తానుయోగ వితగిపాతెడు దైత్యులవేర్వేరఁజేయుచు
నెలుంగెత్తి మిఱియునిట్లనియె. 267

క. జననమునొందినవారికి
ననయము మరణంబునెచ్చయబగుచోటం
దనువులకన్నను గీర్తులు
ఘనముగజగమందునిలుచుఁ గలకాలంబున్. 268

క. శూరుండును నిశ్చలయో
గాయాఘండు కీర్తిముక్తలాశించి మృతిం
గోరుదురుగాని జీవిత
మేరీతినినిలుపఁగోర రీక్షింపంగన్ 269

క. పగవారుసూచిముందర
నగుచుండఁగిస్థిగులేక సట్టడవులకున్
మొగతిరిగిచనగమీకును
దగవేయిది పాటియగునె దానవులారా. 270

వ. అనుచునృత్రాసురుండునలికిన దానవేంద్రుడు హరిభక్తివర్జితులగుటంజేసి కాలానుకూలంబైన దివిజలచేతంబరాజతులైనిలు నరింపలేక చనుటఁజూచి మహాకోధకలితుండై యసురనాధుం డీటనియె.

271

చ. తిరుగుడుదైత్యులారరణ ధీరునిసింద్రునిఁ జంపలేరు మీ రెఱుగరుమత్పృథివావము హదీయశరంబులనాజిలోన ద చ్చిరమటుదుగించి భూతబలిఁ జేసిమహేంద్రుని రాజ్యమంతయున్ మురుపుననేలిమిఁకుసతి మోదమొనర్చెదఁ బ్రస్తుతింపఁగన్.

క. తిరిగినవారల నహితలు

పొరిగొందురుగానిఁసాగి పోవఁగనీరీ

తెఱఁగుఁ దలపోసివెఱవక

తిరుగుడునేనున్నవాడఁ దివిజలనడఁపన్.

273

వ. అనినృత్రాసురుండు సాంత్యనపూర్వకంబుగాఁబలికిన నీతిమార్గంబులైన నచనంబులకులజ్జించి శంబరుండు మొదలైన సేనాధిపతులిరుగెలంకులఁదిరిగి యేతెంచు దేవతానీకంబులఁదాకి రోషావేశంబుననుప్పొంగుచు భల్లంబులకుల్లంబులుతల్లడిల్లఁ గ్రమ్మరమహారణంబుసేయుచు నిలిచిరి. చరుణునితో నముచి, శంబర, ద్విమూర్తులును పననునితోడ వృషభాసుర హయగ్రీవ శంఖశిర, నులును నిర్మతితోడ విద్రుశ త్ర్యయోముఖులును బులోముండును, సప్తజిహ్వనితోడ వృషపర్వుండును హేత్రిప్రహేతులును గుబేరునితోడ నుత్రలుండును ధూమ్రకేశియు విరూపాక్షుండును దండధరునితోడ నిల్వలుండును, గపిలుండును. విభావసుండును, విశ్వేదేవతలతోడఁబల్వలదండశూక వృషభధ్వజులును, నశ్వనీదేవతలతోడఁ గాలనాథ, మహానాథభూతసంతాపన వృకాదులును, నెదిరించి నిలిడంబుగానమరంబునలుపు నెడ నుభయసేనాముఖంబులంజెలంగువాద్యశబ్దంబుల భూనభోతరాశంబునంగలుగు భూతంబులుబెగఁదొంద ననోన్మదబాణశంఘట్టనసముద్భవ విస్ఫులింగంబులకడలి

బ్రహ్మాండకటాహంబు బీటలువాఁడఁ దిక్కిదిసస్థలంబులఁ దురంగంబులందోలియు రథంబులంబఱపియు, గజంబులందీకొల్పియు, రాహుత్తలంబురికొల్పియు, నసురదివిజసేనాధిపతులు కలయంబడి భంగంబునొందక విజయంబుఁగోరుచు సన్నద్ధులై యుద్ధమహోత్సవంబునకు సంతసిల్లుచునున్నయెడ నప్పుడు వరుణుండు పంచనాయకంబులనముచి శంబర ద్విమూర్ఖులను బవనుండు బాహుష్టకంబున వృషభాసుర, హయగ్రీవ, శంఖశరస్కులను నిర్భతి శిలీముఖదశకంబున విప్రజత్త్యయోముఖ పులోములను సప్తజిహ్వండు ద్వాపశశరంబుల వృషపర్వ హేని ప్రహేతులను గుజేయండు పదునేను తూపుల నుత్కలఘ్రామ్రకేశి విరూపాక్షులను దండధనుండు పదియేడుభల్లంబుల నిల్వల కపిల విభావసులను విశ్వదేవతలు వింశతినారాచంబుల దండనూకవృషధధ్వజులను నశ్వసీదేవతలు ముప్పదియేడువిశిఖంబుల కాలనాథ, మహానాథ, భూతసంతాపవృకాదులను గూల్చిరంత. మహేందుండు శంఖజేరీమృదింగ రవంబులఁజెప్పుడువడంజేయుచు గజాయాఘండై వృత్రాసురున కెదురునడచిన సమ్మహావీరుండును సురలంజూచి యిట్లనియె.

274

క. శూరులు భయపడిరేనియు

వారల కిహవరముజెడలు వచ్చినచోటన్

నేరుపుచెదిరంగ ధృతిచెడి

పారకనిలువంగవలయు భండనమందున్.

275

చ. గమరమదాంధులై సుర నిశాచరవీరులు సైనికాంఘ్రి సంగ్రామితమహీవరాగమును గ్రమ్మిననుమ్మలికంపుఁడకటల్ దమకనుదోయికడ్డముగఁ దాక్కొనినన్ జలమూదిపోరి రాక్రమిత నిజాంతరంగపరిఘట్టిత రోషమహోగ్రహంబునన్.

276

క. *అతిగలితర క్తధారా

క్షుతములతోఁగానఁబడిరి సైనికులు మహా

దతరోషనహ్నికీలలు

వితతంబై పిక్కటిల్లి వెలికులుకుగతిక్.

277

సీ. తననిగించుశింజినీ టంకారరవములు

భటసింహనాదంబుఁ బరిభవింప

భీషణోత్తమహాయహేసాతిఘోషంబు

కరిబృంహితస్ఫూర్తిఁ గడలుకొలువ

సమరనిశ్శృంకాంకశంఖనినాదంబు

భేరిస్వనంబుల బీరుపడఁగ

తుములమైచెలఁగెడు దూదుభిధ్వానంబు

లట్టహాసంబుల నాకృమింప

గీ. ఘటితశస్త్రాస్త్రనిష్ఠురఘట్టనోగ్ర

ఖరకతోరోరువిస్ఫులింగంబులడర

దివ్యకోటీరమణిఘృణి ధిక్కరింప

సమరమొనరించినయలు నమరులపుడు.

278

వ. *ఇట్లు ప్రళయసంగరంధవిజృంభితసముత్తంగరంగ త్తరంగంబై ధైర
వారావనిష్ఠ్యాత మహార్థనగబునుంబోలియుగాంతసంక్రాంతజంఘా
వనసపరికంపిత దీగ నిర్భాతనివిడనిష్ఠుర నీరదంబులుంబోలె నుధయ
పైస్వంబులుంగలసి సంగులసమరంబు సలుపునమయంబున యుగాం
తకృతాంత సకలప్రాణిసంహారకారణలీలలుఁబోలె బదాతి
రాహుత్తులు రథికులు నొండొరులుంగలసి శస్త్రంబులుపలుపుచు
శంఖంబులుపూరించుచు గదలన్ వ్రేయుచుఁ గుంతలంబులఁబాడు
చుచు నడిదంబులనడుచుచు కులిశంబులగుచ్చుచుఁ గతారంబు
లంగొట్టుచు ముసలంబులన్ మోడుచు ముద్గరంబులంబాడుచుఁ
జక్రింబులందుంచుచు శబలంబులనొంచుచు సురియలమెఱుముచు
శూలంబులగుమ్ముచు వాలంబులనేయుచు ననే శరజాలంబుల
శస్త్రంబులునునియఁగఁజేయుచు గాండీవంబులనరికియుఁ దొడలు
దుగించియుఁ దుండంబులుఖండించియు మెడలెడలించియు మెడల్లు
గెడలించియు సమములుదుగించియు నాసికలుద్రించియుఁ బడ

మూలువిజయముఁ బౌర్వ్యంబులుగఁజచ్చియు గజంబులంబఱపియు
గాత్రంబులనుజీపియుఁ గుంభంబులుబగులమోదియుఁ గొమ్ములు
పెకలించియు హస్తంబులఱపియుఁ బౌదంబుల ఘట్టనంబుసే
యుచు నంగంబులునొంచియు రథంబులునలియించియు రథికుల
నలిగిలిసేయుచు సారథులఁజంపియు సైంధవంబులం ద్రుంచియు
శిరంబులనొగిలించియు నాసికంబులనిలించియు ఛత్రంబులందునుమా
డియు చామరంబుల విజీచియు సైన్యంబులం దునుమాడియు
సాహసులంజంపియుఁ బరస్పరగుణవిచ్ఛేదంబును నన్యోన్యకోదండ
ఖండనపటుత్వంబును నుభయసైన్యసైంధవసారథిరథికివికలంబును
నొండొరులపాద జాను జంఘాచాస్త్ర మస్తక నిర్దళనంబును రక్త
మాంసమేధః పంకసంకలితసమరాంగణంబును నై యతిఘోరభంగిం
బెనంగి పోరినప్పుడు.

279

చ. *సమజయమునమాజయము సౌమ్యపరిశ్రమమునమోరువి
క్రమమునమాస్త్ర శస్త్ర బల గర్వమునై కడుఘోరభంగినా
నముచిహరాగ్రగణ్యగణ నాథులతోడ నిశాచ రేశ్వరా
ధములు దురంబుసేసికొని దాహ్నిని వృత్రబలంబు ప్రాపునన్.

280

వ. *అప్పుడు-

281

లయగ్రాహి. *మొత్తముగ బాటుపెను నెత్తురు మహానదులఁ
దత్తరముతోనొదిగి కుత్తుకలుమోవం
జిత్తములనుబ్బి వెన నెత్తుకొను భూతముల
నత్తుకొనిశాకినులు జొత్తిలెడుమాంగం
బుత్తలముతో మెసఁగినృత్యములుసేయు మద
మత్తఘనఘాకినులు వృత్తగతిఁ బ్రేవుల్
బిత్తరమునందిగిచి యొత్తిమెదడున్ మెసఁగి
గుత్తగొనుచుండ భయవృత్తగతినిప్పెన్.

282

వ. *ఇట్లు దేవదానవులు సర్వదాతీరంబునఁ గృతయుగమునందలపడి
తేతయుగంబుఁ సొచ్చునంతకాలంబుఁ బోరుదారుణంబుగాఁజేయు

చుండ సంతవృత్తాసురుండు భుజబలంబు పెంపునం దెంపు జేసిఁ కంపిం
పక నిలింపులపై నతిసాహసంబున మహావృక్ష పామాణిగిరిశిఖరం
బులు వర్షించిన. 283

మ. *గిరిపామామసీజముల్ గురియఁగా గీర్వాణులన్నింటి ని
ష్ఠుర నారాచవరంపరల్ పఱపుచుం జూర్ణంబుఁగావింప ని
ర్భరలీలం దమసేయు సత్వములుదోర్బంగంబులై పోవఁగాఁ
దెరలక రాక్షసయోధవీగుల మదోదేకంబుసంచ్చిన్నమై. 284

క. *ప్రచురముగ రాక్షసావలి
ఖచరులపై నేయు నిబిడకాండావలి దు
ర్వచనుఁడెడనాడు మాటలు
సుచరిత్రునియందుఁబోలె జొరనయ్యెన్మౌపా. 285

ననమయూరం. *అంత సురలేయు నిబిడాస్త్రములపాలై
పంతములుదక్కి హతపౌరుషముతో ని
శ్చింతగతి రక్కసులు సిగ్గుపడిభూమిన్
గంతుకొనిపారి రవకారపరులార్చన్. 286

క. *కొండలఁబోలెడు రక్కసు
లొండ్లారులంగడచిపారి రుక్మఁజిపటు కొ
దండముఖసాధనాదులు
భండనమున వేసిదివిజ పతులార్వంగన్. 287

వ. *ఇట్లు సమరతలంబుఁబొసి తనప్రాపుడాసిపఱచు దండనాయకులం
జూచి కుటిలమతిం బకబకనగుచు వృత్రాసురుం డిట్లనియె. 288

ఉ. *క్షుల్లకవృత్తిమీకగునె శూరులకిమ్మొయిఁకీర్తిభాగముల్
కొల్లగఁజేయుచావుమదిఁగోరిన వారలకై నఁగల్గునే
తల్లడమంది యీవరమధర్మముమానిదలంగ పాడియే
మళ్ళుడుదుర్దమప్రథన మత్తుఁడు వృత్తునిప్రాపెఱుంగ రే. 289

క. *చావుదృఢమైనప్రాణికిఁ
జావులురెండరసికొనుఁడు సమరమునందున్

భావింపయోగమందును

జావంగాలేనిజడుని చావున్ జావే.

290

వ. *అని వాసుదేవతేజోవిశేషవిశేషితులై దవానలకీలలంబోలి
వెలుగుచున్నఁగని వెన్నిచ్చిపాతెడి యసురవీరులకు ధైర్యంబవలం
భింపంజేసి వారలనిడుకొనిముందటనిలిచి సురవీరులంజూచి హుంక
రించి స్వర్గానుభవంబుల నిచ్చగల్గదేని మదవలోకనమాత్రంబు ముం
దరనిలుతురుగాకయని కల్పాంతానల్పఘనఘనాటోపంబునుంబోలె
గతోరకంతహుంకార తర్జనభర్జనంబులగర్జిలుచు బ్రశయకాలవనన
పరిభావితమహాశిఖిశిఖానళులఁ దృణీకరించు కుటిలాలోకనంబుల
నాలోకించుచుఁ గాలపరిపక్వలీలాలోలుండైన శూలిసోలిక నాభీల
మూర్తియై సకలజీవభారభరణదుర్భరభగ్నబ్రహ్మాండభాండమహా
ధ్వానంబుభంగి నాస్ఫోటించిన.

291

ఉ. *కూడెజగంబులన్నియును గ్రుంగిరిసూర్యసుధాంశులదు) ల
ల్లాడె నభశలంబగిలె సంబుధులింకెను మింటఁదారలూ
టాడె నహీంద్రుడొల్ల వడె నాశలుగ్రుంగె నజాండభాండ ము
ల్లాడె విధాతమొగ్గఁబడె నార్చుచువృత్తుడు బొబ్బవెట్టినఁ.

292

లయగ్రాహి. *కూలిరివియచ్చరులు సోలిరిదిశాధిపులు వ్రాలిరమర
వ్రజముదూలిరురగేంద్రుల్

వ్రేలిరిమరుద్గణము జాలిగొనిరశ్వినులు కాలుడిగిరుదు) లవలీలఁబడి
రాత్రి

వ్రేలిరి దినేశ్వరులుకీలెడలినట్లుసురజాలములు పెన్నిదురపాలగుట
దారా

భీలగతితోడఁదమకేలిధనువుల్ విడిచి నేలఁబడిమూర్ఖులనుడేలిరి
మహాత్మా. 293

వ. *ఇట్లు కంఠీరకతోనినాదంబానరించిన నశనిపాతంబునఁగూలు ప్రాణి
చయంబుభంగి సంగంబులెఱుంగక రణరంగంబునంబడి బిట్టు
మూర్ఖులైన దివిజరాజుసైన్యంబుల పృథ్విసురుండు రణరంగ

దుర్గదుండై సుఖీతలంబు పరహతులజనజనందూల నిశితశూలంబు
 కేలగీలింపుచు మది చినధన్యమాతంగంబు కమలవనంబుసాచ్చి
 మట్టమల్లాసువిభ-బుర సమీలితాక్షుండై పడతలంబుల రూపం
 బులుమామంజముచుచు వెక్కనంబుగఁ గీడించువానిఁ గనుం
 గొని యిందుగింశు. 294

1. ఘనమదంబుతోడఁ గరియూధనాఘంబు
 కమలవనముచేతుచు కరణినుర్విఁ
 బాదయుగముపూసెడితోడ మట్టాడె
 విబుధబలము నెల్ల విస్మయముగ. 295

2. అట్టిమెడ బృందారకనాయకుండు రోషగుళితుండై దానవవీరుని
 పైగదవేయి నతండు వామకరంబున నాగదబట్టుకొని క్రమ్మర
 నిండునిపై దానింబ్రయోగింప నది తదీయవాహనంబు కుంభస్థ
 లంబుదాకిన నగ్గజేంద్రంబు న్నజాయుధపాతంబునం బరిభ్రమించు
 శైలంబుకరణి భిన్నంబగు కుంభస్థలంబువలనఁబొడగెడు రక్తధా
 రలగదోగి జరిజరందిరుగుచు నొలగిసంబోసీక కుస్తరిచితద్దజేంద్రం
 బును గయ్యంబునకుం బురికొల్పి మఱియు నొకగదంబూని
 విరోధిపై నేయ నయ్యసురనాయకుండు దానిదప్పించుకొని నిజ
 భ్రాతృశిరచ్ఛేదన నిపుణుడైన నశ్రింగనుంగొని నవ్వుచు
 నిట్టయె. 296

3. భాతృఋణముదీర్ప భాగ్యంబొసంగుచు
 నరుగుడెంచిన శత్రువై ననిన్ను
 నిటఁగొని మచ్చాలనిర్భిన్నహృదయుఁగాఁ
 బొలియించువాడె దుర్బుద్ధిసహిత
 పశువుచందంబునఁ బట్టిఖడ్గంబున
 యజ్ఞదీక్షానశుండై నయటి
 విశ్వరూపునితలల్ వేసి శైల్యులవాని
 దేవతాగుండని తెలియవైతి

గీ. వక్కటా లోకనిద్యుడనగుచు మిగుల
శ్రీదయాక్షీర్తిగుణసముష్ణితఁడవై న
నీశరీరంబు తెగటార్చి నేడు గృధ్ర
ములకు నొనరింతువిందులు ముదముతోడ.

297

క. భవదాయ ధనహితములగు

ననయసములు శూలహతములై పడిన తుదం

దివిజలనందరఁ బొరిగొని

బవరంబునభూతిములకు బలియొనరింతున్.

298

ఉ. సందియమేలశక్ర తగశతృఁడనై మనుచున్న నాపయిన్

గగదువతోడఁబురితిము గానిభవత్కులిశంబు వేసిసం

బంధలుగూర్చు విత్తములపాత్రునిఁజెందినమాడ్కి మిక్కిలిన్

నిందితరూపమై యవియు నిష్ఫలమయ్యెను మాటలేటికిన్.

299

చ. జలరుహనాభు తేజమున సంగరమయ్యెను విష్ణుభక్తిచేఁ

దిలకితమానసుండగు దధీచిమునీంద్రు తపోవిశేషతన్

వెలయుచునున్నవజ్రమున వ్రేసిననాకులిశంబు నాయెడం

బాలయఁగలేడు శ్రీవిభునిఁ బొల్పుగనాత్మను సన్నుతింపగన్.

300

వ. అనిపలికి దివ్యజ్ఞానసహితండ్ల కదనస్తలంబున నావృతా

సురుండు పుండరీకాక్షునిగుణంబు లిట్లని స్తుతించె.

201

క. తనభక్తులకును విష్ణుం

డనయము ప్రైవర్ణికాశ్రితాళికిభూతిం

బొనరించు దత్పరసన్నతఁ

గొనకొనియెఱుంగంగ బరులకుం గోచరమే.

302

చ. కమలభవాదినన్నత జగన్నిలయాచ్యుత వార్ధిసంభవా

రమణ సుదర్శనాంచిత ధరావరసన్నత యోగీవర్య హృ

ద్విమలసరోజమధ్య పరివీక్షిత నేభవదీయదాస దా

స్యమునొనరించువాడ నిక సర్వజగంబులు సన్నుతింపగన్.

303

గీ. సురగణములెల్ల సంతోషభరితులైరి
పుష్పవర్షంబుగురిసె నద్భుతముతోడ
భయమడంగెను భూనభోభాగమందు
బ్రహ్మరుద్రాదులరిగిరి భవనములకు. 315

వ. అనిశుకుండువృతాసురవధ ప్రకారంబెఱింగించినవిని నరపాలుం
డిట్లనియె. 316

క. సురవిమతుండడంగినయెడ
సురలెల్లనుసుఖమునొంద సురవిభునకు దు
స్తరదుఃఖమేలకలిగెను
బరువడినదివినగవలయుఁ బరమమునీంద్రా. 317

ఇంద్రుండు బ్రహ్మహత్యాహతుండగుట

వ. అనినరాజునకు శుకయోగియిట్లనియె. 318

క. ఉరువడిననయము వృతా
సురపీడితులగుచుఁ దొల్లి సురసంఘంబుల్
అరుదెంచితద్వధార్థము
సురపతిఁ బ్రార్థింపనతఁడు శోకాతురుడై. 319

చ. అనియెనువారితోడుత మహాఘనులారవినుండు విశ్వరూ
పుని వధియింపఁ దజ్జనితభూరిమహాకలుషంబు భూవధూ
వనధరణీజమూలమున వారితమయ్యెనునికవృత్రహఁ
త్యను జనియించుపాపము రయంబున నేక్రియమాన్వవచ్చునో. 320

వ. అనినమహేంద్రునకు మునీంద్రుడిట్లనియె. 321

సీ. వినుముదేవాధీశ వెఱవంగవలవదు
భద్రమయ్యెడునీకుఁ బ్రస్తుతింపఁ
నాచరించెదము నారాయణప్రీతిగా
నశ్వమేధంబను యజ్ఞమొకటి

తన్మూలమునను వృత్రవధోద్భవంబగు
కలుషంబునిన్ను సోకక తొలంగు
నాచార్య పితృమాతృహంతయు శ్వపచుండు
పుల్కసుండును బౌపపూరితుండు

గీ. నేమహాత్మునినామంబు ప్రేమతోడఁ
దలచి సుధాత్ములగుదురు తత్త్వణంబ
యతనిఁగూరిచి హయమేధమాచరింపఁ

దన్మహాసురహానన పాతకతటాభయ విశ్వవిద్యాలయ 322

గీ. అదియుఁగావునఁ జింతసేయక కడంగి గర్జితాలయం
దర్శితంబగు దంభోళిదారచేత వహదు సంఖ్య..... 11412
మించివృత్తునిశిరము ఖండించివైచి 12-5-95
జగమురక్షింపవలయును సంతసమున. 323

క. అనియారీతిని బలికిన

మునిజనవచనప్రమాణమున నయ్యసురన్
హాననంబుచేసెనిండుడు
ఘనశతకోటిప్రభావకాశితకరుడై.

324

వ. ఇట్లున్నతానురునినధియించి మహేంద్రుండునిజనదనంబునకుఁజను
నెడ వెనువెంటఁబఱచుచుఁ జండాలరూపంబుధరియించి రాజయ
త్వైక్యాక్రాంతంబగు నిజశరీరంబువడంకుచుఁ శిరోరుహంబులువిడియ
దీటుచు మీనగంధంబుపగిది దుర్గంధిలంబగుశరీరగంధంబున మార్గ
దూషణంబుసేయుచు వార్ధికంబునవాతేశిరోరుహయై నిలునిలుమని
పలుకుచు నతిత్వరగతింజనుడెంచు నొక్కకామినింగని దానివృత్తి
వధోద్భవంబగు బ్రహ్మహత్యగా నెఱింగి భయాక్రాంతుండై యఖిల
దిగంతంబులుదిరిగిన నైనను విడువక వెనుఁదగిలెడు దానిమరలింపసా
మర్థ్యంబులేక కాబేరదిశాభాగంబునకుంజని యచ్చటమానససరో
వరంబున సువర్ణకమలనాశితంతుద్వారంబున సూక్ష్మాకారంబునం
బ్రవేశించి యందుదాగి సహస్రవర్ష పర్యంతంబుగానంబడక నిజకలు
షనాశంబునకు నుపాయంబు చింతింపుచుండె నానమయంబున. 325

సహసుండగస్త్యశాపంబున సురరాజ్యభ్రష్టుండై యజగరంబగుట

ద. అహితలనెల్ల గల్పి తదవాప్తములై ననమస్త విత్తముల్
బహుళముగాఁగఁగూర్చి యతిభక్తిని ధాత్రిశతాశ్వమేధముల్
విహితముగానొనర్చితుద విశ్రుతయోగతపోబలంబున
న్నహుఘండు దేవతానగర నాయకుడయ్యెను విక్రమంబునన్. 326

౧. ఆనహుఘండు సురపతియై
నానావిధ విధవముదమునంజెలఁగుచు దే
వాసీకంబులుగొలువఁగ
మానితుడై యొక్కనాఁడు మదనాతురుడై. 327

౧. ఇంద్రునిపట్టపు దేవిని
నింద్రాణింబరమసాధ్వీ నీక్కించి దయా
సాంద్రములగు నచనంబుల
దండ్రదాసహితాత్ముడగుచు దగనిట్లనియెన్. 328

౨. దేవి యేనఖలవిద్యేషుల నిర్జించి
హయమేధములు నూఱునాచరించి
ప్రస్తుతింపఁగఁ దపోబలమునసుర లెల్ల
వినుతింప దేవతావిభుడనైతిఁ
దత్కారణంబునఁదగుణినిపు మద్రగ
భార్యవై వివిధసంపదలఁబాదలి
పాదువై నసంభోగ భోగసౌఖ్యంబుల
మన్ననోజవ్యధమాన్వవలయు
తే. గీ. ననినఁజాలోమితద్వాక్యమాదరించి
బాహ్యమునకూర్మిసలుపుచు భావమందుఁ
గ్రోధవై శ్వానరాప్పులు కొనలుసాగ
నమృతసూక్తులనిట్ల నె నరనితోడ. 329

౩. వినుమున్యపాల నీవసురవీరులనోర్వఁగఁజాలి దేవతా
జనవతివై మహేంద్రుడని సర్వజగంబులు నన్నుతింపఁగాఁ

బనుపడిగోత్రభేదముని పట్టమునేలఁగఁబూనినప్పుడే
నినువరియింప యుక్తమగు నేర్పుననాకుఁ దలంచిచూడఁగన్. 330

చ. కలదికనొక్కమాట గుణగణ్యుడనై శిబికాంతరంబునన్
వలనుగనుండి దేవముని వాహ్యుడనై సురకాంతల్లె నిన్
గొలువ మదీయ కేహమునకుఁ జనుదెంచితి వేని యప్పుడు
జ్వలమతి నై వరింతు నిను సంశయమేలన్య పాలనావుడున్. 331

వ. అనిశచీ దేవిపలికినవాక్యంబులకుఁ సమ్మతించి నహుషుండు వశిష్ఠాది
మునివరులరావించి తద్బుజగృహీతంబగు రత్నశిబికామధ్యంబున
సమాసీనుండై వివిధభూషణాంబరగంధపుష్పంబులుధరియించి సకల
దివిజబృందంబులుపరివేష్ఠింప నప్పరోగణంబులుభయపార్శ్వంబుల
సందడిలుచు నేతేర దుదుభినాదంబులుచెలంగ స్వర్గపురరాజమా
ర్గంబున నతిముదంబున నేతెంచు నెడ నమ్మునులు నిర్భరభారంబున
శ్రమంబునొందియుం జనుచుఁదత్పదతాషితులై. 332

క. కోపంబున మునులందరు

శాపంబిడిరంత నహుషజనపతిఫణిరా

డ్రూపంబునొంది ఘనపరి

తాపంబునఁజనియెనిండ తరుణిహసింపన్.

333

ఇంద్రాగమనము

సీ. అంతమునీంద్రు లత్యంతహర్షమునొంది
మానసవరసరోమధ్యమునను

గమలనాళాంతరగతుడైన శత్రుని

గురునిచేరావించి కూర్చిమెఱియఁ

హయమేధమునవిష్టు నారాధనముసేయఁ

దత్పుణ్యమున దేవతావిభుండు

జలజాప్తుఁగని మంచుతోలఁగుచందంబున

వృత్తహతోద్యనవిదిశకలుష

తే. గీ. ము క్తుడై యేలె త్రిదివంబు మొనసియున్న
వేడుకలబొందిపొల్ మితోడఁగూడి
సకలసురమునిమోదప్రళ స్తరత్న
కాంతిరంజితపాదాబ్జ కలితుండగుచు.

334

ఇందుగ్రిం దశ్వమేధంతొనచ్చట

క. ఘనమగునింద్రుని విజయం

బును దత్కలుబోపశమనమును వేడ్కజనుల్

వినివఁబరించిన విజయం

బున విశ్రుతులగుచుఁగీర్తి బొందుదురధిపా.

335

వ. అనియిట్లు మహేంద్రువిజయంబును వృత్రాసురవధ సంభవంబగు
తత్పాతకంబును నశ్వమేధమూలంబుననడఁగుటయు వినిపరీక్షన్మ
హీవల్ల భుండిట్లనియె.

336

నీ. కలితరజస్తమోగూణ సంయుతుండగు

వృత్రాసురునకుభావించిచూడఁ

భగవంతుడగువిష్ణు పదసరోజంబుల

నిశ్చలభక్తి యేరీతినొడవె

శుద్ధసాత్వికులై న సురమునీందులకును

హరిపదధ్యానంబు తిరముగాదు

మహినిజీవులయందు మనుజులధికులు వార

లందు గొందరుముక్తి కాససేతు

గీ. రట్టిమోక్షార్థి శతసహస్రాంతరమున

యత్న మొనరించునొకడు తత్ప్రీతికొరకు

నామహీశిధకోట్లలోనైన దలుచు

తోయజోదరభక్తుడు దుర్లభంబు.

337

చ. సురవతిమీదబౌరుషము చూపుచుఘోరరణాంతరంబునం

మరువక శ్రీవిభందలచు మానసపద్మములోనపాపను

స్థిరుడగు వృత్తజేతపముచేసెను తొల్లి ముకుందుపాదపు

ష్కరయుగభక్తిగల్గుటకు కారణమెయ్యది భూసురోత్తమా. 338

చిత్రకేతోపాఖ్యానము

వ. అనిపలికిన రాజునకుమునివరుండిట్లనియె. ఓరాజవల్లభా ద్వైపాయ
నాదులవలనం వినంబడినవృత్తునిపూర్వవృత్తాంతంబు చెప్పెద
నాకర్ణింపుము. 339

సీ. సార్వభౌముడనంగ జగతిపైనుదయించె
చిత్రకేతున్పాలశేఖగుండు
అతడుశూరసేనాహ్వయ దేశాధి
నాధుడై కీర్తిధనంబుగలిగి
సాహస) దశసహస)నధూసమేతుడై
యుర్విపాలింపుచునున్నయంత
రూపవయోజన్మరూఢి దివ్యైశ్వర్య
సంపదల్గల్గియు సంతతులేక

గీ. చింతబారలెడి తన్నహీకాంతునకును
చక్కదనమునుదెలివొందునతులు చెడని
సంపదయు నిఖిలరాజ్యంబు సౌఖ్యమునకు
కారణంబులుగావయ్యె కౌరవేంద్ర. 340

ఉ. అంతటగొంతకాలమున కాంగిరసుండరుదేర తన్నహీ
కాంతుడు భక్తితో మునిశిఖామణిక్రమ్యమొసంగి నిర్గత
శాంతినిజేసి సత్పుత్రుల సాంగముగానొనరించి దివ్యసౌ
ధాంతరమందురత్నకలితాసనుగా నియమించి యిట్లనున్. 341

క. మునివరభవదభినవపద
వనరుహరేణువుల మధ్యవనముపవిత్రం
బునునొంది మంగళాశ్రయ
మునునైశ్వర్యాభి పూర్ణమునునైతనరెన్. 342

వ. అనివినయంబుగాబలికిన చిత్రకేతునకు మునివరుండిట్లనియె. 343

సీ. భద్రంబెనీకు నీప్రజలకునరపాల
తత్ప్రజాగుప్తుడై ధరణివిభుడు

సంతసతంబునుప్రజా సమ్మతుండై యున్న
 విత్త సత్కీర్తులు వెలయుచుండు
 ప్రజలభృత్యులజనపతులను మంత్రుల
 బాలించు నెవ్వడు భక్తితోడ
 వారలుభూపాలవర్తులై చరియింతు
 నుభయసమ్మతమున నుర్వియొడవు

గీ. ధీవరాక్రాంతమగునట్టి త్రిజగమెల్ల
 బాలుపుతోడుతవాంశించు బూనునపుడు
 ఆత్మనారుచేతనైన తనంతనైన
 బ్రీతిబొందదు చిత్తవిభిన్నునకును.

344

గీ. వెలితిగానికామములబొంది సత్కీర్తి
 నలరిఘనుడవైనయట్టిసీపుఁ
 సంతసంబుమాసి చింతాభరంబున
 దెరలుచున్ననీడు తెరగుచెపును.

345

చ. అనిననృపాలుడిట్లనియె నామునితోడుత భూసురేంద్ర పా
 వనమతులై తపోమహిమ వర్ణితులై ధరయోగమార్గ వా
 సనలగ తాఘులై నుజనసన్నతులైన మహాత్ములం
 మనుజశరీరమధ్యగత భావమెరుంగరె తత్వనిష్ఠులై.

346

కా. ఆనంజెప్పెద మీయనుజ్ఞను మదీయాంతర్విచారంబు ని
 త్యనాందాకరలోక పాలనుత సర్వైశ్వర్యముల్ గల్గి కాం
 తా నేకప్రియభర్తనైన నను నిత్యానందసత్పుత్ర సం
 తానాత్మున్న నరింప వేడెద దయాదాక్షిణ్యపాఠోనిధి.

347

క. కామముముక్తుపుత్రుల
 వేమరుబాధింపబడినవిధమున సంప
 త్నామగ్నిచేతమిక్కిలి
 నామదిశోకంబునందినది మునినాథా.

348

క. అతులితముగనొడవిన సం

తతిచేమత్పూర్వైలెట్ల తరియింతురు గా

ధతమంబున మునిస త్తమ

చతురతనారీతి శేయ జనుకృత్యంబుల్.

349

వ. అనియిట్లు చిత్రకేతుమహీకాంతునిచేత సంతానారంభభృత్తితుండై
కృపాలుండగు నాంగీరసుండు త్వష్టదేవతాయుక్తంబగు చరువున
తత్ప్రీతిగా హోమంబుచేసి రాజభామినులందఱగమహిషియగు
కృతద్యుతికి నాయజ్ఞశేషంబుచరువిచ్చిన సమ్మానిని యశుచియై
యది భుజించినంజూచి మునీంద్రుండిట్లనియె. సరపాలకవినుము
దుఃఖప్రదుండగునొక్కపుత్రుండు సంభవించుననిచెప్పి యాంగీరసుం
డరిగెనంత. కృతద్యుతియువహ్నివలనకృత్తికలు గర్భంబై సమాష్టి
చేరుప్రభావంబున నిర్భరంబగుగర్భంబుధరించి శుక్లపక్షచంద్రుని
చందంబున ప్రతిదినంబునకు కళావిశేషంబున వృద్ధిపొందుచున్నం
జూచి యమృహివల్ల భుండు సంతసంబున నుప్పొంగుచుండెనంత. 350

క. సవమాసంబులు నిండిన

సవనీశునిదేవిగాంచె సతిముదమున మా

సవనాధులెల్ల బొగడగ

సవమస్మధసదృశుకమల సయనుకుమారున్.

351

వ. ఆసమయంబున-

352

క. తనసతి తనయునిగ నెనని

వినిసర పాలుండుహర్ష విపులితుడగుచున్

జనులకునిచ్చె సభీష్టము

లోనరగవై భవములొదువ నుజ్జ్వలమతియై.

353

వ. ఇట్లు మేఘునిచందంబున యాచకులకిష్టార్థంబులొసంగి చిత్రకేతు
మహివల్ల భుండు స్నానాదికృత్యంబులొచరించి మిత్రసమేతుండై
యాకుమారునకు జాతకర్మాదులొనర్చుమని మహీసురులకు హిర
ణ్యంబును వస్త్రంబులును నాభరణంబులును హయంబులును గజం

బులును ధనువులసిచ్చి కుమారునకునాయుష్యంబులుగలుగ నాశీ
 ర్వాదంబులుచేయించె. నంత నారాజునకు నిత్యనూతనంబై పేదకు
 విత్తింబుమీది మోహంబుమాడ్కి తనయునందేకూర్చిబహుళం
 బయ్యె సయ్యడ సవతులు సంతానంబులేని పరితాపంబున నుండిరి.
 పుత్రవతియగు కృతద్యుతియందే మనగబుచ్చేర్చి సరపాలుండుండ
 మరియును- 854

క. తనయుని నుపలాలింపుచు
 ససయముసంతోషసహిత యగునక్కాంతన్
 గనుగొనినవతులు కోపం
 బున గనలుచునుండియొక్క బుద్ధిదలచియున్. 855

చ. తనయునిగన్నదంచును కృతద్యుతియందెమనంబుచేర్చి భూ
 జనపతి తత్త్వియాంగనకు సఖ్యమొనర్చుచున్నవాడునై
 మనలపరిత్యజించెనని మానినుల్లెను మత్సరంబునం
 గొనకొని యత్తనూభవునకుం గరళంబిడిరేకచిత్తులై. 856

గీ. యిట్లువిషముపెట్టు తెరుగకయాదేవి
 సుతుడు నిద్రపోవుచున్నవాడు
 వనితవానినెత్తుకొని వేగతెమ్మని
 పలుక వేగదాది బాలుగదిసి. 857

ఉ. ఆగరళంబుగోలి శయనాంతరమందు తదాత్మజుండు ని
 ద్రాగమసౌఖ్యసంహితుక్రియం మృతిబొందిన దాసిజూచి యా
 లాగునృపాలదేవికి విలాపముతోడుత విన్నవించ త
 ద్వాగవతప్రమాదగతి ధారుణిపై బడి మూర్ఛచెందుచున్. 858

వ. ఇట్లశనిసమానంబగుదాసివచనంబాకర్ణించి మూర్ఛనొంది కొం
 డొకతడవునకు తెలసి మృత్యుండై నకుమారునిక్షించి కరయుగంబున
 నురతాడనంబుశేయుచు నశుభారాపాతంబున కుంకుమాంకితం
 బగు కుచమండలంబుదడుపుచు పుత్రశోకమహాసముద్రంబున నిమ
 గ్నయైవాపోవుచు నవపుష్పమాలికావిరాజితంబగు కబరీభారంబు

తురుమువిడి పర్వస్తంభై పరిభ్రమింప మొదలుపెట్టెనున్న సమయం
బున చిత్రకేతుండు దానీముఖంబున కుమారుమరణం బాకర్ణించి నయ
నంబుల నశ్శుభా రాకణంబులొక యంతఃపురంబునకరుగుదెంచి
నిశ్చేష్టితుండగు బాలునింగనుగొని పుత్రేశోక వేదనంబున సంతప్త
మనస్కుండై హితులు పురోహితులు సమాత్యులు భృత్యులు
బరివేష్టింప దత్కృతంబగున్న హనుబంధంబున నతినిబిడంబగుదుఃఖం
బున గద్గడకంతుండై విలపించుచున్నంజూచి తత్కామినులు బాం
హ్యకపటదుఃఖాబున దుఃఖతులచందంబున యెలుంగై తియేళ్ళుచు
కుమారునిశయనస్థాంతంబుననుండిరప్పడు. రాజభామిని తనయుని
దేహంబు నిజకరముననివురుచు నిట్లనివిలపించె.

359

సీ. ఓచిన్ని సావడ ఓముద్దుతనయుండ
నన్ను పేక్షింపంగ న్యాయమగునె
అత్యంతశోకాపహతుడై నయట్టి నీ
తండినివిడువంగ దగు ననీకు
నీచేతభవదుఃఖ నిబిడగాఢతమంబు
దాటెదమనిపూనదప్పదోచె
భేలనంబునకునై బాలకులున్నారు
రాజకుమారనీ రాకగోరి

గీ. తెలసిమేల్కొనుమిక నేల దీర్ఘ నిద్ర
కమలశోభావిరాజమైవిమలమైన
నయనయుగ్మంబుదెరచి యానందమొదువ
నవ్వుమోమున వీక్షింపునన్ను పుత్ర.

360

వ. అనియిట్లు బహుప్రకారంబుల పుత్రమోహంబువిడువంజాలక రాజ
దంపతులు కుమారునిశయ్యాసమక్షమందుననున్నయెడ, నారదసమే
తుండై నాంగీరసమునీంద్రుడే తెంచి యిట్లనియె.

361

సీ. వినుమురాజేంద్ర యెవ్వనిగూర్చిశోకార్తి
వశుడవై యిట్లున్నవాడ వనఘ

యీగాలకునకునీవెవ్వరు గతవర్త
మానకాలములందు మానవేంద్ర

ఘననదీజలనేగమున వాలుకంబులు

యోగవియోగంబు నొందినట్లు

కాలంబుకతన యోగవియోగసహితమై

దేహసజ్జవులు దిరుగుచుందు

గీ. స్థిరభూతములు భూతప్రహితములగుచు

నుండు నీశ్వరమాయగుణోల్పణమున

నీసమాగతజనులెల్ల నేను నీవు

సముల మాగతకాలప్రశస్తమునకు.

362

వ. మఱియు, భూతభవిష్యత్కాలంబులందు జీవునకుజన్మమృత్యువులు సమంబగు సర్వభూతాంతర్యామియగు పరమేశ్వరుండుభూతంబుచేత భూతంబులుసృజించు. దద్రక్షణవినాశంబులకుఁ గారణంబై యతఁ డాత్మసృష్టంబులై యన్వతంత్రంబులైన వ్యాపారంబుల బాలుని చందంబున నపేక్షితుండై వర్తించు బీజంబులవలన బీజంబులుత్పాదంబులగుమాడ్కి దేహంబులవలన దేహంబులు జనియించుఁగాన దేహంబువలన దేహిసముత్పాదితుండుగాఁడు. వస్తువునకు జాతి వ్యక్తి భేదంబు లేర్పఱుపరానిచందంబున దేహి దేహవిభేదంబు లెఱుంగరాదు. అగ్నికిబాహ్యవిక్రియంబులు నిరీక్షితంబులు గాని చందంబున జన్మంబును నాశంబును వృద్ధిక్షయంబులును గిరియా శలంబును ద్రవ్యకుధర్మంబులై తోచు. నవి దేహసంయోగంబున నాత్మగుణంబులై పర్యవసించునదిగావున మనోమాత్రంబులగు నహంకారమమకారవయోరూపవికారంబులనడంచినకలదుఃఖనివారకుండగు వాసుదేవాద్యసంతనామంబులుంగల శ్రీ జగన్నాథదేవుని యందే మనంబుఁజేర్చి బాహ్యదుఃఖంబులు విడువలయునని పలికినఁ దద్వాక్యంబులొకర్ణించి కరంబులనిజనయనజలంబులం బ్రమార్జనం బుఁజేసి వారితో నిల్లనియె. మహాత్ములారా, మీరెవ్వరు? మదీయ గృహంబునకవధూతవేషంబున నలుగుఁడెంచినారు. భగవద్భక్తులగు

మహాత్ములు భూతలంబున గ్రామ్యబుద్ధులగుమముబోంట్లకు జ్ఞానోప
దేశంబుసేయుకొఱకు సంచరింతురు. కుమారుండును, నారదుం
డును, ఋషభుండును, నాంగీరసుండును, దేవలుండును, నసితుం
డును, వ్యాసుండును, మార్కండేయుండును, గౌతముండును, వశి
ష్టుండును, గపిలుండును, బౌద్రాయణుండును, దూర్వాసుండును,
యాజ్ఞవల్క్యుఁ, జారుకర్ణుండును, విశంపలియు, వేదశేలుండును,
బోధ్యుండును, బంచశిఖుండును, హిరణ్యనాభుండును, గౌసల్యుం
డును, శ్రుతదేవుండును, నుతభ్యజుండును మొదలైన మహాత్ము
లజ్ఞలకు జ్ఞానోపదేశంబుసేయుకొఱకు సంచరింతురు. అజ్ఞానంబున
మూఢబుద్ధిసహితండ్లనై పుత్రశోకంబునంగుందుచు మోహమహా
సముద్రంబున నిమగ్నుండనగు నాకు జ్ఞానదీపంబు నుపదేశింపవల
యునని పలికిన నాంగీరసుండిట్లనియె-

363

గీ. ఏనునీకునాత్మజేష్టి గావించిన
మానినాంగీరసుండ మానవేంద్ర
యితడునారదుండు చతురాననోద్భవుఁ
డఖిలలోకవంద్యుఁ డార్యచరిత.

364

చ. ఘనమగుపుత్రశోకమునఁ గందుచుమోహమహాసముద్ర)మం
దనయములజ్జితుండవగునట్టినినుం గరుణింపఁజాలుచున్
జనపున నేగుదెంచితిమి సంతసమొప్పుఁగ నీగృహంతరం
బునకును మానవేంద్ర పరి పూర్తిగనిత్తుమభీప్సితాథామల్. 365

క. కొడుకుల నతివిభవంబునఁ
బడసినమానవులహృదయ భవతాపము నే
డెడవక భోగ్యంబయ్యెను
పుడమినిగననీకు లోకపూజ్య చరితా).

366

నీ. ఈరీతిననుఁ బుత్రదారమోహదులు
బహువిధైశ్వర్యసంపదలు రాజ్య
బలము లమాత్యభృత్యులు సుహృజ్ఞనములు
శబ్దాదిసుఖములు చంచలంబు

లతులితస్వప్న మాయామనోరథములై
 గంధర్వనగరంబు కరణినున్న
 యది యర్థములఁబాసి మాలోకనక్రియా
 రహితంబులై యుండు బహువిధముల

గీ. ద్రవ్యమును గ్రియయుజ్ఞానంబు లెగులమైన
 దేహ మొనరించు కేశంబు దేహికెపుడు
 నదియుఁగావుననీపు పుత్రాత్మకబుద్ధి
 మానిభజియింపు శాంతంబు మానవేద.

367

న. మఱియు దేహి సమ్యక్జ్ఞానసమేతుడై సత్కాలసుఖదుఃఖంబులును
 నర్తమానకాలంబును సంపన్నమాయారూపంబులుగా నెఱింగి నయ
 ననిమిలనోన్మీలన లక్ష్మణంబులయందును విశ్వంబునకునసద్భావ
 సద్భావంబులు నిర్లయంబులుచేసి సర్వంబునునిత్యంబుగాఁ దలంచు
 నజ్ఞుండు నిజదేహంబునాశంబునొందించునని యెఱింగియు మాయా
 మోహితుడై పుత్రదారాదిదుష్కోహవశుడై సంసారవికారరూప
 సుఖంబులు నిత్యంబని అంగీకరించునట్టి దుర్బుద్ధివికారంబు విగర్జించి
 యుండిన-

368

గీ. ఒక్కమంత్రైరాజ ముపదేశమిచ్చెద
 మదిసరించు నీకు నచ్యుతండు
 సప్తరాత్రీములకు సాకారముననచ్చి
 వాంఛితంబులిచ్చు వసుమతీశ.

369

క. శ్రీమానినీశు పదములు
 ప్రాముఖ్యతఁబూజచేసి భవముఖ్యులు తా
 రేమహిమనుదెలిసిరి నీ.

వామహిమనుబొందువాడ వనఘచరిత్రా

370

వ. అనియివ్విధంబున జ్ఞానపూర్వకంబులగు సాంత్వనవచనంబులనమ్మ
 హీకాంతుని ననునయించి భేషమునీందుండు ప్రత్యయంబు
 కొఱకు నిర్జీవంబురాజకుమారక శేఖరంబుచూచి తృక్తదేహియైన
 జీవునినాకర్షించి యతనితోనిట్లనియె

371

మ. ఇదే మీతల్లియఁ దండ్రియున్ ననుభవై నీక్షింపరానట్టి దుః
ఖదవాగ్నింబడి కుందువారిచట శోకంబంది నీ బాంధవుల్
వదనాబ్జంబులు గండభూమినులు పెన్వ్యాపోవుచున్నారు జీ
వదయాపూర్ణుడవై వసింపుము శిశువ్యాసన్న దేహంబునన్. 372

క. ఈరాజసుతుని దేహం

బారూఢిగనాక్రమించి హర్ష ముతోడన్

ధారుణి యేలుము జనకుని

గారాబగుపట్టినగుచుఁ గ్రమమునజీవా.

373

క. అనిపలికిన మునివరుతో

ననియెనుజీవుండు నోమహాత్మక జగమం

దున మీకు నెఱుంగవలసిన

పనిగలదేయొకటియైన భావింపంగన్.

374

శా. పారంపర్యములై నకర్మములచే బద్ధుండవై ధాతిలో

దారాపత్యధనాప్తమోహమున సత్యంతంబుమత్తిల్లి యే

నారూఢిన్ వెనదాల్చుజన్మములసంఖ్యాతంబు లట్లెనచో

వీరేజన్మముతల్లిదండ్రులట భావింపన్ మునీంద్రోత్తమా. 375

వ. మఱియు జీవుండు కర్మసంగతుండై దేవతిర్యక్తునుష్వాదియోనుల
యందు సంభవించి వారలకు బాంధవుండును మధ్యస్థుండును నుదాసీ
నుండును మిత్రుండును శాత్రవుండునునగుచు సువర్ణాదులగు
నర్థంబులువ్యవహారమార్గంబున నానాత్వంబునొంది పుణ్యరూపంబు
లగునట్ల దేహి నానావిధయోనిముఖంబుల సంభవించి బహురూ
పాకాగ్నితుండై వర్తించు నిత్యంబగునర్థసంబంధంబు మానవాదుల
యందనిత్యంబై కానంబడు నెవ్వనికి నెంతపర్యంతంబు సంబంధప్రాప్తి
యగు నతనికి నంతపర్యంతంబుమత్వంబునిలిచియుండు. నిట్లు యోగ
గతుండగుజీవుండు నిత్యుండై యహంకారరహితుండై యుపల్బ
మాత్తుండై యుండి సూక్ష్మకారంబున సర్వాశ్రయుండై ప్రా
ర్థించు నవ్వరుషుండు నిజమాయాగుణంబులచేత విశ్వాత్మై

సృజయించునతనికి బ్రయుండు నప్రియుండును లేడు. నతండాక్కం
డయ్య కర్తగుణపోషణంబులనీక్షింపుచుఁ దద్గుణదోషంబులంజెం
దక మధ్యస్థభావంబునఁ బరాపరధర్మనుండై వర్తింతు. నట్లగుటం
జేసి జీవునకు దేహసంబంధంబు దేహియెడ మూత్ర, పురీష, శుక్ల,
రక్త, మధ్యాస్థినిర్మితంబై సంతతాపాయనమేతంబగు నీబాలుని
కళేబరంబునందు రోయక నిలువందగు నేయని పలికి యాజీవుండు
స్వేచ్ఛావిహారంబునసరిగె. సంతసరపతియును దదీయ బాంధవులును
నాజీవునివచనంబులాకర్ణించి శోకంబులుమాని యాకుమారునకుఁ
బారతాకికర్మంబు లాచరించిరంత. బాలహంతలైన యారాజకాం
తలు సిగ్గునంబరితాపంబునొందుచు బ్రాహ్మణనిరూపితంబులగు వ్రతం
బుల శిశుహత్యాదోషనివారణంబుగాఁజేసిరి. తదనంతరంబ చిత్ర
కేతుండును బంకంబులవలన వెలువడిన గంధగజేంద్రింబుచందంబున
సంసారమహాంధకూపంబువలన వెలువడి యాత్మజ్ఞానసమేతుండై
యామునీంద్రులతోడంగూడి కాళిందీతీరంబునకు నరుగుదెంచి
తత్పుణ్యజలంబుల స్నానాదిక్రియలఁదీర్చి పులినాంతరంబున సమా
సీనుండై నారదాంఘ్రిసులకభివగదనంబాచరించి యిట్లనియె. 376

గీ. గురువులేక శాస్త్రగోచరార్థములెల్ల
ప్రజ్ఞచేతఁదెలియఁ బలుకరాదు
గురుకటాక్షదృష్టి కొమరొప్పంగలిగిన
వాఁడు ముక్తిబొందుపై భవమున

377

క. గురువులుమీరు మహాత్ములు
పరికించిమదీయ వివిధపాతకహరమై
పరలోకసాధ్యమగు ను
స్థిరధర్మములానతిండు) దృఢమగువేడ్కన్.

378

వ. అనిన నారదుండిట్లనియె.

379

క. గురువేదైవము జగమున
గురువాక్యముముక్తిమార్గఁ గోచరమగుఁ ద

ధ్వరునిద సేయు కుమతులు

పరువడి యమసదనమునకుఁ బొత్తెదరనఘా.

380

గీ. సకలవేదశాస్త్ర సమ్మతంబగునట్టి
గుప్తమార్గమొకటి కుదురుపఱచి
వేడ్కతోడనీకు వినరించిచెప్పెద
నాదరింపవలయు నమలచరిత.

381

సీ. భక్తితో నెందైన భావించిఁగొలిచిన
భక్తులకచ్చోటఁ బ్రకటమగును
సర్వసంపూర్ణుండు సర్వాంతరస్థాయి
సర్వసంవేద్యుండు సర్వసముండు
సర్వవేదస్తుత్య సత్స్వరూపకుండును
రక్షితభువన విభ్రాజితుండు
సనకాదియోగి హృత్సరసిజాంతర కర్ణి
కామధ్యనిలయుండు కార్యవేది

గీ. భానుశతకోటితుల్య ప్రభాసమేతుఁ
డబ్జసంభవ భవ మహేంద్రాదివిభుడు
సన్నతానేక గుణసముజ్జ్వలుండు విష్ణుఁ
డతనిఁ దలపుము హృదయమధ్యంబునందు.

382

క. ఆదేవుండు త్రిజగములకు

నాదియు నంతంబునగుచు నఖిలజ్ఞుండై

పాదుకొని సర్వజీవుల

లోఁ దార్కొనియుండు హృదయలోకితుఁ డగుచున్.

383

ప. మఱియు కర్మయోగంబును ధ్యానయోగంబును భక్తియోగం
బును నను నుపాయత్రయంబు తత్ప్రాప్తికారణంబగు నందు నిజ
కులోచితధర్మంబులు సేయుచు ఫలవాంఛారహితుండై భగవత్ప్రీ
తిగా నాచరించునది కర్మయోగంబు. నిజమనఃవద్ధంబున నభ్యాస
యోగంబున లక్ష్మీవల్లభుని సాకారరూపదర్శనంబు ధ్యానయో

గంబు. శిలాదారుమయంబులైన ప్రతిమావిశేషంబులయందు
కౌస్తుభభారణుని నావహించి యందుఁ బూజాదియోగంబులు పురి
కొల్పుట భక్తియోగంబు నందభ్యాసమూలంబునఁ జిత్తంబు తదా
యత్తంబుచేసి బాహ్యంబునుమఱచిన మానవుండు వైకుంఠప్రాప్తుఁ
డగునని మఱియునిట్లనియె- 384

సీ. ఓంకారపూర్వక యుక్తంబుగా వాసు
దేవాయ భగవతేధీమహియని
తొలిఁ నొలిఁ బలికి ప్రద్యుమ్నున కనిరుద్ధ
సంకర్షణున కతిశాంతునకును
విజ్ఞానమాయాది కజ్ఞానహరునకు
సతతమహానంద సంయుతునకు
నిశ్చలాత్మారామ నిరవద్యహృదయున
కతినిర్మలున కసంతాదినామ
గీ. కీర్తనీయునకును హృషీకేశునకును
దెలియవినివృత్త సద్వైతదృష్టినుతున
కాత్మహరానుభూత్యర్థమై పడూర్చి
రహితునకు ముక్తిదను రమారమణునకును. 385

సీ. అద్వితీయాకృతి నలరివాక్యాగోచ
రాత్మైడయ్యను మనోభ్యాస గమ్యుఁ
డవ్యక్తనామరూపాది సమేతుఁడు
సదసత్వరవ్యక్త సంయుతుండు
నగు నేమహాత్మునియందు విశ్వములెల్ల
మృద్వికాసంబులు మృద్గతంబు
లైనచందంబున నవ్యయస్థితి జన్మ
ములఁబొందు సిందియబుద్ధిహృదయ
గీ. ములును బ్రాణము లెఱుంగ నేమూర్తివిధము
లాకసముగీతి భువన బాహ్యంతరములు

సంతతానందమూర్తియై సంక్రమించు
నాహృషీ కేశుఁడగు విష్ణు నభినుతించు.

386

గీ. యత్నమున నభిరత ప్రలోహంబుమాడ్కి-
బుద్ధిదోహేంద్రియ ప్రాణములు మనంబు
తద్రమానాయ కాంశ విధంబులగుచు
సర్వమర్మాంతరంబుల సంచరించు.

387

వ. అనియిట్లు పుండరీకాక్షుని సన్నుతించి మఱియునుం బ్రణవపూర్వ
కంబుగా భగవన్నహాపురుష మహానుభావ మహావిభూతిసమేత
భావ సకలసాంత్యతనికర పరివృథకమలకుట్టలోపలాలిత చరణారవిందయుగళ పరమపురుష నిత్యలక్ష్మీనివాస నీకు ననంతంబులైన
సాష్టాంగదండంబులచరించెదనని యివ్వధంబున మంత్రీపూర్వ
కంబుగా మహాపురుష మహానుభావ మహావిభూతిసమేత భావన
సకలసాంత్యతనికర పరివృథకమలకుట్టలోపలాలిత చరణారవింద
యుగళ విష్ణుస్తుతియొనర్చిన నమృహాపురుషుండు నీకు సప్తరాత్రం
బులకుఁ బ్రత్యక్షంబగునని చిత్రకేతునకు నుపదేశించి నారదుండు
నాంగీరసుండును బ్రహ్మలోకమునకరిగిరంత. జిత్రకేతుండును మనో
వికారసంభవంబగు సంశయంబుమాని వాయుభోజనుండై యేకాం
తంబునవసియించి నిజమనఃకంజంబున శంఖ, చక్ర, గదా, శార్ఙ్గాది
దివ్యాయుధధరుండును శ్రీనర్సకౌస్తుభాంకితుండును, రత్నకీరీట
హారకటకాంగుళీయ దివ్యభూషణభూషితుండును బీతాంబరాలం
కృతుండును, మణిమయసింహాసన సమాసీనుండును నైన లక్ష్మీ
వల్లభుని విమలాకారంబు ధ్యానయోగంబునఁ బ్రత్యక్షంబగు
నట్లుగాఁ బాదుకొల్పి నారదోపదిష్టంబగు తస్మాంత్రీరాజంబు పతి
యింపుచుఁ దద్విద్యాప్రభావంబున సప్తరాత్రంబులకు విద్యాధర
త్వంబునొంది కొన్నిదినంబులకు మనోవేగంబున శేషశయననుం
డగు శ్రీవల్లభుని సమక్షంబునకరిగి-

388

శా. ఆలోకించెను జిత్రకేతుఁడచటన్ హారాంగుళీయాంగద
వ్యాలోలామలరత్నకుండల కీరీటాదిస్ఫురద్ధివ్య భూ

షాలంకార విరాజితున్ విమలవక్త్రాక్షున్ సువర్ణాంబరం
భూలక్ష్మీ లలనావిలాసితకృతున్ బుణ్యాలయున్ మాధవున్. 389

క. హరిగనుగొని విమలాంతః
కరణుండై యంత నతఁడు ఘనముగఁ బులకాం
కురములు తనువుననొదవఁగఁ
గరములు జోడించి భక్తి కలితుండగుచున్. 390

క. రభసగునునఁ దద్విష్ణున
కభివాదనమాచరించి యతినమ్రత వా
గ్విభవమునఁ సన్నుతించుచు
నభిముఖుడై నిలిచి యిట్టులనియె నృపాలా. 391

శా. సర్వేశాజగతీధవా గుణానిధీ సంసారవిచ్ఛేదకా
సర్వైశ్వర్యవిరాజితామరచమూ సంసేవ్యపాదాంబుజా
సర్వార్థప్రియదర్శనాకమల సంజాతాది వాగ్వాణ్నితా
సర్వాతీత ముసింద్ర మానససరోజాతాలయా మాధవా. 392

సీ. అజితుడవై నీవు విజితాత్ములగు సాధు
జనులచేజితుడవు సంతతంబు
నిష్కాములగువారు నెలకొనిసేవింప
నిత్తువు వారల కీప్సితార్థ
మీశ్వరజగదీశ విశ్వోద్భవస్థితి
హననకారణమైన యనఘ నీకు

నజ్జలాగతవై భవాదుల నాత్మలో
నెఱుంగక వాదావసరములందు

గీ. నీశ్వరాభావమతముల నిచ్చగించి
మహినిబ్రత్యక్షమేక ప్రమాణమగుచు
వాదములుచేసి తుద రారవాదులందు
ననుభవించురు దుఃఖంబులచతులగుచు.

వ. మఱియు పరమాత్వాది బ్రహ్మపర్యంతంబు భూతకోటికు నాది మధ్యాంతరవర్తి నై పవర్తింతువు. దేవా దశగుణోత్తరంబులైన సప్తవరణంబులచేత నాన్వతంబగు నిన్నెఱుంగలేక సరపశువులు విషయాపేక్షితులై కరంజ బీజంబులమాడ్కి నపవిత్రులై ముక్తిం బొందలేరు. ప్రజ్ఞులు గుణరహితుండవై జ్ఞానరూపంబవగు నిన్ను నెఱుంగలేరు. జ్ఞానులార్యులవిలోకింతురు? అకించనులై యాత్మారాములైన మునీంద్రులు మోక్షార్థులై భవన్ముఖచోదితంబులగు భాగవతధర్మంబులొనరింతురు. సత్వరూపావిషమబుద్ధినమేతులైన నరులు త్వమహమ్మనః శేదవాక్యంబుల నంగీకరించి పృథగభిమతసమేతులై యిష్టకర్మంబు లొనరింతురు. మఱియు నాత్మకుఁ బరాపరభావంబులేదని యెఱింగి పెద్దలు దగ్ధకర్మనిరతులై భవచ్ఛరణారవిందంబులుసేవింతురు. జగన్నాథా భవన్నామ మంత్ర శ్రవణమాత్రంబున పతితుండైనను సంసారంబున ముక్తుండగు మఱియును-

394

చ. సురమును లాసతిచ్చిన విశుద్ధభవత్కథితార్థధర్మసాగరమునఁ దేలియాడి త్రిజగన్నులమై విలసిల్లు మీపదాంబురుహవిలోకనంబునను బుణ్యచరిత్రుడనైతిఁ బుండరీకరుచిరనేత్ర యింక నధికంబగు విన్నపమేయ్యదీశ్వరా.

395

గీ. అఖిలలోకరక్ష వాదిమ కర్తవై
దుష్టజనులకెల్ల దుర్నిరీక్ష్య
మగుచుఁ బరమహంసమగునట్టి మీకు సా
ప్రాంగ నుతులొనర్తు నంబుజాక్ష.

396

క. భూతలమెవ్వని శిరమునఁ
జాతురితోన్న పంబు చందంబున వి
భ్యాతంబగు నావిష్టని
జీతోమార్గమునఁ దలుతుఁ జింతితఫలదున్.

397

వ. అని యివ్వధంబున నన్నుతించు విద్యాధరనాయకుం గనుంగొని
సంతుష్టుండై పుండరీకాక్షుండిట్లనియె. 398

సీ. ఉర్విసారదమునీంద్రోక్త విద్యారూప
మునశ్రుతి చోదితమునను నీకు
విద్యాధరత్వంబు వేద్యమైనిల్చెను
సిద్ధుండవై తివి విశుద్ధచరిత
యేను భూతాకృతినెనసిన భూతాత్మ
భూతభావనుడనై పాదలుచుందు
మొనసెబ్బబ్రహ్మమును ననగలయట్టి
యాది మదీయదేహమ్ముగలదు

గీ. నదిజగంబులవర్తించు నందు జగము
లతిముదంబునవర్తించు నాద్యయంబు
మత్సమాకాశ్రితమాగుచుండు మతియు మత్స్య
రీరమనఁదగు నదియ ధాత్రీత వేంద్ర.

399

న. వినుమింక స్వప్నసంగతుండగు పురుషుం డాత్మలోనఁ బ్రపంచంబు నాలోకింపుచుఁ దన్నెఱుంగకయుండు నిట్లుజాగరణాదులు నాత్మకు జీవస్థానంబు లివి మాయామాత్రంబులని యెఱింగి యేతద్వ్యతిరీక్తంబులుగా నన్నుం దలంపవలయునని మద్విఘ్నంబగు నాత్మకుఁ సంసారంబునందు దేహంబువలన దేహంబును మృతివలన మృతియుఁ గలుగు నాత్మపృథివివయిం బంచభూతకిరంబగుమానుష దేహంబాశ్రయించి జ్ఞానవిజ్ఞానంబులకు సంభవంబగునాత్మ నెఱుంగక ముక్తిఁబొందలేడు. జ్ఞానసంగతుండగు దేహమందులఁబరిక్లేశంబును ఫలవివర్యంబును దలంచి తద్వ్యయంబును తద్విహసనంబును సంకల్పంబువలన విసర్జించి సుఖంబునకు దుఃఖమోక్షంబుకొఱకును గర్మంబులాచరించి తద్వ్యయంబును దేహవివర్యయంబు నెఱుంగుచు మద్భక్తుండు స్థానత్రయవిలక్షణంబై సూక్ష్మంబగు నాత్మగతి నెఱింగి దృష్టశ్రుతాంశంబులతోడి స్నేహమోహ నిర్ముక్తుండై

జ్ఞానవిజ్ఞానసమేతుండై పరమాత్మదర్శనంబున మత్స్యయుజ్యంబు
నొందు నట్లగుటంజేసి నీవునప్రచుత్తుండవై మద్వాక్యంబులాకర్ణించి
మద్భక్తుండవై సంచరింపవలయునని పుండరీకాక్షుం డానతిచ్చి
యంతథానంబునొందె. జిత్రకేతుండును దత్తప్రసాదంబున విద్యా
ధరత్వంబునొంది దేవమునిగణంబులు సన్నతింప, నవ్యాహతబలేం
ద్రియసంపన్నుండై విద్యాధరసమేతుండై నానాసంకల్పప్రభావంబు
లగు కులపర్వతగ్రోణిమధ్యంబులయందు లక్షవర్ష గంబులుక్రీడింపుచు
లక్ష్మీకాంతుగుణంబులుగాన మూలంబున ననవరతంబున సన్నతిం
పుచు నొక్కనాడు. 400

మ. సరసామాత్యవహూసమేతుండగుచున్ సత్పుష్పకారూఢుడై
హరిభక్తుండగు చిత్రకేతు వసుధాధ్యక్షుండు కైలాసభూ
ధరశృంగంబున సిద్ధచారణమునీంద్రవ్యాప్తరాజత్సభాం
తరసింహాసనమందుఁ గాంచె గిరిజాతాపంచబాణారులన్. 401

వ. ఇట్లు సింహాసనంబున ననోన్మయసమాలింగితులై సభామధ్యంబున
నున్న పార్వతీపరమేశ్వరులం గనుంగొని నవ్వుచు నావిష్టుభక్తుం
డొత్తిలి యిట్లనియె. 402

సీ. లఖలలోకశరణ్యుడై శరీరులనెల్ల
ధర్మబోధకుడనఁ దనరుశివుడు
సిగ్గొకింతయులేక యెగ్గొత్మదలఁపక
ప్రాకృతంబగు నరుపగిది నతఁడు
సభలోనఁ గామినీసహితుడై యున్నాఁడు
బ్రహ్మవాదియు సభాపతియునగుచు
కాముకులై న నేకాంతమందు నెకాని
సతులఁగూడరు సభాస్థలములందు

గీ. ననుచు గంధర్వపతి పుష్పకాంతరమున
బలుకు వాక్యంబులాలించి మ్రపథవిధుడు
నవ్వెనంతట కోపసన్నాహకలిత
యగుచుఁ బార్వతి హరునితో ననియెనిట్లు. 403

- గీ. పంకజాసనాది పరమాత్మవిధులెల్ల
నాత్మ నిన్నెఱుంగరట్టిచోట
మహిని సిగ్గులేనిముఖోంట
దండధరుడె వీడు ధన్యచరిత. 404
- క. హరి పాదసరసిజంబులు
నిరతంబును బూజచేసి నిందింపని యా
పరమేష్టిప్రముఖామరు
లెఱుగర లే ధర్మసరణి నెససిన వేడ్కన్. 405
- వ. అనిపలికి రుద్రాణియిట్లనియె. 406
- ఉ. ఆయత బుద్ధియుక్తులగు నాచతురాననముఖ్య దేవతా
ధ్యేయపదాబ్జముల్ గలిగి దృష్టిజగత్పతి యైనశంకరున్
వేయువిధంబులం బరిభవింపుచుఁ దాన నియామయుక్తుడై
పాయకత్తుల్ల నీమనుజపాలకకీటముఁ దుగ్గింపుఁ డియ్యెడన్. 407
- గీ. పరమమునులచేత నిరతంబుసేవింపఁ
దగిన విష్ణుపాదయుగళమందు
నిశ్చితాత్మజనిత నిర్మలంబగు భక్తి
కితఁడు నర్హుడెచట నెన్నిచూడ. 408
- చ. అని హరుతోడఁబల్కి తదనంతరమందు హిమాద్రికస్య సం
జనిత విశాల కోపనయ నాన్వితయై త్రిజగంబు భీతిలం
జనపతిఁ జూచి యోవిగతసార సమన్విత నీవు ధాత్రిలో
నొనరెడి వేడ్కతోన సురయోనిజనింపుము దుష్టవర్తనా. 409
- వ. అనియిట్లురుద్రాణి శాపంబిచ్చినఁ చిత్రికేతుండు పుష్పకంబుడిగ్గి
శంకరుసమక్షంబునకుంజనుదెంచి ప్రణామపూర్వకంబుగాఁ బార్వతీ
దేవితోనిట్లనియె. 410

సీ. అంబ నీచే శాపమందితి రుద్రాణి

పూర్వనిర్దిష్ట సత్పుణ్యపాప
ఫలము లెచ్చటనైన బ్రాప్తంబులగుఁ గాని
తృప్త్యాశ్రమికినైన చొలఁగవెందు
సంసారసక్తుఁ డిట్లానావృతాత్ముడై
సుఖదుఃఖములఁబొందు సారిదిమీరు
తద్వయంబునకు నాత్మయును నన్యుండును
కర్తలుగారు దుష్కర్మ మనుజుఁ

గీ. డాపరాత్మకుఁ దత్కర్మమనుచు మదిని
నిశ్చయముగాఁగఁ దలఁపుచు నేర్పుదప్పి
యరయఁ గర్తుత్వకారణత్వక్త శక్తి
రహితుడై యాత్మసాక్షి మాత్రమున వెలయు. 411

వ. మఱియును గుణప్రవాహంబగు నిందు ధరురాశిశాపంబు నను
గ్రహంబును సరకంబును సుఖంబును దుఃఖంబునను నివి భగవద్భక్తు
లకు సమంబేకాని భేదంబులేదు. భగవంతుండగు పరమేశ్వరుం డద్వి
తీయుండై భూతంబుల సృజించి వానికి బంధమోక్షంబులైన
సుఖదుఃఖంబుల గల్పించి సాక్షియై వర్తించు జాతిబంధరహితుండై
సర్వసముండై నిరంజనుండైన దేహికి ననురాగంబును రోషంబు
నుం గలుగునే. యట్లయినజీవులకు శక్తివిసర్గంబు సుఖంబుకొఱకును
నహితంబుకొఱకును మృత్యుజన్మంబులు బంధమోక్షంబుల కొఱ
కును శరీరుల సంసారబంధకల్పనంబులగుఁ గార్యాయినీ శాప
విమోచనంబుకొఱకు నిన్ను స్తుతియించెద. నావలని యపరాధంబు
క్షమియింపుమని చిత్రకేతుండు రుద్రునకుఁ బార్వతీదేవికి నుతు
లొనర్చి కృమ్యుఱ నిజవిమానారూఢుండై చనియె. సంత శంక
రుండు దేవ దైత్య గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధరులు వినమృడానితో
నిట్లనియె. 412

క. ఘన శంకా విరహితమతు

లస్పృత పరాజ్ఞులు నిస్పృహశ్వ మహత్వా

భినుతులు నగు హరిభక్తుల
వినయవివేకములు గంటి వేగిరి తనయా.

418

క. వరక స్వర్గంబులయెడ
సరసతః దుల్యాధఃబుద్ధి సంయుతులగుచున్
హరిభక్తులైన మనుజులు
వెలువరు దామెందునైన విశ్వములోనన్.

414

ప. మఱియు దేహులకు దేహసంయోగంబున ద్వంద్వంబులైన యీ
శ్వర మాయాకల్పితంబులైన సుఖదుఃఖంబులను జన్మమరణంబు
లను శాపానుగ్రహంబులను సమదర్శనండుయ్యె. నిట్టిది విష్ణుభక్తు
లకు సాధ్యంబగు సంభవించునవి స్వప్నకీలితంబులుగాఁ దలంచు
జ్ఞానమై రాగ్యవీర్యంబులంగలిగి విష్ణుభక్తిసమేతులగు మానవులకు
నవ్యపాశ్రయంబులేదు. ఏనును బ్రహ్మయుఁ గుమారుండును
నారదుండును బ్రహ్మపుత్రులగు మునులును సురేశ్వరుండును నా
పరమపురుషుని స్వభావ గుణ వ్యాపారరూపంబుల నెఱుంగలేము.
ఆవిష్ణుండు సర్వభూతాంతర్యామియగుటంజేసి యతనికిఁ బ్రియుండు
నప్రియుండును మిత్రుండును శత్రుండును లేడట్లగుటంజేసి చిత్ర)
కేతుండును లక్ష్మీవరునిపాదభక్తుండుగావున శాపానుగ్రహంబుల
యందు సమదర్శనండుయ్యె. నదిగావున విష్ణుభక్తినిరతులైన
మహాత్ములయెడ విస్మయంబునొందవలవడని పరమేశ్వరుండు పలికిన
వచనంబు లాకర్ణించి పార్వతీదేవి కోపంబుమాని సంతసంబునొందె
నని శుకయోగిందుగ్గిండు మఱియునిట్లనియె.

415

గీ. చిత్రకేతుఁడంత శివునిభామిసవల్ల
శాపమంది దనుజ రూపమలర
ద్వప్తదక్షిణాగ్ని దారొని జనియించె
విష్ణుభక్తితో బవిత్రిడగుచు.

116

క. దనుజుండయ్యును లక్ష్మీ
పనితాధిప భక్తుడగుచు వర్ణితుడగు వృ

త్రునిచరిత వేడ్కతోడను

వినుపించితినిక నేమి వినఁదలఁతు నృపా.

417

క. ఈయాఖ్యానము భక్తిని

ధీయుత్తులై పఠనసేయు ధృతియుక్తులు దీ

ర్ణాయువులఁ బొడలి శ్రీహరి

సాయుజ్యముఁ బొందువారు జగములువొగడఁ.

418

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుండిట్లనియె.

419

క. దనుజామరు లొకవంశం

బున సంభవమంది రందు పుణ్యవ్రతమా

కును వినవలయును వేడుక

వినుపింపుము చిత్త ములర వివరంబెల్లఁ.

420

వ. అనివలికిన రాజచంద్రునినకు మునిచంద్రుండిట్లనియె. వృష్టియును పేరంగలుగు సవితృనిభామ వ్యాహృతిమయంబగు సావిత్రిని నన్ని హోత్రంబులను మహిముఖంబులను సామంబును జాతుర్మాస్యంబునుగాంచె భగవిభార్యయుగు సిద్ధిమహిమను విభవు నాశిషంబును వరారోహయగు కన్యకనుంగనియె. ధాత్రీయయందు కుహూసిని వాలులను నన్ని పురీష్యులను మొదలగు వారలంగనియె. దద్వంశంబున భృగువుసంభవించె. వల్క్రికంబున వాల్మీకి జాతుండయ్యె. మిత్రావరుణుల కూర్వశిసన్నిధానంబున నుద్గతంబైన నిజరేతంబుఁ గుంభంబునంజేర్చిన దన్ముఖంబున వసిష్ఠుండును నగస్త్యుండును సంభవించిరి. మఱియు బౌలోమియందు దేవేంద్రుఁడు జయంతుని ఋషభుని మీఠుష్ఠునిఁగనియె. నంత నురుక్రిమునకుఁ గీర్తియందు బృహచోకుండును సంభవించె. సతనివలన నాభాగాదులుబృహంబుంది రందు గయాదువయనుజంభునికూతురు హిరణ్యకశిపునకు భార్యయై సంహృదుండును, సనుహృదుండును, హృదుండును, బ్రహ్మదుండును నను నలువురుకుమారులంగనియె. వారలతోఁబుట్టువగుసింహిక విప్రజిత్తివలన రాహువును, కేతుశతంబునుగనియె. సంతవిష్ణుండమృత

పానంబుసేయుచున్న యా సైంహికేయుని శిరంబు చక్కంబునఁ
దుంచె. సంగ్లహదుండు దరియనుభార్యయందు పంచజనుంగాంచె.
హ్లాదుండు ధర్మనియగుదు నిల్వల వాతాపులంగనియె. వారల నగ
స్త్వండుసంహరించె. ననుహ్లాదునిభార్యయగు సౌమ్యయందుబాష్ప
లుండును, మహిషుండును సంభవించిరి. పృహ్లాదునకు విరోచనుండు
గలిగె. సతనికిబలిసంభవించె. సతండు యజ్ఞ సేనియందు బాణుండు
మొదలుగాఁగలుగు కుమారశతంబుఁగనియె. నాబాణుండు తపోమా
హాత్మ్యంబునఁ బరమేశ్వరదయాపూర్ణుండై ప్రమథగణంబులకు
ముఖ్యుండై యుండె. నప్పరమేశ్వరుండు తత్పురద్వారపాలకుండై
వతింఁచు నగత దితివలన మరుద్గణంజేకొన పంచవింశత్సంఖ్యంబు
ప్రవర్తింపుచు వారలు మహేంద్రునకు మిత్రులై త్రిదివంబున కరిగి
రని చెప్పినవిని పరీక్షింపఁ గేందుండిట్లనియె.

421

1. దితి సంతానం బంతయు

శతమన్యముఖాది దేవ సంఘముచేతఁ

హతమయ్యెడిచో నిందున

కతిముద మెట్లాదవె దద్గణావలిమీదఁ.

422

2. ఆమరుద్గణంబుల మరాధినాథున

కేమి హితముచేసి రెట్టివిధిని

నానతీయవలయు నఖిలంబు హర్షింప

వినుతసత్యగణ్య మునివ రేఖ్య.

423

3. అని భూకాంతుండు పలికిన

విని యోగిండుండు మునులు విస్మయమొందఁ

మనమున నిశ్చలుండై పలి

కెను దరహాసమున లలితకేలిదలిర్పఁ.

424

4. వాతపుత్రయగు దితి యాత్మలో నొకనాఁడు

దలపోసి సంతాప సహితయగుచుఁ

బురుషోత్తముండు తోడఁబుట్టియుండియు నిజ

భ్రాతృహంతయుఁ బాపరతుండునైన

దేవనాథునిబట్టి వెగ వధింపగజాలి

ఘనపరాక్రముడైన తనయు నొకని
గాంచెదనని పూని గర్వప్రతిజ్ఞతోఁ
బ్రబలుచు నాత్మీయ భర్తకడకుఁ

గీ. జని తగ్గియోపచార పశిస్తబుద్ధి
సహితయుగుచును నిత్యంబు సత్వరమునఁ
జూపులను మగచిమాటలఁ దేవశేష
నశముజేయు నియుని నన్వసజనదన.

425

క. ధీనుతుడైనను సంతత

దానోజ్వలుడైన గీర్తి ధన్యుడైనన్
మానవుడు జగములోపల
మానవతీ నచనములకు మార్పడఁగలఁడే.

426

క. పురుషుని మతి గొలగింపను

వెరవు విచారించి బ్రహ్మ విధనోన్నతుడై
తరుణులఁ బుట్టించెను సు
స్థిర రూపవిలాస వేష ధీసన్నతులన్.

427

వ. అంత దితి కశ్యపునకు మనోనుకూలంబుగా నుపచారంబులుసేయుచు
నొక్కనాఁడు సంతసంబునిగుడ నేకాంతంబున వివిధసంభోగములను
విలాసవిభ్రమ కేళీవిలాసంబులఁ బ్రొద్దుపుచ్చిన సతండు సుఖపార
వశ్యంబున నిజకాంతనాలోకించి యిట్లనియె.

428

సీ. పురుషులు సంతృప్తిఁ బొందియుండెడిచోట

నతివల కీరాని దైన నొకటి
గలదె ముజ్జగములఁ గమలాక్షియేమైన
నిచ్చెద బ్రాహ్మంపు మీప్సితాథన్
మతివేడ్క సతులకుఁ బతియెదై వము విష్ణుఁ
డఖిలజీవులకెల్ల నాదివేల్పు
భర్తరూపముచేత భామలకును విష్ణుఁ
డారాధ్యుడగుఁ దత్వమరసిచూడ

గీ. నాపరంజ్యోతి రూపము నాక్రమించి
పూజ్యుఁ డయ్యెడి నీచేతపూవుబోడి
సతులు గోరుదు రేమైన సంతసమున
నాత్మనాథుఁడు సుఖలీల నరయునపుడు.

429

క. అనివలికిన దితియపు డి

ట్లనియెను మునివర్యదేవతాధిపు తలఁద్రుం
పను జాల బలిమిగలిగిన
తనయుని నీయంగనలయు ధన్యచరితా.

430

వ. ఇవ్విధంబున దితి యకర్తవ్యంబైన వరంబడిగినఁ బరితప్తుండై యా
కశ్యపప్రజాపతి శోకంబందుచు నిట్లనియె.

431

శా. పాతివ్రత్యముగల్గియుం దితిమహా పాపాత్మురాలైననుం
జేతోజాత సుఖంబులందనిసి నా చేతకామహాదోష వి
ఖ్యాతంబైన వరంబుఁ బుచ్చుకొన మామూపూరిత స్వాంతయై
యే తెంచెఁపడితో నధర్మమింక నేడెల్లానాకొ దైవమా.

432

క. తరుణుల తలఁపులు మాయని

యెఱుంగక వరమడుగమనిన నీభామిని దు
ష్కరమైన వరమునడిగెను
హరిహయఁడువధిప నర్హుఁడగునే తలఁపక.

433

క. తరుణులు తమ పనిచేకొను

కొఱకై మాయాప్రియుక్త గుణములతోడక
దిరుగుచుఁ దెగఁ జూతురు స
త్వరులై నిజవతులనైనఁ దనయులనైనక.

434

గీ. ఆననంబు వికసితాంభోజ సదృశంబు

భాషణంబు లమృత భాసురములు
చిత్తమధిక తీక్ష్ణత ఖడ్గధారాభ
మిట్టి సతులగూఢము లెఱుంగవశమె,

435

క. అదిగిన వరహుచ్చేదనని

నాడివియు నీకున్న యెడల నుడువడి సత్యం
బెడలును దన్నులంబున
నడలుచుఁ బడవలయు రౌరవాదుల యందుకా.

486

సీ. అదియుఁగావున సత్యముదుగకుండెడు నట్లు
గానొక్క వ్రతమునే గల్పనంబు
చేసెద దితి. దానిఁజేకూర్పలేమిఁ ద
ద్రవ్యతనాశదోషంబు దగిలినంతఁ
బాక శాసను నడువంగఁజాలు సుతుండు
మఱిసంభవింపఁడు మహిమమెఱసి
యిట్లైనచోట దేవేంద్రుండు సుఖయించు
నమరులతో నపాయంబులేక

గీ. యనుచు మదిలోన నీయుపాయంబు దలచి
క్రోధసందీప్త లోచనా కులితుండగుచు
లలితవాక్కులఁ దేనియల్ చిలుకుచుండ
నాత్మసతిఁజూచి మానితాననియెనిట్లు.

487

క. వ్రత మొక్కటి చెప్పెదఁ ద

ద్రవ్య మాచరణంబుసేయఁ దలఁపోవగఁ జా
బాలితి వేని శత్రుఁ జంపెడి
సుతుఁ దుడ్చిన మొందు నీకు సురుచిరవదనా.

488

వ. అనిపలికిన ముదిత వికచవదనయై కశ్యపునకు దితియిట్లనియె. 489

శా. స్వామీ నీదయ నాయెడం గలిగినంజాలుకా మహాభక్తితో
నేతునన్ వ్రతమాచరించెదను నే నిష్టార్థ సంసిద్ధికి
యా మేలైన వ్రతంబుసేయువిధ మెట్లందే విసర్జంబులా
నేమాసంబున నాచరింపఁదగు నాకీచందంబు దెల్పంగదే.

440

వ. అనిన ముసీందుండిట్లనియె.

441

చ. క్రమమునఁ జెప్పెదన్ వినుము కామిని గైకొనిమార్గశీర్ష మా
సమునను శుక్ల పక్షమున సౌమ్యదినంబుననుండి వత్సరాం
తము శుచియుయ్య బ్రత్యహముఁ దప్పక భక్తిని విష్ణుపూజ చే
సి వేడ్కతోడుత భుజింపఁగ నొప్పగుఁ గాలపర్వమున్. 442

వ. మఱియును- 443

సీ. నఖి రోమ విచ్ఛేదనంబుసేయుట జంతు
సంఘంబుఁజంపుట సత్యముడుగు
టన్మతఁబువలుకుట యాత్రలు నడుచుట
కంటకామేధ్యంబు లంటుకొనుట
సంధ్యలముక్త కేశయయి యుండుట మఱి
చేరి దుర్జనగోష్ఠి సేయఁబోక
సామిసాన్మోచ్చిష్ట చండికావృషలాన్న
భుక్తి సేయుట నిద్రఁబొదలుచుట

గీ. నగ్నయై తీర్థమాడుట నరులఁగూడి
భూషణంబులు హాసంబు పరిహరించు
టం జలినిజలముగోలుట యాడఁజనుట
కడకనియ్యవి వ్రతనాశ కారణములు. 444

వ. ఇట్లు వ్రతభలంశకరణంబులైన కర్మంబులఁ బరిత్యజించి శుచిత్వం
బున ఛౌతవస్త్రంబులు ధరియించి దివ్యగంధపుష్పభూషణంబుల
మంగళమూర్తివై గోవిందనమస్కారపూర్వకంబుగా విష్ణునారా
ధింపుచు నిట్లు పుంసవనవ్రతంబు వత్సరపర్యంతంబును నిర్విఘ్నం
బుగా నాచరించిన నీకు శచీనాయకశిరశ్చేదన సమర్పండుగు కుమా
రుండు సంభవించునని చెప్పినవిని సంతసంబున నుప్పొంగి యోహమ
లోచన భర్తృవాక్యం బంగీకరించి తద్వత్తాచరణంబుసేయుచుఁ
దత్తృభావంబున గర్భంబుధరియించె. నంతనిందుండు తద్వత్తాంతం
బెఱింగి యాయితీగర్భంబు వినాశంబుసేయంబూని యనవరతం
బును గండమూలఫలసమిత్కుశ వ్రతాంకురానయనాదివినయ సమ

ద్వంద్వై తత్పరివశ్యామనంబున వ్రతచ్ఛిద్రంబు నిర్మించుచుండ
ననిచెప్పి శుకుండు మఱియునిట్లనియె. 444

అశుచియై యొక్కనాఁ డాకశ్యసాంగన
కడుఁ గుఱిసి పరికీర్ణకబరియగుచుఁ
జరమసంధ్యావేళఁ గరములుమోముపై
నిదుకొని నిద్రింప నింద్రుఁడంత
నీక్షించి యవసరంబిదియ నాకనుచును
వలకేల వజ్రంబు వాడిమెఱయ
యోగమాయాబలయుక్తుడై యాయుంతి
కుక్షిఁబ్రవేశించి క్రోధమొదవ

గీ. నచటఁ దద్గర్భమే దువ్రయ్యలుగఁ జీల్చి
వానిఁ బ్రత్యేకమేడసిగా నొనర్చి
ద్రోణపుత్రుని శరవహ్నిపూన నిన్ను
ఖండితములైన భవదంగకములమాడ్కి.

445

చ. ఇట్లు జుహుప్రకారంబుల ఖండితంబులగు తల్లిండంబులు విష్ణుమా
యా పరిపూర్ణంబగుటంజేసి మృతింబొందక కనకసమానతేజంబునఁ
బొదలుచు నేకోనపంచాశత్సంఖ్యలం గలిగి మరుద్గణంబై యాశచీ
వల్లభునితోడఁగూడి తదగర్భంబు వెడలి రంత దితిమేల్కొని మరు
ద్గణమేతుండై యున్న దేవనాయకుం గనుంగొని యిట్లనియె. 446

క. సురలకు మిక్కిలి సాధ్వస
కరుఁడైన కుమారుఁ డొకఁడు కలిగెడికొఱకై
పరిపూర్తి వ్రతమునలువఁగ
నెఱుంగము నిందరు తనూజు లెల్లాదవిరొళో.

447

చ. పరుషదీరజ్జవందు ఘన పన్నగ బుద్ధిజనించినట్లు శు
క్తిరజతమంచు వేరుకను గేలధరింపఁగఁ బూనినట్లు ను
సీరమగు నామనంబు భ్రమఁ జెందెనొళో పరమేశుమాయయో
సురవధ యాశుమారుకుల చొప్పెఱిఁగింపుము నిర్భయంబునక. 448

వ. అనిన దితితో బురందరుం డిట్లనియె.

449

సీ. అమ్మ నీ కెఱిగింతు నాద్యంతమును మృషా
భాషణంబులుగావు పద్మవదన

వ్రతలబనుగు భవద్వర్జిత గర్భమ
య్యమరులకును వైరమని యెఱింగి

యెదరు వేచుచునుంటి నే బరిచారక

వ్యాజంబునను యుష్మదాశ్రమమున

సంత నీవేళ నీవశుచివై నిద్రా సు

ఖంబునఁ బొందుటగాంచి యిదియ

గీ. వేళయనుచును వజ్రంబు కేలఁబూని

కుక్షిఁజొరఁబడి యప్పుడు గుప్తమూర్తి

నగుచు గర్భంబు మొఱవెట్టినంతఁ దిగిచి

కినుకఁగోసితి నేడేడు తునియలుగను.

450

వ. ఇట్లే కోనపంచాశత్ప్రకారంబులగు భవద్గర్భంబు తద్రద్రత మహా
త్యంబున విష్ణుకళాపరిపూరితంబై మృతిఁబొందక మరుద్దణానామం
బునఁ బ్రకటంబయ్యెగాని మాయారూపంబుగాదు నేఁజేసిన యప
రాధంబు తమియింపుమో తల్లి భవద్రద్రతభంగంబు చింతించి సమ
యవిచ్ఛేదనంబున గర్భంబు చొచ్చి పాపచిత్తుండనై వజ్రధారల
గర్భంబు విదళనంబుఁజేసిన నాశకలంబులుచెడక మహాశ్చర్యంబై
యివ్వధంబునం గుమారులైరి మహాపురుషబీజసంసిద్ధికి గార్హాను
షంగిగాకుండునే భగవదారాధనంబు కోరికలం బొసి యెవ్వరు
గామింతురు వా రిహపరంబుల స్వార్థకుశలు లగుదు రిమ్మహా
పురుషవ్రత సముత్పన్న తేజంబడంప నెవ్వఁడోవుఁగావున దుర్మ
దంబునఁ బాప స్వరూపుండనై దోషంబుఁజేసిన నా చార్జన్య
కర్మంబు సహింపు తల్లికన్న నెవ్వరు సమరులు. పాపాత్ముండగు
నన్నుఁగావుము నేను పీఠలతోడవాడనని నిష్కపటంబున సా
ష్టాంగ దండప్రణామంబు లాచరించిన నద్దేవియట్లకాకయని శాంత
చిత్తయ్యె. నిందుండు వారలం గూడి దివంబునకుంబోయి సోమ

పాన హవిర్భాగంబులు వారలకుఁ బంచియిచ్చిన నుఖంబుండిరని
పరీక్షిత్తునకు శుకయోగీందుగ్రిండు చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 451

హరివరదుడైన వ్రతములు

హరివంశజులగుచు నెగడు నమరులజన్మ

స్ఫురణంబులు పఱియించిన

నరయఁగ గురుకర్మ దీర్ఘ హరమగు టరుదే.

452

. అని విష్ణుకథాశ్రవణ కుతూహలాయమాన మానసులైన శౌన
కాది మహా మునులకు సూతుండు పరమహంస చెప్పినట్లు శుక
యోగీందుగ్రిండు పరీక్షన్న రేందునకుఁ జెప్పెననుటయు మఱి
యును బుంసననవ్రతప్రకారంబు వినిపింపుమనిన శుకయోగీందుగ్రిం
డిట్లనియె. 453

క. పుంసననవ్రతావమును బుణ్యమహావ్రత మాచరింప నే

మాసము ముఖ్యమైదనరు మానవకోటికి నిత్య సద్గుణా

వాసముకైన యోగి జన ణికౌతభాషణ దత్ప్రకార మి

చ్చాసహితంబుగా వినెడు సంతస మాత్మ బున్పించె జెప్పవే. 454

స. అని తద్వ్రత శ్రవణాయత్తచిత్తంబునఁ దత్తరించు మహీవల్లభునకు
శుకుం డిట్లనియె. 455

సీ. అధికమాసమ్ము మాధ్యాది దోషవిహీన

మగుమాగఁ శిరమాస మందు శుక్ల

దశమి నాడే కభుక్తముఁజేసి పతిభక్తిఁ

బరగుచుఁ దదనుష్ఠఁ బడసియంతఁ

దెలివి నేకాదశీదినమున వరపుణ్య

తీర్థంబులో బ్రీతిదీధామాడి

శక్రకల్పిత మరుజన్మమాకర్ణించి

సముచిత శుభ్రవస్త్రము ధరించి

గీ. నిజగృహంబున కేతెంచి ద్విజునితోడఁ
గూడి మంగళవాద్యముల్ కొనలుసాగు
స్వస్తివాచన సేవించి వణితముగ
మంటపంబొందు కల్పించి మఱియనపుడు.

456

క. కలకొలది కాంచనంబున
జలజాయత నేత్రఁ గూడి చక్కాగిత్తునిన్
బాలుపొందఁజేసి యాప్రతి
మల నిలువంగవలయు సదమల సీతమునన్.

457

వ. ఇట్లు నిర్మితంబైన లక్ష్మీనమేతంబగు విష్ణుప్రసిమాతిశేషంబును రంగ
వల్లినమేత ప్రదేశంబున సితతండులవిరచిత కమలకణికామ
ధ్యంబునఁ బాదుకొల్పి యాచార్య మూలంబున ద్వాదశాక్షరమంత్ర
పూర్వకంబుగా నా వాహనాసనార్ఘ్యపాద్యాది షోడశోపచారం
బుల బూజయొనర్చి తన్మంత్రంబున ననలంబునందుఁ బాయసా
ద్యంబులచేత ద్వాదశాహుతులువేల్చి ప్రతియామంబు నిట్లు పూ
జాహోమంబులుచేసి ద్వాదశ దినంబున నిత్యకర్మంబు లాచరించి
కృష్ణుఁడభర్తృపూజాపూర్వకంబుగాఁ దద్విష్ణుప్రణామం పాచ
రించి తత్పమ్మృఖంబున.

458

సీ. మరుమాత త్రైలోక్యమాతయై వెలసిన
శ్రీదేవి యురమునఁ జెన్నుమిగుల
శంఖ చక్ర గదా సింహాస్త్రనందకములు
దివ్యహస్తములందు తేజరిలఁగ
నరఫణామణిదీప్తిఁ బరగుచు శేషుండు
భవ్యాతపత్రమై పరగుచుండఁ
గంకణ కేయూర కటకభూషాహార
కాంతులు దిశలందుఁ గప్పకొనఁగ

గీ. భక్తినిద్రాదివిబుధులు ప్రస్తుతింప
రత్నసింహాసనంబున రమణమొససి

సిరులకాలయమగుచు విచ్చేసియున్న

నీకు మొక్కిద జగదీశ లోకజనక.

459

తఱుంగని రాజ్యవై భవ సుతప్రియభృత్యు ధనాది సంపదల్
తిరమగునట్లుగా నొసంగి దివ్యభవత్పదపద్మ భక్తియున్
సురుచిర దానధర్మములఁ జొప్పడు భక్తియు భర్తృసేనయున్
జీరతరవృత్తినిల్వ దయసేయుము నాకును శ్రీమనోహరా. 460

అని యిట్లు లక్ష్మీవల్లభుఁ బౌఞ్ఞిణిఁగి నమస్కృతు లొనర్చి బంధు
సమేతంబుగా భుజియింపవలయు నీ ప్రకారంబున నాచార్యహస్తం
బు-విష్ణుపూజాహోమంబులు ప్రత్యహంబును నాచరింపుచు నియ
మంబున నేకభుక్తంబుసేయుచు నిట్టి వ్రతంబు సంవత్సరపర్యంతం
బు సంపూర్తిగా సిద్ధిఘ్నంబున నాచరించి. 461

ఆదటకార్తికశుక్లై కాదశిఁ దా ను
పవశించి ఘనహర్షమునన్
ద్వాదశిదినమునఁ దత్ప్రతి మాదాన
ము సేయవలయు మనుజాధీశా.

462

అంతట భక్తిచే నవసీ సురేంద్రుల

హరిరూపమయులు గనావహించి

పుష్పగంధములచేఁ బూజించి ఘృతపూర్ణ

ముగ వేడ్క మృష్టాన్నములు నొసంగి

పతితోడఁ గూడి తన్మలవైరి నై వేద్య

మతులిత భక్తితో ననుభవించి

పతియైదై వంబని భావించి సద్భక్తి

మనమున హర్షించి మనెడునట్టి

గీ. కాంతలకు నెల్ల కాలంబు కడుసమృద్ధి

యాయురారోగ్యభాగ్యముల్ వాయుకుండు

నిట్టి వ్రత మాచరించిన యట్టి సతులు

పుత్ర) ధనధాన్యసంపదల్ పొదవియుండు.

463

క. ఈ కథవినినఁ బఠించిన

లోకంబుల జనులు సర్వ లోకోత్తరులై

యోకాలంబును సురత సు

భాకర్నులై మనుడు రాయరాగోగ్యములన్.

464

వ. అని యిట్లు శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షన్నరేంద్రునకుఁ బంసవన
వృతప్రకారంబు చెప్పెనని సూతుండు శౌనకాది మహామునులతోఁ
జెప్పెనని మఱియును.

465

ఉ. సారసపత్రినేత్ర బుధసన్నత దుష్టనిశాలపాట నా
చారవిహారహార రుచి సౌమ్యయశో మహానీయ నిత్య శృం
గారశరీర మేఘ నిభకాయ నిరస్తసమస్తమోహ సం
స్మేరు ముఖారవిందరఘు శేఖర శ్రీకర శత్రుభీకరా.

466

క. దశరథరాజ తనూభవ

దశకంఠచ్ఛేద నిపుణధైర్యచల ద్వా

దశరూపకోటితేజా

దశదిగ్గజకీర్తికామ దశరథరామా.

467

మాలిని. అనుపమగుణజాలాభ్యర్థితాత్మానుకూలా

ననధిబలవిరామా వర్ణితారాతిభీమా

ఘనసురుచిరదేహా గాఢవిధ్వస్తమోహా

జననమరణదూరా జానకీచిత్తచోరా.

468

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
 గండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతంబైన శ్రీమహా భాగవతంబను మహా
 పురాణంబునందు సరకనిరూపణంబును, నబామిఞ్లోపాఖ్యానంబును,
 విష్ణుదూతల యమదూతల సంవాదంబును, బ్రహ్మేతనులఁ జంద్రుండు
 కోపనివారణంబుసేయుట, దక్షోత్పత్తియుఁ బ్రహ్మసర్పంబును దక్షుం
 డు శ్రీహరింగూర్చి తపగబుసేయుటయు సతనికిఁ బరమేశ్వరుండు
 ప్రత్యక్షంబగుటయు, హర్యశ్వబలాశ్వుల జన్మమును, వారల నార
 దుండు బోధించుటయు, నారదుండు దక్షుశాపంబు పరిగ్రహించు
 టయు, దేవాసురసరతిర్యఃస్మృగాదుల జన్మంబులును, దివిజ
 పలాయనంబును, బ్రహ్మవాక్యంబున విశ్వరూపుని నాచా
 ర్యునిగా దేవతలు వరించుటయు, శ్రీమన్నారాయణకవచ
 ప్రభావంబును, విశ్వరూపు శిరోహసనంబును, వృత్రా
 సుర జననంబును, దివిజపలాయనంబును, సురలకు
 నారాయణుండు ప్రసన్నుండగుటయు, నబ్రాహ్మ
 ధంబుకొఱకు దధీచిశ్ల్యంబులు గొనుటయు, వృ
 త్రాసురవధయును, నింద్రుండు బ్రహ్మహ
 త్యాహతుండగుటయు, సహుషుండగస్త్య
 శాపంబున సురరాజ్యభ్రష్టుడై యజగర
 రూపంబగుటయు, నింద్రాగమనంబును,
 సశ్వమేధంబును, జిత్రకేతూపాఖ్యా
 నంబును, నింద్రుండు త్రిలోకపాల
 కుం డగుటయు, బుంసవసవ్రతం
 బును, మరుద్గణజన్మప్రకారం
 బును సను కథలం గల
 షష్ట స్కంధము
 సంపూర్ణము.
 మంగళం మహత్.
 శ్రీ శ్రీ శ్రీ

త ప్పొ ప్ప ల ప ట్టి క

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
6	22	దాసిటు	దాసి
7	5	శోభాతతి	శోభాతి
7	12	నీకును	నీదగు
11	3	శార్జ	శార్జ
11	7	మనా	నామ
18	12	దిర	రిర
20	28	జగదీ	జగధీ
22	26	భావించుదు	భావించురు
24	27	భక్తి	భక్త
25	23	స్నేయు	సేయు
29	5	భూష	భాష
33	5	అట్టి	ఎట్టి
37	21	దశ్వసీ	దశ్వసీ
38	4	చారక్రశేణులు	చామీకరక్రశేణి
40	2	ముంచి	ముంచిత
41	7	నాభ	నాభీ
47	21	పత్య	పభ్య
47	21	ద్వంద్వ	ద్వంద్వ
47	25	సంగవ	సంగమ
48	4	జనార్థ	జనార్ద
52	7	వేదుండు	వేద్యుండు
58	8	టింటి	టింట

పేజీ	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
58	9	కుతిరి	కతిధి
61	18	వాన్వయ	వాన్వయ
68	3	మేంత	కుంత
87	1	ఇదే	ఇదె
103	19	జాలితి	లితి
104	12	న్నోచ్చి	న్నోచ్చి
107	14	జనణిన్	జనవణిన్
107	15	బునించె	జనించె
108	9	లక్షీ	లక్షీ
108	9	ప్రపిమాతి	ప్రతిమావి
108	14	ద్యంబు	జ్యంబు
108	20	శార్జ	శార్జ
109	4	త్పద	త్పద
109	7	లక్షీ	లక్షీ

